

Forslag til

”Læreplan for faget kristendomskundskab” på kristne skoler

Aulum d. 5. marts 2008

Der har på kristne skoler altid været særlig opmærksomhed på faget kristendomskundskab. Den vejledende læseplan, som blev udgivet på Kristent Pædagogisk Forlag i 2000, indeholder ikke slutmål for faget, hvorfor disse skulle nyskrives, da Undervisningsministeriet fastsatte krav om formulering af mål for undervisningen i faget. Pædagogisk Forening valgte på baggrund af de nye krav at sætte en større omskrivning i værk. Der har været samlet to arbejdsgrupper, som har arbejdet med hver sine klassetrin. Efterfølgende er arbejdet blevet skrevet sammen, så materialet fremstår som et samlet forløb. Da faget har flere lektioner på de kristne skoler end i folkeskolen, blev det bestemt at supplere lovkravet om slutmål med et delmål efter 6. klassetrin.

Nærværende læreplan består af et signalement af faget, fagformål, del- og slutmål, beskrivelser samt læseplan. Det er disse afsnit, som beskriver fagets målsætninger og undervisningsplan, som skal lægges på skolens hjemmeside. Desuden indeholder materialet en undervisningsplan med forslag til fordeling af indhold på de enkelte klassetrin samt en undervisningsvejledning. Det betyder, at læreplanen kan erstatte den vejledende læseplan fra år 2000. Ved andre læseplansarbejder har det været målet at holde formuleringerne tæt på Fælles Måls formuleringer. Men da faget på kristne friskoler og efterskoler har et større omfang og et andet fokus, og da kristendomsundervisningen har en forankring i en grundlæggende tillid til bibelteksten, adskiller nærværende læreplan sig meget fra Fælles Mål. Alligevel kan de forskellige emneområder fra Fælles Mål 2004 genfindes i materialet blot sat ind i den kristne skoles kontekst og formål. Det skyldes ønsket om, at elever kan aflægge Folkeskolens Afgangsprøve i faget på baggrund af læreplanen.

Der er i læreplanen en større opmærksomhed på etik, og undervisningen i ikke-kristne religioner er integreret i materialet, ellers er grundstrukturen fra PF's vejledende læseplan fra 2000 fastholdt. På enkelte klassetrin, specielt i de yngste klasser, er læseplanen og emnernes fordeling på de enkelte klassetrin stort set fastholdt, mens der for de ældste klassetrins vedkommende er foretaget en kraftig revision af stoffet. Det er naturligvis en konsekvens af, at ikke-kristne religioner er integreret i planen. Desuden indeholder dette materiale en række oversigter, der gør det nemmere at få overblik over planens opbygning og indhold.

Læreplanen er baseret på et kristendomsfag med to lektioner på alle klassetrin, bortset fra 7. eller 8. kl., hvor en del skoler udelader faget af hensyn til konfirmationsundervisningen. Har en skole faget på alle klassetrin, kan stoffet fra 3. forløb fordeles på tre klassetrin. I lærervejledningen er der forslag til, hvordan planen kan tilpasses, hvis skolen har færre timer pr. klassetrin.

Det var ved projektudarbejdelsen meningen, at der skulle arbejdes særskilt med en prøveforberedende undervisning på 7.-9. klassetrin. Prøven er i mellemtiden gjort mundtlig. Det betyder, at den enkelte lærer selv formulerer prøvespørgsmål på baggrund af den gennemførte undervisning, som ligger inden for rammerne af Fælles Mål. Vi har imidlertid fundet det muligt at lave én fælles plan for prøveforberedende og ikke-prøveforberedende undervisning. Læreplanen indeholder forslag til tværgående emner inden for kristendomsfagets læseplan og til tværfaglige emner, hvor læseplanens stof kan indgå. Undervisningsplanens anvisninger for emner på tværs er et meget brugbart afsæt for undervisning, der udruster eleverne til prøven,

og for den enkelte lærers formulering af prøvespørgsmål. Alt dette gælder i forhold til de bestemmelser, der er gældende i folkeskolen i foråret 2008. Ændringer i folkeskolens bestemmelser kan få billedet til at se helt anderledes ud. I undervisningsvejledningen er der i øvrigt redegjort for, hvordan materialet kan justeres til i forhold til den enkelte skoles valg eller fravalg af prøven.

Læreplanen er den enkelte skoles ansvar! Den skal lægges på skolens hjemmeside fra august 2008. Den foreslåede formulering er sat med normal skrifttype, mens kommentarer er noteret med kursiv skrift. Det betyder, at nærværende læreplan kan fungere som et oplæg til debat på den enkelte skole i ledelsen, fagudvalg samt pædagogisk råd. Læreplanen kan fx analyseres i fagudvalget, som herefter kan komme med en indstilling til ledelse samt pædagogisk råd i overensstemmelse med skolens timetal på de forskellige klassetrin. Anvendes læreplanen direkte, skal alle kursiverede kommentarer slettes. Det er ikke nødvendigt at offentliggøre "Forslag til undervisningens indhold på de enkelte klassetrin" og "Undervisningsvejledning", hvorfor vi anbefaler, at disse afsnit ikke lægges ud på hjemmesiden.

Udvalget for læreplansarbejdet har bestået af:

- Alice Skovenborg, Alme Skole
- Astrid Reuss Schmidt, Johannesskolen
- Ebbe Kaas, Brændstrup Kristne Friskole
- Henriette Juul Larsen, Alme Skole
- Marianne Riemer, Johannesskolen
- Niels Kousgaard, Løgumkloster Efterskole
- Vibeke Ingemansen, Markusskolen
- Kristian Søndergaard, Pædagogisk Forening

Desuden står vi i taknemmelighedsgæld til de personer, som lavede den vejledende læseplan 2000, da arbejdet med den ny læreplan har taget afsæt i deres arbejde.

Birgitte Kjær har været konsulent på materialet. Hun har bidraget ved udarbejdelsen af hele materialet og har skrevet undervisningsvejledningen. Her er der blandt andet overvejelser om fagets position i forhold til de kristne skolars virke samt fokus på at føre elever til prøve på baggrund af de kristne skolars kristendomsundervisning.

Læreplanen udsendes til medlemsskolerne i en papirversion samt en elektronisk version. Eksterne skoler kan købe materialet i den elektroniske version. Kommentarer modtages med tak!

På Pædagogisk Forenings vegne

Kristian Søndergaard

Copyright: Kristent Pædagogisk Forlag 2008

Indholdsfortegnelse

- 1: **Indledning**
- 3: **Indholdsfortegnelse**
- 4: **Læreplan**
- 4: Signalement af faget
  - 6: Formål
  - 8: Kristendomsfagets grundlag
  - 9: Slutmål
  - 11: Delmål efter 6. klassetrin
  - 13: Læseplan
- 18: **Undervisningens indhold fordelt på klassetrin**
- 19: Børnehaveklasse
  - 22: 1. klasse
  - 25: 2. klasse
  - 28: 3. klasse
  - 31: 4. klasse
  - 35: 5. klasse
  - 38: 6. klasse
  - 43: 7./8. klasse
  - 47: 9. klasse
  - 53: 10. klasse friskoler
  - 56: 10. klasse efterskoler
  - 60: Salmer i undervisningen
- 63: **Undervisningsvejledning - Perspektiver på faget kristendomskundskab på kristne skoler**
- 63: Hvad er skolens opgave?
  - 66: Kristendomsundervisningens kerneområder
  - 66: Fagets metoder
  - 68: Perspektiver på ikke-kristne religioner og andre livssyn
  - 69: At føre til prøve
  - 74: Lokal tilpasning af læreplanen
- 75: **Bilag**
- 75: Bilag 1: Oversigt over kundskabsområdernes indhold
  - 81: Bilag 2: Kort emneoversigt fordelt på klassetrin
  - 88: Bilag 3: Undere
  - 90: Bilag 4: Lignelser
  - 92: Bilag 5: Jesu møde med mennesker
  - 93: Bilag 6: Børns behov for at møde kristendommen
  - 94: Bilag 7: Uddrag af friskoleloven
  - 95: Bilag 8: Gode links

Signalement af faget kristendomskundskab

Der undervises i kristendomskundskab på 0.-10. klassetrin bortset fra det klassetrin, hvor konfirmationsforberedelsen finder sted.

De centrale kundskabs- og færdighedsområder samt hovedområderne herunder er:

Bibelen

Bibelen som bog

- Tilblivelse, kanondannelse, opbygning, skrifter, oversættelse, udbredelse og betydning

Frelsheshistorien i GT og NT fra skabelse til nyskabelse

- Urhistorien, patriarkerne og Israels historie
- Jesu liv, død, opstandelse og himmelfart
- De første kristne, de sidste tider, Jesu genkomst, dom og nyskabelse

Kommentar: "Frelsheshistorien": 2000-læseplanen anvender: "Den bibelske historie", men det begreb rummer ikke tiden frem til nyskabelsen, som også er en del af fagets pensum.

Bibelens profetiske, poetiske og læremæssige dele

- Dele af GT's lovgivning, tempeltjeneste og fester
- Profeter og profetier
- Poesi, særligt salmerne i GT
- Læremæssig og etisk undervisning i NT

Kommentar: Det er vanskeligt at udvælge de centrale eksempler, som giver overskrifterne indhold. "Dele af" angiver den fragmentariske udvælgelse af emner i undervisningen. Der bør dog anføres en række eksempler, som præciserer indholdet. "Ofringerne" kunne også nævnes, da det er grundlæggende for forsoningslæren, men det er egentligt indeholdt i tempeltjenesten.

Kristen tro og etik

- Guds handlinger i skabelse, frelse, helligelse og nyskabelse
- Troen på Gud Fader, Søn og Helligånd
- Det kristne livs- og menneskesyn
- Kristen trospraksis i hjem og menighed herunder bøn, bibelbrug, dåb og nadver
- Kristen etik i mødet med medmennesket, samfundet og naturen, herunder De ti Bud, det dobbelte kærlighedsbud og forvalteransvaret

Kommentar: "i hjem og menighed": Formuleringen indeholder ikke eksplicit den individuelle vinkel på kristen trospraksis. Derfor mulige alternativer: "Personligt, i hjem og i menighed". Måske kunne "personligt og i fællesskab med andre" også anvendes.

Kommentar: "Fadervor og trosbekendelsen" fra Katekismen kunne også nævnes som nøgleord, men "bøn" er mere omfattende end "Fadervor", og "trosbekendelsen" er implicit nævnt under den kristne tro (troen på Gud Fader, Søn og Helligånd).

Kommentar: "i mødet med": Alternativt: "i forhold til".

Kommentar: Fælles Mål nævner kundskabsområdet "Livsfilosofi og etik". Ordet livsfilosofi antyder en metodisk tilgang. Dette ord bruger denne læreplan ikke, da udvalget finder det vigtigere med en faglig behandling af livssyn og i tilknytning hertil livsopfattelser end en behandling af livsfilosofi, som antyder noget mere individuelt og fragmentarisk. "Kristen tro og

etik" kan forstås som en kristendomsfaglig kvalificering af kundskabsområdet "Livsfilosofi og etik" i Fælles Mål 2004. Eller måske snarere omvendt: "Livsfilosofi og etik" er en sekulariseret og pluralistisk tilgang til kristendommens eksistentielle og etiske emner, hvor forskellige mulige svar - herunder også kristendommens svar - undersøges, og hvor der ikke hævdes nogen sandhed.

Kristendommen historisk og nutidigt

Dansk og international kirke- og missionshistorie
Kristne kirkesamfund
Folkekirken, kirkelige retninger og organisationer
Mission og diakoni
Salmer og kristne sange
Kristne symboler og kristen kunst
Kristendommen i kultur og i samfund

Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser

Grundlæggende træk i udvalgte verdensreligioner
Nyreligiøse bevægelser, livssyn og strømninger
Religionernes plads og betydning i forskellige samfund
Mødet mellem kristendommen og religionerne

Kommentar: "livsopfattelser": Udvalget har overvejet at anvende ordet "livssyn", da faget først og fremmest skal forholde sig til religioner og livssyn, og ikke til det mere diffuse "livsopfattelser". Men vi skal respektere mennesker uanset deres livsopfattelse. Vi har valgt at anvende "livsopfattelser", da ordet er anvendt som overskrift for et kundskabsområde i Fælles Mål 2004, og fordi ordet også kan rumme "livssyn".

Kommentar: "udvalgte verdensreligioner": I stedet for kunne de fire store ikke-kristne verdensreligioner nævnes: "Grundlæggende træk ved jødedom, islam, hinduisme og buddhisme". Den anvendte formulering ligner formuleringen fra Fælles Mål 2004 ("udvalgte træk ved nogle af de store verdensreligioner") og giver plads til lærerens og klassens valg af religioner. Hvis de fire religioner nævnes, betyder det ikke, at de skal behandles lige fyldigt, men at de skal behandles. At nævne religionerne ved navn binder mest! Alternative formuleringer: "... som jødedom, islam samt evt. buddhisme og hinduisme" eller "Udvalgte verdensreligioner som islam, jødedommen samt Østens religioner" kunne også anvendes.

Kommentar: "Religionernes plads og betydning i forskellige samfund". Udvalget har overvejet sætningen, da den enkelte skole selv kan vælge at undervise om religionernes kulturelle og politiske elementer tværfagligt eller i samfundsfag eller geografi. Emnet er medtaget i denne læreplan, for at planen fuldt ud dækker indholdet i Fælles Mål 2004. Ønsker en skole at placere emnet i et andet fag eller i et samarbejde mellem flere fag, skal også slutmål, læseplan og klassefordelingsplaner tilpasses dette valg.

De grundlæggende kundskaber skal i hvert af de fire områder udvikles i løbet af skoleforløbet i fagets lektioner, så vel som når faget indgår i tværgående emner.

De centrale kundskabs- og færdighedsområder med deres underpunkter er sammen med fagformål og del- og slutmål grundlaget for tilrettelæggelsen, gennemførelsen og evalueringen af undervisningen i overensstemmelse med fagets formål.

Formål for faget kristendomskundskab

Indledende bemærkninger:

I forhold til fagformålet i den vejledende læseplan fra år 2000 er der lavet et nyt stk. 4, som indeholder kundskabsområdet "Ikke-kristne religioner". Ellers er dispositionen som følger: Stk. 1 handler fortsat om kerneområderne Bibel og kristendom, og stk. 2 omhandler elevernes personlige tilegnelse på tre niveauer og samler hovedparten af det gamle formåls stk. 2. og 3. Stk. 3 uddyber fagets kulturelle dimension fra det gamle fagformåls stk. 2. Fagets kulturelle dimension er således tydeliggjort.

Den gamle formålsformulering er grundlaget for nærværende formulering, selv om de enkelte elementer ikke kan genfindes fra den gamle 3-delning af formålet. Det har ikke været hensigten at nedtone trosdimensionen i faget, så det kan overvejes, om troen skal have tildelt sit eget stk. i fagformålet, så stk. 2 punkt 3 gives et særskilt stk.

Formålsparagraffen opsættes i punkter med henblik på overblik og anvendelse.

Stk. 1: Formålet med undervisningen i kristendomskundskab er, at eleverne opnår

- **indsigt i Bibelen, i den kristne tros indhold og praksis og i kristen etik**
- **viden om kristendommens historie og nutid**
- **færdighed i at arbejde med emner inden for Bibelen og kristendommen**

Alternativ opstilling:

Formålet med undervisningen i kristendomskundskab er, at eleverne opnår indsigt i Bibelen, i den kristne tros indhold og praksis og i kristen etik, viden om kristendommens historie og nutid, samt færdighed i at arbejde med emner inden for Bibelen og kristendommen.

Generel kommentar: Udvalget fastholder en formulering tæt ved den gamle, da kerneområderne stadig er de samme.

Kommentar: "den kristne tros indhold og praksis": "Den kristne tro" er blevet til den kristne tros indhold og praksis for at tydeliggøre, at troen ikke blot er troslære, men har en praksis-side.

Stk. 2: Undervisningen sigter mod, at

- **faget bidrager til elevernes alsidige personlige udvikling, herunder deres holdningsdannelse og livsførelse**
- **eleverne oplever og erkender, at kristendommen kan være et fundament for tro, livsopfattelse og etik**
- **eleverne får mulighed for at møde Guds ord til tro og til vækst i troens liv**

Alternativ opstilling:

Undervisningen sigter mod, at faget bidrager til elevernes alsidige personlige udvikling, herunder deres holdningsdannelse og livsførelse, at eleverne oplever og erkender, at kristendommen kan være et fundament for tro, livsopfattelse og etik, samt at eleverne får mulighed for at møde Guds ord til tro og til vækst i troens liv.

Generel kommentar: Stykke 2 sammenfatter hovedparten af det gl. stk. 2 + 3 og handler om elevernes personlige udbytte af undervisningen. Indholdet spænder fra et bredt alment udbytte over en erkendelse af, hvad kristendommen kan betyde for mennesker og til den personlige tilegnelse af troens liv. Dette angiver en stadig dybere tilegnelse af kristendommen.

Kommentar: "elevernes alsidige personlige udvikling": Denne formulering er hentet fra bekendtgørelsen om Fælles Mål. Denne sætning må særligt gælde i kristendomskundskab.

Kommentar: "elevernes holdningsdannelse og livsførelse": Ordet "livsførelse" er mere præcist end det altomfattende "liv", til gengæld bruges det ikke så ofte.

Kommentar: "oplever og erkender": Ordene anvendes for at understrege både fagets emotionelle og rationelle side. Ordet "erkende" er måske tvetydig, da det også indeholder en erkendelse på baggrund af en personlig forståelse. Men ordet er ikke lige så personligt vinklet som "at erfare".

Kommentar: "kan være et fundament": Formuleringen begrundes i, at ikke alle elever kan erkende kristendommen som sand, men alle kan få mulighed for at erkende, at for nogle er den et fundament. Det understreger, at troen kun kan tilegnes i frihed. Alternativt kunne den gamle formulering fastholdes: "... oplever og erkender kristendommen som fundament for ...". Da indledningen indeholder hensigtserklæringen "sigter mod", er det indirekte nævnt, at ikke alle kan gribe kristendommen som et fundament.

Kommentar: "til tro og til vækst i troens liv": Formuleringen er tung. Alternativt kunne: "til tro og til tjeneste" også anvendes, men "tjeneste" er et ord fra den kristne terminologi. "Til vækst i troens liv" omfatter også livet i tjeneste for Gud. Forstås det af nogle som gudstjeneste? "Troens liv" kunne på den anden side endvidere eksemplificeres med begreberne: mission, diakoni, troens konsekvenser og/eller handlinger.

Kommentar: Sætningen afsluttes i den gamle formulering med: "i overensstemmelse med Jesu ord i Matt 28,19-20: Gå derfor ud..." - med citatet anført. Ved at anføre bibelcitater om missionsbefalingen karakteriseres undervisningen som et element i kirkens dåbsoplæring grundet på Jesu befaling. Det understreger et kateketisk fagsyn, hvor undervisningen netop er en del af kirkens dåbsoplæring. Indholdsmæssigt ser trosaspektet ikke ud af meget i den samlede formålsformulering. Trosaspektet kunne opprioriteres ved at medtage den gamle formulering, for elementet skal stadig være tydelig i den kristne skoles kristendomsundervisning.

Stk. 3: Faget bidrager til elevernes aktive medleven i og ansvar for et frit og demokratisk samfund ved, at eleverne opnår

- **viden om kristendommens samfundsmæssige og kulturelle udtryk**
- **færdighed i at relatere etiske, samfundsmæssige og eksistentielle spørgsmål til kristendommen**
- **indsigt i forholdet mellem kristendommen og andre religioner og livssyn**

Alternativ opstilling:

Faget bidrager til elevernes aktive medleven i og ansvar for et frit og demokratisk samfund, ved at eleverne opnår viden om kristendommens samfundsmæssige og kulturelle udtryk, ved at eleverne opnår færdighed i at relatere etiske, samfundsmæssige og eksistentielle spørgsmål til kristendommen, samt ved at eleverne opnår indsigt i forholdet mellem kristendommen og andre religioner og livssyn.

Generel kommentar: Her videreføres og udbygges det aspekt, at faget er en kulturel dannelsesfaktor. Det stod i det gl. stk. 2., men har her fået et selvstændigt stykke. Det medtager de elementer fra folkeskolens fag, som har en mere almen karakter, bl.a. med henblik på evt. prøve.

Kommentar: "i et frit og demokratisk samfund": Alternativt: "... i samfundet". Formuleringen understreger kristendommens forståelse af trosfrihed. Det er endvidere en understregning af demokratiet som forudsætning for samfundets mindretalshensyn og fælles forpligtelse over for den svage. Alternativt: "et frit, demokratisk, multireligiøst/flerkulturelt samfund". Det multireligiøse samfund understreger det tros-mæssige aspekt. Det flerkulturelle overlapper samfundsfag.

Kommentar: "opnår indsigt i": Alternativt: "opnår forståelse for". Rummer ordet "forståelse" en anerkendelse, som kun henviser til personen, for det er jo ikke religionen, som anerkendes?

Stk. 4: Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser inddrages i undervisningen med henblik på, at eleverne

- **opnår kendskab til disse**
- **får forståelse og respekt for mennesker med anden livsopfattelse**
- **får en øget forståelse for kristentroens egenart og den kristne missions udfordringer**

Alternativ opstilling:

Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser inddrages i undervisningen med henblik på, at eleverne opnår kendskab til disse, får forståelse og respekt for mennesker med anden livsopfattelse samt en øget forståelse for kristentroens egenart og den kristne missions udfordringer.

Generel kommentar: I den gamle læseplan var de ikke-kristne religioner anført i et bilag. Ved denne revision er emnet medtaget i fagformålet i overensstemmelse med den nuværende praksis på kristne skoler.

Kristendomsundervisningens grundlag

Stk. 1. Undervisningen bygger på den kristne tro, således som den er udtrykt i Bibelen, som er Guds inspirerede, troværdige og urokkelige ord og absolutte autoritet i alle spørgsmål vedrørende kristen tro, lære og livsførelse.

Stk. 2. Undervisningen bygger på den overbevisning, at Den evangelisk-lutherske kirkes bekendelse er et sandt udtryk for, hvad Gud har åbenbaret til frelse for os i Den hellige Skrift.

Kommentar: Dette er taget fra grundlægsformuleringen i vedtægterne for Pædagogisk Forening – Foreningen af Kristne Friskoler. Det bør lokalt erstattes af skolens egen grundlægsformulering. Der er ikke krav om, at grundlaget skal beskrives på skolens hjemmeside, hvorfor dette ikke behøver at blive offentliggjort.

Slutmål for faget kristendomskundskab

Efter 9./10. klassetrin

Indledende bemærkninger:

Fælles Mål 2004 har 20 pinde i slutmålene (24 pinde i trinmål efter 9. kl.), som beskriver folkeskolens målsætninger i faget. Vores forslag har 38. Dels fordi vi har nogle ekstra mål, dels fordi vores detaljeringsgrad er større end Fælles Måls. Spørgsmålet kunne hurtigt melde sig: Har vi været for grundige? Kræver vi for meget af vores elever, eller er det naturlige tilføjelser, som angiver, at vore elever lærer det, der stilles krav til i Fælles Mål tilføjet specifikke målsætninger for de kristne skoler? Er antallet af pinde rimeligt i forhold til vores forøgede timetal i faget?

Det store antal punkter kan give plads til, at den enkelte skole kan reducere omfanget, hvis den finder målformuleringerne for ambitiøse. Det er også muligt at nedjustere ambitionerne for elevernes tilegnelse ved at anvende "blødere" formuleringer. Skal eleverne kunne "udtrykke sig om" eller blot "kende til" et element? Her har den enkelte skole mulighed for en justering. Nærværende forslag er formuleret på niveau med Fælles Mål 2004's slutmål og har integreret indholdet af disse i vores egen kontekst og formål for faget.

Bibelen

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber, oplevelser og færdigheder, der sætter dem i stand til:

- at læse og lytte til bibelske beretninger og andre bibelske tekster med udbytte
- at formidle indsigt i bibelske enkeltberetninger og den samlede bibelske historie på forskellig vis (bibelfortælling, resumé, samtale, poesi, billedkunst ...)
- at forstå og anvende centrale bibelske begreber
- at orientere sig i Bibelen, dens skrifter og genrer
- at benytte håndbøger og andre hjælpemidler i arbejdet med bibelske tekster
- at relatere bibelske tekster til kristen tro og kristent liv
- at lade sig udfordre af bibelteksterne
- at drøfte og forholde sig til forskellige forståelser af Bibelen og enkelttekster – fra bibelhistorier, folkelige forståelser og videnskabelige tolkninger
- at se sammenhænge og brudflader mellem bibelske beretninger, almene livsværdier og samfundsmæssige forhold

Kommentar: Forslaget indeholder nogle ikke-målbare mål som undervisningsmål, det har Fælles Mål 2004 også (fx reflektere). "At lade sig udfordre" kan ikke måles, men det angiver, at kristendomsundervisningen også er til personlig tilegnelse og dermed i sig selv livsberigende. Eleverne skal ikke alene lære kristendom for at kende til dansk kultur, det er et fag, som har et evighedsperspektiv i sig. Det er en naturlig følge af formålsformuleringen: "Eleverne skal have mulighed for at møde Guds ord til tro".

Kommentar: I udvalgene har det været diskuteret, hvordan fagets personlige vinkel vil kunne være genstand for fagets målsætningsformuleringer. Valget er faldet på ordet "udfordre". En af målsætningerne for undervisningen er, at eleverne skal lade sig personligt udfordre af bibelteksterne. Dette element er medtaget, selv om det ikke kan gøres til genstand for en evaluering. Hermed er det også angivet, at de kristne skoler ud over fagets kundskabsmeddelende side ser faget som et eksistentielt og kateketisk fag (jf. undervisningsvejledningen).

Kristen tro og etik

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber, oplevelser og færdigheder, der sætter dem i stand til:

- at redegøre for det centrale indhold i kristentroen

- at redegøre for, hvad det vil sige at være menneske og at være kristen
- at drøfte grundlæggende tilværelsesspørgsmål i lyset af kristentroen
- at beskrive centrale elementer i en kristen trospraksis og betydningen af dem
- at redegøre for centrale bud og værdier i kristen etik i forhold til medmennesket, samfundet og naturen
- at genkende og vurdere forskellige etiske argumentationsformer
- at indgå i etiske diskussioner på basis af en kristen etik og i med- og modspil med andre etiske værdisæt
- at relatere spørgsmål om kristen tro og etik til relevante bibelske tekster og grundtanker
- at lade sig udfordre af kristen tro og etik
- at tilegne sig kristen tro og vokse i livet som kristen – for dem, som ønsker dette

Kristendommen historisk og nutidigt

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber, oplevelser og færdigheder, der sætter dem i stand til:

- at forstå højtider, gudstjeneste, ritualer og symboler i kirken og kunne anvende dem
- at orientere sig i det kirkelige landskab: folkekirken med dens retninger og organisationer, udvalgte kirkesamfund samt tværkirkelige bevægelser
- at kende kirkehistorien som baggrund for forståelse af aktuelle kirkelige forhold, nationalt og internationalt, samt til forståelse af udfordringer til kirken og kristendommen
- at drøfte centrale brudflader i forståelsen af og udøvelsen af kristendommen og forholde sig til dem
- at forstå og forholde sig til den kristne mission og diakoni og deres aktuelle udfordringer
- at anvende og tolke salmer og kristne sange
- at bruge salmebogens registre og tekstdel
- at opleve klassiske og aktuelle kunstneriske udtryk af motiver fra kristendommen og at formulere sig om betydningen og om brugen af dem
- at redegøre for og vurdere kristendommens og folkekirkens historiske betydning for dansk kultur og samfund
- at drøfte kristendommens plads i og aktuelle udfordringer til samfundet

Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber, oplevelser og færdigheder, der sætter dem i stand til:

- at redegøre for grundtanker og central trospraksis i udvalgte verdensreligioner
- at forstå de historiske sammenhænge mellem jødedom, kristendom og islam og kende ligheder og forskelle mellem dem
- at beskrive og forholde sig til udvalgte religiøse sekter og bevægelser
- at genkende elementer fra Østens religioner i nyere religiøse strømninger, bevægelser og enkeltfænomener og forholde sig til dem
- at sammenligne og vurdere grundlæggende træk på tværs af religionerne
- at perspektivere kristentroen i lyset af andre religioner og livssyn – og andre religioner og livssyn i lyset af kristentroen
- at forstå og drøfte religionernes betydning for enkeltpersoner, familier og samfundsmæssige forhold
- at møde medmennesker med indsigt, et åbent sind og en personlig forankring
- at leve som aktive og ansvarlige mennesker i et demokratisk og flerkulturelt samfund i en globaliseret verden

Delmål efter 6. klassetrin for faget kristendomskundskab

Indledende bemærkninger:

Der er kvantitativt flere punkter i nærværende delmål, end der findes i Fælles Mål. Det skyldes først og fremmest, at faget har flere lektioner i den kristne friskole, men det er samtidigt udtryk for en større detaljeringsgrad. Der er fx flere mål, som tager afsæt i at anvende Bibelen.

Det store antal punkter kan give plads til, at den enkelte skole kan reducere omfanget, hvis den finder målformuleringerne for ambitiøse. Det er også muligt at nedjustere ambitionerne for elevernes tilegnelse ved at anvende "blødere" formuleringer. Skal eleverne kunne "udtrykke sig om" eller blot "kende til" et element? Her har den enkelte skole mulighed for en justering. Nærværende forslag er formuleret på niveau med Fælles Mål 2004's slutmål og har integreret indholdet af disse i vores egen kontekst og formål for faget.

Bibelen

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber, oplevelser og færdigheder, der sætter dem i stand til

- at lytte til bibelske beretninger og arbejde med disse i genfortælling, drama, sang, billedkunst, samtale og diskussioner
- at forstå og anvende udvalgte bibelske begreber
- at orientere sig i Bibelen, dens skrifter og genrer
- at læse lettilgængelige tekster direkte fra Bibelen
- at relatere bibelske tekster til kristen tro og etik
- at lade sig udfordre af bibelteksterne
- at se nogle centrale sammenhænge mellem bibelske beretninger og almene livsværdier

Kommentar: I udvalgene har det været diskuteret, hvordan fagets personlige vinkel vil kunne være genstand for fagets målsætningsformuleringer. Valget er faldet på ordet "udfordre". En af målsætningerne for undervisningen er, at eleverne skal lade sig personligt udfordre af bibelteksterne. Dette element er medtaget, selv om det ikke kan gøres til genstand for en evaluering. Hermed er det også angivet, at de kristne skoler udover fagets kundskabsmeddelende side ser faget som et eksistentielt og kateketisk fag (jf. undervisningsvejledningen).

Kristen tro og etik

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber, oplevelser og færdigheder, der sætter dem i stand til:

- at udtrykke sig om nogle centrale dele af kristentroen
- at samtale om, hvad det vil sige at være menneske og at være kristen
- at drøfte almene tilværelsesspørgsmål i lyset af den kristne tro
- at kende centrale bud og værdier i kristen etik i forhold til medmennesket og naturen (familie, kammerater, samfund, skole, nærmiljø og natur)
- at samtale om etiske spørgsmål
- at udtrykke sig om nogle centrale elementer i en kristen trospraksis og betydningen af dem
- at begynde at relatere spørgsmål om kristen tro og kristent liv til relevante bibelske tekster og grundtanker
- at lade sig udfordre af kristen tro og etik
- at vokse i kristen tro og i livet som kristen for dem, som ønsker dette

Kommentar: Evt. kan sætningen om bud og værdier blot hedde: "at kende centrale bud og værdier i kristen etik."

Kristendommen historisk og nutidigt

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber, oplevelser og færdigheder, der sætter dem i stand til:

- at forstå højtider, gudstjeneste, ritualer og symboler i kirken
- at kende til centrale perioder, begivenheder og personer i kirkehistorien
- at udtrykke sig om kristen mission og diakoni
- at bruge salmer og kristne sange som udtryksform
- at bruge salmebogens registre og tekstdel
- at genkende og reflektere over brugen af bibelske motiver i klassisk og aktuel kunst
- at kende til elementer af kristendommens betydning for dansk kultur og samfund

Ikke-kristne religioner

Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne har tilegnet sig kundskaber, oplevelser og færdigheder, der sætter dem i stand til:

- at kende ritualer og højtider i jødedom og islam
- at respektere mennesker med en anden tro

Kommentar: Jødedom og islam er som noget nyt inddraget før 7. klassetrin. Ikke-kristne religioner kan tages op i grundskolen, når det er passende, men vi anbefaler, at eleverne får en indføring i hverdagslivet i jødedom og islam, inden de afslutter 6. klassetrin (jf. læseplanen og emnefordelingsplanen) for derefter at give den grundige undervisning i religionerne i overbygningen.

Læseplan for faget kristendomskundskab

1. forløb: Børnehaveklasse - 2. klasse

Undervisningen i første forløb har sit centrum i det grundlæggende bibelstof om verdens begyndelse, om Guds folks tidlige historie og om Jesu liv. Undervisningen må vægte fortællingen, sangen, samtalen og kreative arbejdsformer, hvor eleverne på mange måder oplever de bibelske beretninger og udtrykker deres oplevelser af dem. I sammenhæng med bibelfortællingen inddrages samtaler om de temaer om Gud og menneskelivet (troslære- og etikemner), som beretningerne indeholder.

Enkelte centrale troslære- og etikemner behandles selvstændigt på det niveau og med den erfaringsbaggrund, som er børnenes, ligesom der gives glimt af kirkens liv i fortid og nutid.

Undervisningen omfatter især:

Bibelen

- Urhistorien, patriarkerne og Josef
- Moses' historie, udfrielsen af Ægypten samt ørkenvandringen
- Jesu livshistorie fra undfangelse til himmelfart og pinse
- Enkle bibelske beretninger, herunder undere og lignelser
- Bibelske billeder og symboler

Kristen tro og etik

- Troslære- og etikemner, som udspringer af bibelfortællingen
- Centrale troslære- og etikemner tilpasset aldersgruppen som fx: Naturen er skabt af Gud, Jeg er skabt af Gud, Familien, Tilgivelse, Døden, Himlen, Bønnen, Dåben
- Relationen mellem de bibelske beretninger og kirkehøjtidene

Kristendommens historie og nutid

- Kirken med fokus på højtidene og kirkerummet
- Kristen trospraksis i børnehøjde
- Fortællinger om mission og diakoni
- Salmer og kristne sange
- Kristen kunst som musik, litteratur, billedkunst mv. kan inddrages i undervisningen i relevante sammenhænge

2. forløb: 3. - 6. klasse

I løbet af andet forløb begynder eleverne at interessere sig for en større del af omverdenen i fortid og nutid. Deres læsefærdigheder øges stærkt. Efterhånden kan der inddrages mere selvstændigt arbejde med bibeltekster og mange sider af den kristne tro, etikken og det kirkelige og kristelige liv. Det er således en periode, hvor eleverne kan erobre et stort vidensområde og begynde at forholde sig personligt til det, selv om pubertetens mere personlige og intellektuelle modning stadig hører fremtiden til.

Bibelens budskab må træde frem i undervisningen, så sammenhængen mellem dette og elevernes hverdag, liv og tro står klart.

Kundskabsområderne i andet forløb hører sammen, så det ofte er muligt at arbejde med et emne ud fra flere forskellige vinkler. Nogle af emnerne lægger op til tværfagligt samarbejde – det gælder fx inden for etik, kirkehistorie og salmer.

Undervisningen omfatter en første indføring i livet i hverdag og fest for jøder og muslimer.

Undervisningen omfatter især:

Bibelen

- Bibelens tilblivelse og brug
- Israels historie fra indtagelsen af Kanaans land til Jesu tid
- Templet, tempeltjeneste og fester i Israel
- Salmer, ordsprog og profeter i forbindelse med det historiske stof
- Messiasprofetier
- Liv og lærdom på Jesu tid
- Johannes Døberens
- Beretninger fra Jesu liv: Jesu møde med mennesker, Jesu undere og Jesu lignelser
- Urkirken og Paulus

Kristen tro og etik

- Forsagelsen
- Gud Fader
- Jesus – Gud og menneske
- Jesu stedfortrædende død og opstandelse
- Helligånden, menigheden og troen
- Kristen trospraksis: Bibelbrug, Fadervor og bøn, dåb og nadver
- De ti bud, Det dobbelte kærlighedsbud og Den gyldne regel
- Ethiske emner i relation til elevernes verden fx: Mobning, venskab, bekymringer, taknemmelighed, gavmildhed, gæstfrihed, familieliv, socialt ansvar, skole, arbejde, diakoni, mode, musik, film, computerbrug mv.

Kommentar: "Gud Fader": Mens vi i første forløb især fokuserede på skabelsen under første trosartikel, sætter vi nu fokus på 1. trosartikels fremstilling af Gud som Faderen.

Kommentar: Evt. kan listen med etiske emner udelades, men listen giver synlighed. Etik angår os alle. Et "mv." angiver, at listen ikke er udtømmende.

Kristendommens historie og nutid

- Kirken med dens gudstjeneste, kirkebygning, kirkeår og kirkelige handlinger
- Kirkelige symboler
- Kirkens historie fra oldkirken til reformationen
- Den katolske kirke
- Glimt fra missionshistorien
- Diakoni
- Salmer, salmebog, salmedigtere og kristne sange
- Kristen kunst som musik, litteratur, billedkunst mv. kan inddrages i undervisningen i relevante sammenhænge

Kommentar: Emnet Den katolske kirke er flyttet fra 7.-8. kl. i PF-læseplanen 2000 til 6. kl. i denne plan for at skabe mere plads i overbygningen til andre emner, og fordi emnet passer godt, når reformationen skal behandles her.

Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser

- Islam i hverdag og fest
- Jødedom i hverdag og fest

3. forløb: 7./8. - 9. klasse

I denne fase giver elevernes større modenhed mulighed for, at de kan arbejde med sammenhænge i bibelsk stof, de allerede kender, og arbejde med vanskeligere tekster, temaer og begreber i Bibelen.

Elevernes identitetsudvikling, vågnende engagement i den større omverden samt søgen efter en livstolkning betyder, at det er hensigtsmæssigt at give god plads for at arbejde tematisk med kristendommen, dvs. arbejde med emner inden for tros lære og etik. Kirke- og missionshistorie må tilgodeses, så eleverne får en mulighed for at forstå og orientere sig i det kirkelige landskab.

Det er ofte muligt at sammenknytte stof på tværs af kundskabsområderne, så emner bliver belyst fra flere vinkler, ligesom brug af gæstelærere, ekskursioner, film, artikler i ungdomsblade mv. kan være med til at gøre undervisningen konkret og erfaringsnær for eleverne.

Det er vigtigt, at eleverne oplever, at de fortsat lærer nyt i faget, og at de får baggrund for og redskaber til selv at arbejde videre med fagets områder, fx gennem kendskab til håndbøger, opslagsværker og hjemmesider. Eleverne må opleve, at tro og liv er nært forbundet, og at kristendommen i kraft af dens kulturelle udtryk har betydning for alle uanset tro.

I undervisningen bør der veksles mellem et arbejde med de store linjer, der på få timer giver et overblik over store stofområder, og et fordybelsesarbejde, hvor forskellige arbejdsmetoder benyttes, og eleverne kommer tættere på enkeltemner. Dele af stoffet egner sig til tværfagligt arbejde.

I tredje forløb inddrages undervisning i ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser på et grundigere niveau. Eleverne arbejder desuden sammenlignende mellem kristendommen og ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser fx gennem temaarbejde.

Undervisningen omfatter især:

Bibelen

- Bibelbrug og bibelsyn
- Oversigtsmæssig gennemgang af GT med fokus på centrale begreber og sammenhænge mellem GT og NT
- Et GT-skrift
- Jesu liv – uddrag af Lukasevangeliet
- Om Paulus' breve

Kristen tro og etik

- Gudsbilledet, menneskesyn og natursyn samt 1. trosartikel
- Hvem er Kristus? samt 2. trosartikel
- At være kristen samt 3. trosartikel
- Fremtiden: De sidste tider, døden og herlighedshåbet
- Hvad er kristen etik? Om Bibelen og etiske normer, fx De 10 bud og Bjergprædikenen
- Etske emner i relation til aldersgruppen, fx: Autoriteter, arbejde, penge og forbrug, troværdighed, kristen etik samt bibelske perspektiver på abort, mand og kvinde

Kristendommens historie og nutid

- Kristne kirkesamfund
- Retninger, bevægelser, organisationer og strømninger i folkekirken
- Kirken og missionen internationalt
- Den kirkehistoriske baggrund for kristendommens aktuelle udformning i Danmark og internationalt
- Salmer og kristne sange

- Kristen kunst som musik, litteratur, billedkunst mv. kan inddrages i undervisningen i relevante sammenhænge

Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser

- Udvalgte verdensreligioner
- Nyreligiøse bevægelser og strømninger
- Mødet mellem kristendommen og religionerne

4. forløb: 10. klasse

Da der kan være stor forskel på faget i 10. kl. afhængig af elevsammensætningen og hvor mange timer, der er til rådighed til faget på en friskole eller en efterskole, opdeles læseplanen i to dele på 10. klassetrin. Man kan dog hente inspiration fra begge planer. Det anbefales at tage udstrakt hensyn til elevernes ønsker på dette frivillige klassetrin.

Der arbejdes videre i forlængelse af 3. forløb, dog med nye emner inden for kundskabsområderne og med mulighed for at uddybe udvalgte elementer.

Friskolens 10. klasse

Undervisningen omfatter især:

Bibelen

- Et evangelieskrift, fx Johannesevangeliet i uddrag

Kommentar: Friskoler med mange elever, som fortsætter fra 7.-9. kl., bør vælge Johannesevangeliet, men har skolen mange nye elever i 10. kl., kunne et andet evangelium vælges.

- Personskildringer fra Bibelen
- Kirkens lære og kampen mod vranglære

Kristen tro og etik

- Der udvælges emner i samarbejde med eleverne, fx lidelse, frelse, Guds ledelse, venskab, kristendom og politik

Kristendommens historie og nutid

- Kristne personligheder i fortid og nutid
- Diakonalt arbejde
- Kristen i et pluralistisk samfund
- Salmer og kristne sange samt kristen kunst

Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser

- Oversigt over religionernes udbredelse i verden
- Et emne inden for hovedområdet udvælges

Efterskolens 10. klasse

Undervisningen omfatter især:

Bibelen

- Bibelen som bog
- Det bibelske kærlighedsbegreb
- Et evangelieskrift: Johannesevangeliet
- Den første menighed og dens mission. Menighedsdannelse og menighedsfunktioner

- Et lærebrev fra NT

Kristen tro og etik

- Helligånden – person og funktion
- Frelse og kristentliv
- Menigheden – nådegaver og tjenester
- Ethiske perspektiver

Kristendommens historie og nutid

- Kort oversigt over kirkehistorien og kirkesamfundene
- Kirkens reformation og reformationen i Danmark
- Kirkernes situation i Danmark og internationalt
- Mission og kirkevækst

Ikke kristne religioner og andre livsopfattelser

- Oversigt over religionernes udbredelse i verden
- Et emne inden for hovedområdet udvælges

Undervisningens indhold på klassetrin

Hermed følger et forslag til fordelingen af stof på alle klassetrin. Listen er lavet på baggrund af den tidligere vejledende læseplan fra Kristent Pædagogisk Forlag fra år 2000, men ud over en indholdsrevidering er der flere nye tiltag.

Som noget nyt er der lavet en sektion med "Emner på tværs af kundskabsområderne eller som egner sig til tværfaglig undervisning". Her står både emner, som samler stof fra flere kundskabsområder, og ideer til tværfagligt samarbejde. Da elementerne under de anførte overskrifter kan findes under kundskabsområderne, er alle emnerne anført som supplerende ideer til organisering af stoffet eller til indfaldsvinkler til stoffet eller til tværfagligt samarbejde.

Der er prioriteret i stoffet, så forslaget til det væsentligste stof og de væsentligste emner står helt til venstre, mens sekundært stof og ideer til emnet eller metodiske overvejelser er skrevet med indryk. Derfor er også alle "Emner på tværs ..." skrevet med indryk. I forbindelse med prøveforberedende undervisning bør der lægges vægt på tematisk gennemgang af en del af stoffet, hvorfor nogle eller alle af emnerne her kan rykkes ud til venstre, så den her foreslåede organisering af stoffet fra kundskabsområderne vælges.

Til en række af temaerne inden for "Bibelen" og "Troslære og etik" er der anført ideer til bibeltekster. Disse er medtaget for at give ideer til, hvor i Bibelen man kan finde noget om de pågældende emner. Ideerne giver sig ikke ud for at udgøre en præcis og dækkende beskrivelse af Bibelens tale om det pågældende emne. Flere af emnerne må naturligvis indeholde flere andre tilgange og undervisningsmaterialer end bibelteksterne. Nogle af bibelteksterne vil udelukkende egne sig til inspiration i lærerens forberedelse og nogle af dem kan inddrages i undervisningen.

Desuden er "Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser" anført som et nyt kundskabsområde. Forslaget introducerer emnerne Islam og Jødedom på 5. henholdsvis 6. klassetrin, hvorefter kundskabsområdet udbygges i overbygningen. Elementer fra "Ikke-kristne religioner" kan naturligvis tages op på passende tidspunkter tidligere i forløbet, men en samlet introduktion foreslås først fra 5. klassetrin.

En del salmer er foreslået som ideer til anvendelse i relation til et tema. Efterfølgende er salmerne anført på en fælles salmeliste, hvor de er anført gruppevis. Salmerne kunne indgå i skolens valg af salmer til andagterne, men den deciderede salmegennemgang med inddragelse af forfattere og salmens sammenhæng bør fastholdes i kristendomskundskab.

Som hjælp til at få overblik over stofudvalget i klasseplanerne er der udarbejdet en række bilag:

- Bilag 1: Oversigt over kundskabsområdernes indhold. Her kan udviklingen fra klasse til klasse i de enkelte kundskabsområder ses.
- Bilag 2: Kort emneoversigt fordelt på klassetrin. Her er det faglige indhold på hver klasse noteret i overskriftsform.
- Bilag 3: Undere. Her er en oversigt over Jesu undere, hvilke der er med i planen, og på hvilket klassetrin de er medtaget
- Bilag 4: Lignelser. Her er en oversigt over Jesu lignelser, hvilke der er med i planen, og på hvilket klassetrin og i hvilket emne de indgår.
- Bilag 5: Jesu møder med mennesker. Her er en oversigt over Jesu møde med mennesker, hvor der ikke indgår et under eller en lignelsesfortælling, og hvor i planen de indgår.

Mens læseplanen er bindende, er klassefordelingsplanen vejledende. Det giver en vis frihed til at flytte rundt på emner inden for samme fase i skoleforløbet. Klassefordelingsplanen kunne være et godt værktøj til at fordele indholdet i faget på de enkelte klassetrin.

1. forløb: Børnehaveklasse - 2. klasse

Børnehaveklasse

Emneplanen skal ses i sammenhæng med fagformål og delmål for faget, læseplanen, samt introduktionen til klasseplanerne s. 18.

Bibelen

Præsentation af Bibelen

Præsentation af Bibelen og hvad Bibelen handler om

Urhistorien

Skabelsen (1 Mos 1-2) (Emnet tages op igen i 1. klasse)

Syndefaldet (1 Mos 3) (Emnet tages op igen i 1. klasse)

Kain og Abel (1 Mos 4,1-16) (Bemærk sammenhængen med Det 5. Bud.)

Noas ark (1 Mos 6,1 - 9,17 i uddrag)

Babelstårnet (1 Mos 11,1-9)

Salme: Op, al den ting (Brorson)

Forskellige bibelske personer

Ideer: Jonas, Daniel, Ruth, David og Goliat, Elias, Elisa.

(Bemærk: Personer nævnt i oversigten på 1. og 2. klassetrin bør undgås.)

Jesus og børnene

Jesus velsigner børnene (Mark 10,13-16)

En drengs gave (Joh 6,1-13)

Den kongelige embedsmands søn (Joh 4,46-54)

Jairus' datter (Mark 5,21-24 og 35-43)

Salme: Ingen er så tryk i fare (Sandell)

Beretninger i forbindelse med jul og påske

Jul (Luk 2,1-20)

Salme: Vær velkommen Herrens år (Grundtvig)

Et barn er født i Betlehem (Latin 14. årh. / Grundtvig)

Påske (Luk 23,26-43, Mark 15,33-39, Matt 27,57-66, Matt 28,1-10)

Salme: Krist stod op af døde (Tysk 12. årh. / Grundtvig)

(Bemærk: Der gås i dybden med højtiderne i 1. og 2. kl.)

Jesus som den gode hyrde

Lignelsen om det mistede får (Luk 15,1-7)

Hyrdesalmen (Sl 23)

Salme: Frelseren er mig en hyrde god (Ingemann)

Kristen tro og etik

(Nedenstående emner bør behandles både ud fra Bibelen, elevernes oplevelser og kirkens praksis.)

Dåben

Ideer: Missionsbefalingen (Matt 28,18-20).

Bøn

Den blinde ved Jeriko (Mark 10,46-52)

De ti spedalske (Luk 17,11-19)

Fadervor (Matt 6,9-13)

Salme: Jesus, kom dog nær til mig (Scheffler / Svendsen)

Jeg er træt og går til ro (Hensel / Arentzen)

Nu lukker sig mit øje (Foersom)

(Bemærk: Emnet behandles igen i 3. kl.)

Tilgivelse

Den fortabte søn (Luk 15,11-32)

Den tabte mønt (Luk 15,8-10)

Den gældbundne tjener (Matt 18,23-35)

Det dobbelte kærlighedsbud (Matt 22,34-40)

Den gyldne regel (Matt 7,12)

Døden

Børnenes erfaringer med døden sættes i relation til Bibelens beretninger om Gud som dødens overmand

Ideer: Flere af skoleårets beretninger kan bruges i dette emne: Daniel, Elisas opvækkelser af enkens søn, Jairus' datter og Jesu opstandelse. Desuden kan syndefaldsberetningen, Kain og Abel og syndfloden inddrages.

Kristendommens historie og nutid

Kirken og dens inventar

Ideer: Prædikestol, døbefont, alter, kirkeskib, orgel, kirkeklokken.

Et kirkebesøg anbefales.

(Bemærk: Der arbejdes videre med kirken i 3. og 4. kl.)

Fortællinger om mission og diakoni

Ideer: Små glimt fra kristent arbejde både i Danmark og internationalt med fokus på børnenes synsvinkel fx om børnehjem, børneklubber, skoler, handicaphjem, gadearbejde eller missionærbørns liv.

Salmer og kristne sange

Ideer: Salmer – Se salmelisten.

Kristne børnesange.

Kristen kunst kan inddrages i undervisningen i relevante sammenhænge

Undervisningsemner efter elevernes egne ønsker

Emner på tværs af kundskabsområderne eller som egner sig til tværfaglig undervisning

Dåb

Skabelse – Jesus og børnene – døbefont – kristent arbejde blandt børn.

Døden

Syndefaldet – Jesu dødeopvækkelser – påsken – kirkeskibet – salmer/sange om død og evigt liv – tværfagligt arbejde med dansk.

Mission og diakoni

Emnet egner sig til samarbejde med klasselærerfunktionen, hvis man ønsker at knytte kontakter til konkrete projekter.

1. klasse

Klasseplanen skal ses i sammenhæng med fagformål og delmål for faget, læseplanen, samt introduktionen til klasseplanerne s. 18.

Bibelen

Patriarkerne

Abraham

Isak

Jakob

Salme: Abraham sad i Mamrelund (Grundtvig)

Josef

Josef og forholdet til hans brødre (1 Mos 37) (Bemærk sammenhængen med Det 8. Bud og v. 32.)

Josef i Potifars hus (1 Mos 39) (Bemærk sammenhængen med Det 6. Bud.)

Josef i fængsel (1 Mos 40)

Josef tyder Faraos drømme og forfremmes (1 Mos 41)

Josefs brødre kommer til Egypten (1 Mos 42-45)

Jakob og hans slægt kommer til Egypten (1 Mos 46-48 og 50) (Bemærk sammenhængen med Luthers forklaring til Det 4. Bud.)

Jesus som barn

Bebudelsen af Jesu fødsel (Luk 1,26-38 og Matt 1,18-25)

Jesu fødsel og hyrderne (Luk 2,1-20)

Omskærelsen og Jesus bæres frem i templet (Luk 2,21-40)

De vise mænd (Matt 2,1-12)

Flugten til Egypten (Matt 2,13-23)

Jesus som tolvårig i templet (Luk 2,41-52)

Ideer: Salme: Dejlig er den himmel blå (Grundtvig)

Her kommer, Jesus, dine små (Brorson)

Jesus begynder sit virke

Johannes Døber i ørkenen (Matt 3,1-12)

Jesu dåb (Matt 3,13-17)

Jesu fristelse i ørkenen (Matt 4,1-11)

De første disciple kaldes (Matt 4,18-25)

Mattæus kaldes (Matt 9,9-13)

Beretninger fra Jesu virke

Zakæus (Luk 19,1-10)

Stormen på søen (Mark 4,35-41)

Vandringen på søen (Matt 14,22-33)

Helbredelsen af den lamme i Kapernaum (Mark 2,1-12)

Helbredelsen af den døvstumme (Mark 7,31-37)

Helbredelsen af den blinde i Betsajda (Mark 8,22-26)

Helbredelsen af den spedalske (Luk 5,12-16)

Opvækkelsen af Lazarus (Joh 11,1-44)

Bibelske billeder og symboler

Ideer: Klippen (Sl 18,3; Sl 40,3)

Borg (Sl 18,3, Sl 46,12)

Skjold (Sl 18,3)

Vinger (Sl 36,8, Sl 57,2)

Lyset (Joh 8,12)

(Bemærk: En række salmer og nyere sange gør brug af disse billeder og symboler.)

Kristen tro og etik

Naturen er skabt af Gud

1. trosartikel

Ideer: Se under Emner på tværs.

Salme: Nu titte til hinanden (Ingemann)

Op al den ting (Brorson)

Jeg er skabt af Gud

Jeg har værdi – Jeg er betroet noget – Jeg skal stå til ansvar

Ideer: Se under Emner på tværs.

Salmer: Nu titte til hinanden (Ingemann)

Lille Guds barn, hvad skader dig? (Grundtvig)

Familien

Familien i Bibelens lys

Ideer: Stof fra 1. trosartikel og budenes 2. tavle.

Se under Emner på tværs.

Kristendommens historie og nutid

Fortællinger om mission og diakoni

Ideer: Små glimt fra kristent arbejde både i Danmark og internationalt – fx børnehjem, børneklubber, skoler, handicapshjem, gadearbejde, missionærbørns liv osv.

Salmer og kristne sange

Ideer: Salmer (se salmelisten)

Kristne børnesange

Kristen kunst kan inddrages i undervisningen i relevante sammenhænge

Undervisningsemner efter elevernes egne ønsker

Emner på tværs af kundskabsområderne eller som egner sig til tværfaglig undervisning

Julefejring

Hvordan fejrer vi jul i kirken eller hjemmet eller...

Og hvordan fejrer man/børn jul i andre lande?

I forbindelse med juleberetningerne berøres troslæreemner om Jesus som både menneske og Gud, Jesus som frelseren.

Julesange og salmer.

Familien

Materialet "Guds gode verden", Birgit Lavik, Kristent Pædagogisk Forlag, som består af elevhæfte, opgavehæfte og lærervejledning, indeholder flere af emnerne fra 1. klasse: "Josef", "Jeg er skabt af Gud" og "Familien".

Beretningerne om patriarkerne og Josef indeholder meget stof om problematiske familiesituationer.

Det 4., 6. og 10. bud kan inddrages i emnet.
Inddragelse af danskfaget giver mulighed for at udbygge emnet.

Guds gode verden

Emnerne "Naturen er skabt af Gud" og "Jeg er skabt af Gud" behandles i materialet "Guds gode verden", Birgit Lavik, Kristent Pædagogisk Forlag, som består af elevhæfte, opgavehæfte og lærervejledning.

Begge disse emner egner sig til tværfagligt samarbejde med Natur og teknik. "Jeg er skabt af Gud" egner sig desuden til tværfagligt samarbejde med idræt.

Der findes mange velegnede salmer og sange til disse emner.

Mission og diakoni

Emnet egner sig til samarbejde med klasselærerfunktionen, hvis man ønsker at knytte kontakter til konkrete projekter.

2. klasse

Klasseplanen skal ses i sammenhæng med fagformål og delmål for faget, læseplanen, samt introduktionen til klasseplanerne s. 18.

Bibelen

Moses

Moses i Egypten

Moses fødes og sættes ud (2 Mos 1,1 - 2,4)

Faraos datter finder Moses (2 Mos 2,6-10)

Moses hos Faraos og Moses' udåd (2 Mos 2,11-15) (Bemærk sammenhængen med Det 5. Bud.)

Moses på flugt og Moses kaldes

Moses i Midjan og israelitternes nød (2 Mos 2,16-25)

Moses bliver kaldet (2 Mos 3)

Moses får magt til at gøre tegn (2 Mos 4,1-9)

Moses får Aron som medhjælper – Moses sendes til Egypten (2 Mos 4,9-17)

Udfrielsen fra Egypten

Moses og Aron hos Faraos (2 Mos 5)

De 9 plager (2 Mos 7,14-10,29)

Den 10. plage og påskemåltidet (2 Mos 11-12)

Vandringen gennem Det røde Hav (2 Mos 13,21-14,31)

Ørkenvandringen

Vandet i Mara (2 Mos 15,22-27)

Gud sender vagtler og manna (2 Mos 16)

Kampen mod amalekitterne (2 Mos 17,8-16)

Gud åbenbarer sig for Moses på Sinaj (2 Mos 19)

De 10 Bud (2 Mos 20,1-21)

Guldkalven (2 Mos 24,12-18; 32; 34,1-6 og 27-35) (Bemærk sammenhængen med Det 1. Bud.)

De 12 spejdere (4 Mos 13-14)

Moses slår på klippen (2 Mos 17,1-7 og 4 Mos 20,1-13)

Arons stav (4 Mos 17,17-18,1)

Kobberslangen (4 Mos 21,4-9)

Bileam (4 Mos 22-24)

Josva indsættes som Moses' efterfølger (5 Mos 31)

Moses' død (5 Mos 34)

Jesu lidelse, død og opstandelse

Indtoget i Jerusalem (Matt 21,1-11 og Luk 19,41-44)

Tempelrensningen (Matt 21,12-17)

Beslutningen om Jes død (Matt 26,1-5)

Salvningen i Betania (Matt 26,6-13)

Fodvaskningen (Johs 13,1-17)

Optakt til påskemåltidet (Matt 26,17-19)

Judas' forræderi (Matt 26,14-16)

Nadveren (Matt 26,17-29 og 1 Kor 11,23-26)

Forudsigelsen af Peters fornægtelse (Matt 26,30-35)

Jesus i Getsemane (Matt 26,36-46 og Johs 17,1-26)

Tilfangetagelsen (Matt 26,47-27,10)

Jesus for rådet (Matt 26,57-68)

Peters fornægtelse (Matt 26,69-75) (Bemærk sammenhængen med Det 8. Bud)

Jesus for Pilatus og tornekrøningen (Matt 27,11-31)

Korsfæstelsen og gravlæggelsen (Matt 27,33-66 og Luk 23,26-56)

Jesu opstandelse (Joh 20,1-10 og Matt 28,1-15)

Den opstandne Jesus og Maria Magdalene (Joh 20,11-18)

Den opstandne Jesus, disciplene, Thomas (Joh 20,19-31 og Luk 24,13-49)

(Bemærk: I 3. kl. sættes fokus på disciplen Peter. Derfor vil det være fint ikke at gøre så meget ud af Peters rolle i påskebegivenhederne i 2. kl., men vente til 3. kl. med at gå i dybden med disse.)

Salmer og sange: Se, hvor nu Jesus træder (Kingo)

Lad os bryde brødet sammen (Lissner)

Hil dig, Frelser og Forsoner (Louvain)

Blodet som randt (Hønningdal)

Krist stod op af døde (Tysk 12. årh. / Grundtvig)

Han er opstanden. Halleluja! (Kyamanywa / Brodal)

Opstanden er den Herre Krist (Latin 14. årh. / Grundtvig)

Jesus lever, graven brast (Nordahl Brun)

Vi låste vores dør, (Hans-Inge Fagervik)

Jesu himmelfart og Helligåndens komme

I forbindelse med beretningerne berøres centrale troslæreemner som Jesus er konge og Helligåndens gerning

Missionsbefalingen og løftet om Helligånden (Matt 28,18-20; ApG 1,3-8)

Jesu himmelfart (Luk 24,50-53 og ApG 1,9-12)

Pinsedagen (ApG 2,1-13)

Salmer: Til himmels fór den ærens drot (Grundtvig)

Fra Himlen kom den Hellig Ånd (Grundtvig)

Kristen tro og etik

Påske, Kr. himmelfart og pinse

Jesus er Guds søn, Jesus er Frelseren, Jesus er konge samt Helligåndens gerning

Ideer: I forbindelse med bibelberetningerne berøres de ovenstående centrale emner.

Der kan hentes inspiration til undervisningen om Kr. himmelfart fra:

Jesus som ypperstepræst for Guds trone (Hebr 4,14-16, Hebr 7,25, Hebr 10,19-20)

Jesus klargør plads i himlen (Joh 14,1-3)

Jesus troner som konge i himlen (Sl 110)

Der kan hentes inspiration til undervisningen om pinsen fra:

Jesus sender en talsmand (Joh 14,25-27)

Jesus og Nikodemus (Joh 3,1-8)

Guds ånd var til stede fra begyndelsen (1 Mos 1,2)

Himlen

Lignelser om Guds rige:

Det store festmåltid (Luk 14,15-24)

Skatten (Matt 13,44)

Perlen (Matt 13,45-46)

Jesus lever og sidder ved Guds højre hånd (Mark 16,19; Ef 1,20-22; 1 Pet 3,22)

Jesu genkomst (1 Thess 4,13-18)

Den nye himmel og den nye jord (Åb 21,1-8)

Ideer: Profetierne fra Es 11,6-9 og Es 35.

Salme: I Himmelen, i Himmelen (Laurinus)

De 10 Bud

Ideer: De 10 Bud kan gennemgås i forbindelse med Moses-beretningen. (Bemærk: I 4. kl. behandles budene nærmere.)

Kristendommens historie og nutid

Fortællinger om mission og diakoni

Ideer: Små glimt fra kristent arbejde både i Danmark og internationalt fx børnehjem, børneklubber, skoler, handicapshjem, gadearbejde, missionærbørns liv osv.

Salmer og kristne sange

Ideer: Se salmelisten.
Kristne børnesange.

Kristen kunst inddrages i undervisningen i relevante sammenhænge

Undervisningsemner efter elevernes egne ønsker

Emner på tværs af kundskabsområderne eller som egner sig til tværfaglig undervisning

Påske

Den tiende plage, lammet og blodet, udfrielsen fra Egypten, påskefejring i det israelitiske folk, påskeberetningerne i NT, Jesus som frelseren, påskefejring i dag i kirken og hjemmet, børns påskefejring i andre lande, påskesalmer og sange.

Kr. himmelfart og pinsen

Efter Kr. himmelfart og pinsen er Gud nu igen usynlig som i ørkenvandringens tid, men dog nær ved sin ånd, som han var det i skystøtten og ildsøjlen. Han leder sit folk frem mod det forjættede land. En parallel med den kristne menigheds forventning om Himlen kan inddrages. Jesus som Guds søn og konge, Helligåndens opgaver, Kr. himmelfart og pinse som kirkelige højtider og ideer til fejringen af disse. Salmer og sange til højtiderne.

Himlen

Egner sig til tværfagligt samarbejde om emner som drømme og håb for os selv og for verden. Jesu død og opstandelse kan også inddrages, her bliver himlen åbnet for os. Menneskelivet på vej mod Himlen kan sammenlignes med ørkenvandringen. Samtaler om død og begravelse kan inddrages.

Mission og diakoni

Emnet egner sig til et samarbejde med klasselærerfunktionen, hvis man ønsker at knytte kontakter til konkrete projekter.

2. forløb: 3. - 6. klasse

3. klasse

Klasseplanen skal ses i sammenhæng med fagformål og delmål for faget, læseplanen, samt introduktionen til klasseplanerne s. 18.

Bibelen

Indtagelsen af Kanaan

Indsættelsen af Josua og Guds løfte til ham (5 Mos 31 og Jos 1)

Spionerne i Jeriko (Jos 2)

Overgangen over Jordan (Jos 3)

De tolv sten i Gilgal, omskærelsen, påsken og Herrens hærfører (Jos 4-5)

Erobringen af Jeriko (Jos 6)

Akans tyveri og erobringen af Aj (Jos 7-8)

Erobringen af landet (Jos 10-13,8)

Josuas afskedstale, pagtslutningen i Sikem, Josuas død og begravelse (Jos 23-24)

Dommertiden og Ruth

Personer fra Dommerbogen:

Debora (Dom 2,6-3,6)

Gideon (Dom 4-8)

Abimelek (Dom 9)

Samson (Dom 13-16)

Ruth (Ruths Bog)

Jesus og Peter

Sådan begyndte det (Joh 1,35-51 og Mark 1,16-20)

Peter kaldes særskilt (Luk 5,1-11)

Alle tolv disciple kaldes (Mark 3,13-19)

Peters svigermor (Luk 4,38-40)

Peters vandring på søen (Matt 13,22-33)

Peter ved helbredelsen af Jairus' datter og kvinden med blødninger (Luk 8,40-56)

Peters bekendelse (Matt 16,13-20)

Forklarelsen på bjerget (Matt 17,1-9)

Fodvaskningen (Joh 13,1-17)

Forudsigelsen af fornægtelsen (Luk 22,31-34, Joh 13,36-38)

Peter i Getsemane (Mark 14,32-42, Joh 18,1-14)

Peters fornægtelse (Joh 18,15-27)

Peter påskemorgen (Mark 16,7; Joh 20,1-10, 1 Kor 15,3-6)

Fisketuren på Tiberias' Sø og Peter tilgives (Joh 21,1-19)

Peters pinseprædiken (ApG 2,14-36)

Peter helbreder en lam mand (ApG 3,1-11)

Peter helbreder Æneas og opvækker Tabita (ApG 9,31-43)

Peter udfries fra fængslet (ApG 12,1-17)

Peters tjeneste og død (så vidt vi kender den fra kirkehistorien)

(Bemærk: Pinsen berøres også i bh.kl. og i 2. kl.)

Liv og lærdom på Jesu tid

Gennem billeder og fortælling gives en fornemmelse af livsvilkårene på Jesu tid – som selvstændigt emne eller integreret i det øvrige NT-stof

Kristen tro og etik

Bøn

Ideer: En inddeling af bønner: Tak – tilbedelse – klagebøn – bøn for egne behov – forbøn for andre

Forslag til bibeltekster: Matt 6,5-8 og 7,7-11; Matt 14,23 (Jesus beder)

Lignelsen om enken og den uretfærdige dommer kan inddrages (Luk 18,1-8)

Eksempler fra GT: Abraham, Moses, David, Elias og Daniel

Salmer og sange: Gud, min bøn, den er så lille (Asmussen)

Beder og I skulle få (Brun)

(Bemærk: Emnet behandles også i bh.kl.)

Fadervor, Matt 6,9-13

Ideer: Brug gerne Luthers lille Katekismus i arbejdet med Fadervor.

Eksempler på tekster fra Matthæusevangeliet, der kan belyse Fadervor:

Indledning, Vor Fader: Matt 7,7-11

1. bøn. Helliget blive dit navn: Om Jesu navn (Matt 1,18-21)

2. bøn. Komme dit rige: Jesus forkynder om Riget (Matt 4,17). Lignelsen om sennepsfrøet (Matt 13,31-32)

3. bøn. Ske din vilje...: Jesus i Getsemane (Matt 26,36-46)

4. bøn. Giv os i dag ...: Bispisningen i ørkenen (Matt 14,14-21)

5. bøn. Forlad os vor skyld...: Lignelsen om den gældbundne tjener (Matt 18,21-35)

6. bøn. Led os ikke ind i fristelse: Jesu fristelse (Matt 4,1-4)

7. bøn. Men fri os fra det onde: Vandringen på søen (Matt 14,22-33)

Afslutning: Missionsbefalingen (Matt 28,16-20)

Amen: Se ordforklaring.

Salmer og sange: Ingen er så tryk i fare (Lina Sandell) kan anvendes til 4., 6. og 7. bøn

Der findes flere sange, hvor Fadervor er sat på melodi.

Den gyldne regel, Matt 7,12

Ideer: Anvendelsen af reglen i forbindelse med emner som mobning og venskab, forskelle mennesker imellem mv.

(Bemærk: De ti Bud og emnet "Venskab" kommer i 4. kl.)

Kristendommens historie og nutid

Gudstjeneste og kirkebygning

Gudstjenesten

Kirkearkitektur og kirkerum, herunder skibet som symbol i kirken

Fortællinger om mission i fortid og nutid

Ideer: David Livingstone og Hudson Taylor fra missionshistorien.

Aktuelle glimt fra missionsarbejdet i indland og udland.

Salmer og kristne sange

Ideer: Salmer – Se salmelisten.

Der kunne sættes fokus på Ingemanns morgen- og aftensalmer.

Enkle sange fra vækkelsestraditionen og fra den nyere salme- og sangskrivning.

Kristne børnesange.

Kristen kunst kan inddrages i undervisningen i relevante sammenhænge

Undervisningsemner efter elevernes egne ønsker

Emner på tværs af kundskabsområderne eller som egner sig til tværfaglig undervisning

At være modig og stærk

Josva, dommerne, Peter og missionshistoriske skikkelser giver hver for sig mange forskellige nuancer til dette centrale (dreng)ønske: at være modig og stærk. Bøn, salmer/sange og gudstjenesten giver aktuelle nuancer til emnet.

Den gyldne regel

Reglen kan få "kød og blod" gennem samarbejde med dansk og kan udfoldes kreativt/kunstnerisk sammen med billedkunst til ophængning i klasselokale eller til elevernes hjemmebrug.

Bøn og salmer/Hverdagsritualer

Der kan arbejdes med brug af bønner og salmer i hverdagen, fx som morgen-sang/morgenbøn, bordvers/bordbøn og aftensang/aftenbøn.

Salmer: Jeg er træt og går til ro (Hensel / Arentzen)

Nu lukker sig mit øje (Foersom)

Se salmelisten for ideer til morgen- og aftensange, som også kan bruges som bønner.

Kirkerum og kirkearkitektur

En oplagt mulighed for samarbejde med billedkunst.

Mission

Emnet egner sig til samarbejde med klasselærerfunktionen, hvis man ønsker at knytte kontakter til konkrete projekter.

4. klasse

Klasseplanen skal ses i sammenhæng med fagformål og delmål for faget, læseplanen, samt introduktionen til klasseplanerne s. 18.

Bibelen

Bibelen i brug

Bibelens opbygning og indhold. Evt. evangelisternes symboler

Bibelens betydning for den enkelte og kirken

Guds ords indhold og betydning:

- Vandringen til Emmaus (Luk 24,13-35)
- Lignelsen om sædemanden (Mark 4,1-20)
- Lignelsen om de to huse (Matt 7,24-27)

Ideer: Beretningen og lignelserne læses med henblik på at belyse Bibelens indhold og betydning.

Salme: Klokkeren slår, tiden går (Brandt)

Samuel, Saul og David

Samuel og Saul:

Samuel som barn (1 Sam 1-3)

Kampe mod filistrene (1 Sam 4-6)

Saul vælges til konge (1 Sam 8-10)

Samuels afskedstale (1 Sam 12)

Sauls ulydighed mod Gud og brud med Samuel (1 Sam 14,47-15,35)

Saul og David:

David salves til konge (1 Sam 16,1-13)

David i Sauls tjeneste (1 Sam 16,14 - 20,42)

David på flugt fra Saul (1 Sam 23,14 - 26,25)

Sauls og Jonatans død og Davids klage (1 Sam 31 og 2 Sam 1)

Salme: Jeg gik i marken og vogtede får (Grundtvig)

David som konge:

David bliver konge (2 Sam 2,1-5,5)

Davids storhedstid som konge (2 Sam 5,6-9,13)

David og Batseba (2 Sam 11-12)

Voldtægt, mord og krig i Davids familie (2 Sam 13-19)

Davids sidste store fejl (2 Sam 24)

Tronen overdrages og David dør (1 Kong 1,1-2,11)

Salmer i Davids liv:

Udpluk fra nedenstående salmer kan bruges i fortællingen om Davids liv.

Inspiration fra Davids tid som hyrdedreng: Sl 23

David på flugt fra Saul: Sl 57 eller 142

Evt. David spillede vanvittig for Abimelek: Sl 34

Samlet tak for frelse for alle fjenderne: Sl 18

Efter episoden med Batseba: Sl 51

Efter tilegnelsen af tilgivelsen: Sl 32

På flugt fra Absalom: Sl 3

Der findes gendigtninger af Davids Salmer i salmer og nyere sange samt bibelvers på melodi.

Johannes Døberen

Graviditet og fødsel (Luk 1,5-45 og 57-80)

Opgave og forkyndelse (Matt 3 og Joh 1,19-37)

Fængsling, tvivl og død (Luk 7,18-35 og Matt 14,1-12)

Døberen som den lovede Elias (Matt 17,9-13)

Jesus møder mennesker

Martha og Maria (Luk 10,38-42), Lazarus' opvækkelse (Joh 11,1-44), Salvningen i Betania (Joh 12,1-11) Jesus har kvinder som nære venner, som han også ønsker at undervise Enkens søn i Nain (Luk 7,11-17). Jesus har omsorg for en kvinde i sorg og stor social nød Kvinden grebet i ægteskabsbrud (Joh 8,1-11). Jesus redder en kvinde fra synd og fra omverdenens fordømmelse

Den kanaanæiske kvinde og hendes datter (Matt 15,21-28)

Den samaritanske kvinde (Joh 4,1-42). Jesus taler med ikke-jødiske kvinder, underviser dem og hjælper dem

Maria Magdalene (Joh 20,1-18). Jesus vælger kvinder som sine første opstandelsesvidner – og her særligt Maria Magdalene

Ideer: Her er samlet en række beretninger fra evangelierne. Da alle beretningerne handler om kvinder, kan man vælge at se på Jesu forhold til kvinder generelt, og i den sammenhæng også inddrage teksten om kvinderne i Jesu følge (Luk 8,1-3). Beretningerne viser Jesu radikale brud med gængs syn på kvinder – men dog så kun mænd blev apostle.

(Bemærk: Maria, Jesu mor, får særlig behandling i 6.kl.)

Kristen tro og etik

Gud Fader

Gud som skaberen og opretholderen, som vores far og beskytter

Ideer: Gud er den eneste Gud, skaberen, den almægtige. Han er evig og allestedsnærværende.

Gud er historiens Gud og menneskenes dommer.

Gud er far for sine børn, og han er trofast, barmhjertig og langmodig.

Ideer til bibelttekster kan findes vha. bibelordbog og bibelleksikon.

Salmer: Herre Gud, dit dyre navn og ære (Dass)

Lovsynger Herren, min mund og mit indre (Grundtvig)

(Bemærk: I 6. kl. sættes fokus på Gud som frelseren, og desuden behandles de vanskeligere ord, der beskriver Gud.)

Jesus: Gud og menneske

Jesus som sandt menneske

Ideer: Bibelske tekster til emnet: Es 11,1; 53,3; Matt 1; Luk 1,26-56; 2,1- 40, udpluk fra Joh 1,1-18, Jesus var sulten (Matt 21,18), ensom (Matt 8,18-22), ban-ge (Luk 22,44) og vred (Joh 2,13-17). Han græd (Joh 11,35) og sov (Mark 4,38), blev døbt (Matt 3,13-17) og fristet (Matt 4,1-11).

Jesus som sand Gud

Ideer: Jesu myndighed, hans tilgivelse og undere, forsoningsdød, opstandelse, himmelfart og genkomst.

Salme: Lovet være du, Jesus Krist (Luther / Grundtvig)

De ti Bud og Det dobbelte kærlighedsbud

De ti Bud (2 Mos 20,1-17)

Det dobbelte kærlighedsbud (Matt 22,34-40)

Ideer: Se Luthers forklaring til budene. Inddrag evt. Matt 5,17-30.

Eksempler på bibelske beretninger og skriftafsnit, der kaster lys over sider ved De ti Bud:

1. *Bud*: Gud kalder og prøver Abraham (1 Mos 12,1-4 og kap. 22); Guldkalven (2 Mos 32); Elias på Karmel (1 Kong 18); Den rige unge mand (Matt 19,16-22).
2. *Bud*: Elias på Karmel (1 Kong 18); Fadervors 1. bøn.
3. *Bud*: Aksplukningen og helbredelsen på sabbatten (Matt 12,1-14); De første kristne (ApG 2,42).
4. *Bud*: Samuel (1 Sam 1 og 3); Jesus som 12-årig (Luk 2,41-52).
5. *Bud*: Kain og Abel (1 Mos 4,1-16); Moses (2 Mos 2,11-15); Den barmhjertige samaritaner (Luk 10,25-37).
6. *Bud*: Isak og Rebekka (1 Mos 14); David og Batseba (2 Sam 11); Jesus og synderinden (Joh 8,1-11); vielsesritualets bibeltekster.
7. *Bud*: Gehazi (2 Kong 5,20-27); Zakæus (Luk 19,1-10).
8. *Bud*: Nabots vingård (1 Kong 21); Jesu domfældelse og Peters fornægtelse (Matt 26,57-75); Stefanus (ApG 6,8-15 og kap 7).
9. og 10. *Bud*: Josef (1 Mos 37), Absalom og David (2 Sam. 15-18); Nabots vingård (1 Kong 21); Jak 1,14-15.

Venskab i lys af Bibelen

Ideer: Eksempler fra discipelflokken, når misundelse og usund konkurrence hærger venskabet:

- Zebedæussønnernes ønske (Mark 10,35-45)
- Om at være den største og den mindste (Luk 9,46-48)
- Om tilgivelsens nødvendighed
- De 10 Bud

Kristendommens historie og nutid

Kirkeåret og dets farver

Ideer: Salme: Vær velkommen, Herrens år (Grundtvig)

Kirkelige handlinger

Konfirmation, bryllup og begravelse

Ideer: Salmer: Du, som vejen er og livet (Richardt)

Det er så yndigt at følges ad (Grundtvig)

Nu falmer skoven (Grundtvig)

Dejlig er jorden (Ingemann)

Salmebogens opbygning

Ideer: Salmedelens opbygning og indholdsfortegnelse.

Tekstdelens opbygning og indhold: Gudstjenesten, ritualer, bønnebog, bibelord, katekismen, alterbogen med tekster og bønner til hver af kirkeårets søn- og heligdage, lidelseshistorien, historiske oplysninger og registre.

Salme: Giv mig, Gud, en salmetunge (Grundtvig)

Salmer og kristne sange

Salmedigter: H.A. Brorson

Ideer: Salmer - se salmelisten.

Enkle sange fra vækkelsestraditionen og fra den nyere salme- og sangskrivning

Kristen kunst kan inddrages i undervisningen i relevante sammenhænge

Undervisningsemner efter elevernes egne ønsker

Emner på tværs af kundskabsområderne eller som egner sig til tværfaglig undervisning

Gud Fader

Emnet kan integreres i en andagtsrække.

Venskab

David og Jonatans venskab, venskab mellem Jesus og kvinderne, De ti Bud og kærlighedsbudet, Brorsons salmer om kærligheden til Jesus, børns venskaber og udfordringer i venskaberne.

Emnet er oplagt til et fagsamarbejde med dansk.

Et godt liv

Temaer fra De 10 Bud og Det dobbelte kærlighedsbud. Danske love som en beskyttelse af det enkelte menneske. Ordensregler for et godt fællesskab.

Eksempler på brug af bibelske beretninger eller litterære fortællinger i tilknytning til budene kan findes under Kristen tro og etik.

De bibelske personer, havde de et godt liv efter vores vurdering? Fx David og Johannes Døbereren. De havde mange fjender og problemer og havde alligevel et godt liv, fordi de var i Guds plan. Sl. 32 viser, at tilgivelsen åbner op til et "godt" liv.

Andre ideer

Dansk og billedkunst giver – som så mange andre steder i faget – mulighed for at udbygge de fleste af emnerne.

Emnerne om kirken og salmebogen kan understøtte hinanden:

Kirkeårets tekster og ritualerne findes i salmebogen. I salmernes inddeling i salmebogen findes også højtiderne.

5. klasse

Klasseplanen skal ses i sammenhæng med fagformål og delmål for faget, læseplanen, samt introduktionen til klasseplanerne s. 18.

Bibelen

Salomo

Salomo indsættes og sikrer kongedømmet (1 Kong 2)

Salomos drøm og efterfølgende dom (1 Kong 3)

Salomos rigdom, palads og templet (1 Kong 5-8) (Bemærk: Emnet om templet udbygges i 1. og 2. Krøn - se nedenfor.)

Dronningen af Saba, Salomos rigdomme, hustruer, afgudsdyrkelse, oprør mod Salomo og hans død (1 Kong 10-11)

Templet, tempeltjenesten og festerne

Templet og tempelindvielsen (1 Krøn 28-29 og 2 Krøn 2,1-7,10)

Forsoningsdagen (3 Mos 16)

Jødernes påske, pinse og løvhyttefest (2 Mos 12, 5 Mos 16,1-17)

Ordsprogenes Bog

Smagsprøver fra Salomos ordsprog

Ideer til bibelttekster: Ordsp 1,1-9; 2; 4,1-9; 6,6-11; 7,1-3; 17,1.

Det delte riges tid

Udvalgte konger (1 Kong 12 ff. og 2 Krøn 10 ff.)

Elias (1 Kong 16,29 - 2 Kong 2)

Elisa (1 Kong 19,19 - 2 Kong 13)

Esajas' liv og virke (Es 1,1; 6; 36-39, 2 Kong 18-20)

Smagsprøver på Esajas profetier (fx fra Es 2 og 4, 43, 53-55)

(Bemærk: I 6. kl. arbejdes der med messiasprofetierne.)

Nordrigets undergang (2 Kong 17)

Juda riges undergang (2 Krøn 36,11-21)

Jesu syv korsord

Ideer: Luk 23,34 (tilgivelse), Joh 19,25-27 (omsorg), Luk 23,43 (frelse), Matt 27,46 (ensomhed), Joh 19,28 (tørst), Joh 19,30 ("Det er fuldbragt"), Luk 23,46 (tryghed og hvile hos Gud).

Paulus

Omvendelse, flugt og møde med disciplene i Jerusalem (ApG 9,1-31)

1. Missionsrejse (ApG 13 - 14)

Apostelmødet i Jerusalem (ApG 15,1-35)

2. Missionsrejse (ApG 15,36 - 18,22)

3. Missionsrejse (ApG 18,23 - 21,17)

Rejsen til Rom og fangenskab (ApG 25 - 28)

Personlige data på Paulus: Fødested (ApG 9,11), herkomst (Rom 11,1; ApG 22,25), lærerester (ApG 22,3), farisæer (ApG 23,6), erhverv (ApG 18,3), navn (ApG 13,9).

Om Paulus' 13 breve til menigheder og medarbejdere, herunder smagsprøver på kerneord af Paulus.

Ideer: Der kunne tages afsæt i et enkelt skrift ved smagsprøverne:

Romerbrevet (Rom 1,17, Rom 8,1, Rom 12,9, Rom 14,7)

1. Korinterbrev (1 Kor 13)

2. Korinterbrev (2 Kor 8,9, 2 Kor 9,7c, 2 Kor 13,13)

Galaterbrevet (Gal 5,22, Gal 6,9a)
Efeserbrevet (Ef 1,2, Ef 1,5, Ef 1,7, Ef 2,8, Ef 2,10, Ef 5,1, Ef 6,10)
Filipperbrevet (Fil 1,21, Fil 4,4-7, Fil 4,19)
Andre ideer: 1 Thess 5,16-18, 2 1 Tim 4,12, 1 Tim 6,12a, 2 Tim 2,1, Tit 2,11.
Bemærk, at flere af Paulus' ord er sat på melodi.

Kristen tro og etik

Jesus som forsoneren

Død og opstanden for os

Ideer: Bibelske tekster til emnet fra evangelierne: Matt 21,1-17; kap 26,1-28,15; Mark 11,1-18; kap 14-16; Luk 19,28-48; kap 22-24; Joh 12,12-19; kap 18-21. Bag i salmebogen er Jesu lidelseshistorie sammenskrevet fra de fire evangelier. Personer, som i selve lidelseshistorien illustrerer forsoningen: Barabbas og røveren på korset. Opstandelsen kan gengives fra 1 Kor 15, 1-11, hvor også betydningen af Jesu død og opstandelse fremgår. Andre kerneord: Rom 5,8, Rom 14,7-9, Ef 1,7, Ef 2,8, 2 Tim 1,10, 1 Pet 2,24, 1 Pet 3,18 – og profetien i Es 53,4-6.

Korset som centralt kristent symbol

Ideer: Påskesalmer, se måske særligt Kingos salmer til lidelseshistoriens afsnit. Jesus han er syndres ven (Brorson)
Op alle folk på denne jord (Brorson)
Skriv dig, Jesus, på mit hjerte (Kingo)
Hvad mener I om Kristus (Aastrup)
Herre, fordi du (Hartman)
(Bemærk: En række af påskeberetningerne er fortalt i 2. kl.)

Dåb og nadver

Dåben – Jesu indstiftelse: Matt 28,18-20, Luthers forklaring i katekismen

Dåben og vand som symbol

Sang: Jeg har et pas i hånden (Sprint)

Nadveren – Matt 26,17-29, 1 Kor 11,23-26, Luthers forklaring i katekismen

Nadveren og brød og vin som symboler

Salme: Lad os bryde brødet sammen (Lissner)

Bekymringer

Ide til bibeltekst: Matt 6,24-34

Salme: Befal du dine veje (Gerhardt / Stenersen)

Taknemmelighed

Idéer til bibeltekster: Sl 103; Matt 6,24-34; Fil 4,4-7; 1 Thess 5,16-18; 1 Tim 4,4-5

Salmer: Morgenstund har guld i mund (Grundtvig)

Den mørke nat forgangen er (Sthen)

Gavmildhed og gæstfrihed

Idéer til bibeltekster: Matt 6,1-4, Luk 21,1-4 (om den fattige enkes gave) 2 Kor 8,12; 9,6-9, Hebr 13,2-4, 1 Joh 3,17-18)

Kristendommens historie og nutid

Oldkirken, den tidlige middelalder og Nordens kristning

Oldkirken og den tidlige middelalder

Ideer: Centrale personer skildres, fx Polykarp og Augustin.

Fisken som symbol
Kristendommens indførelse i Norden, herunder Ansgar

Salmer og kristne sange

Salmedigteren Thomas Kingo

Ideer: Salmer - se salmelisten.

O store Gud, din kærlighed (Jesu død)

Som den gyldne sol frembryder (Jesu opstandelse)

Kingos morgen- og aftensuk (se morgen- og aftensalmerne)

Andre idéer: Kingos salmer til lidelseshistorien.

Sange fra vækkelsestraditionen og nyere salme- og sangskrivning

Kristen kunst kan inddrages i undervisningen i relevante sammenhænge

Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser

Islam i hverdag og fest

Muhammed og Koranen – en kort introduktion

Troens fem søjler:

Trosbekendelsen

De fem daglige bønner

Ramadan

Almissen

Valfarten

Muslimske skikke og fester

Ideer: Eid-festen, spiseregler, omskærelse, moskéen og evt. tørklædet.

Undervisningsemner efter elevernes egne ønsker

Emner på tværs af kundskabsområderne eller som egner sig til tværfaglig undervisning

At få Gud som ven og far

Mange emner kan knyttes til her: Offertjenesten i templet, den store forsoningsdag, påskefejringen, Jesu syv korsord, Jesus som forsoneren, Paulus' forkyndelse, herunder kerneord fra hans breve, dåben og nadveren, Kingo-salmer og nyere salmer og sange.

Glæde/lykke

Glæden står centralt i tempelindvielsen og i forsoningen. Taknemmelighed og frihed for bekymringer er væsentlige elementer i vores glæde, som vi kan udtrykke i gavmildhed og gæstfrihed. Paulus og de ældste kristne er store inspirationskilder, når det gælder at bevare glæden under ydre vanskelige kår. Kingos morgen- og aftensalmer taler om glæden midt i krævende livsvilkår.

Dansk, musik og billedkunst kan berige dette emne.

6. klasse

Klasseplanen skal ses i sammenhæng med fagformål og delmål for faget, læseplanen, samt introduktionen til klasseplanerne s. 18.

Bibelen

Bibelens tilblivelse og udbredelse

Tilblivelse, herunder kanondannelse og de apokryfe skrifter

Ideer: Septuaginta, Da Vinci-mysteriet.

Oversættelse og udbredelse

Indholdsfortegnelse, ordforklaring, forkortelser og henvisninger

Israel i eksilet, hjemkomst og genopbygning

Jeremias' liv og virke og smagsprøver på hans profetier (fx udpluk fra kap. 1, 18 og 29)

Eksilet (Sl 137)

Ezekiel – Ezekiels liv og virke i Babylon

Daniel (fx uddrag af kap 1-6 og kap 9)

Ezra (fx uddrag af Ezra 1,1-11; 4,1-5; 6,15-22 og 7,1-10)

Nehemias (fx uddrag af Neh 1,1-4; kap 2-8 og kap 9,1-5)

Ester – Dronning Ester og diasporajøderne

Messiasprofetier

Ideer: Løftet til Adam og Eva (1 Mos 3,15)

Løftet til Abraham (1 Mos, 12,1-3)

Herskeren fra Juda (1 Mos 49,10)

Davidssønnen (2 Sam 7,8-17)

Salmen, Jesus citerer på korset (Sl 22)

Messias som Davids herre (Sl 110)

Immanuelsprofetien (Es 7,14)

Davidssønnens fødsel (Es 8,23-9,6)

Fredsriget (Es 11,1-10)

Ørkenen skal blomstre (Es 35)

Herrens lidende tjener (Es 52,13-53,12)

Betlehemsprofetien (Mika 5,1)

Kongen på æslet (Zak 9,9)

Salmer: Tak og ære være Gud (Held / Holm)

Blomster som en rosegård (Grundtvig)

Det kimer nu (Luther / Grundtvig)

Jesu "Jeg er"-ord

Livets brød (Joh 6,35.48.51)

Verdens lys (Joh 8,12)

Døren (Joh 10,9)

Den gode hyrde (Joh 10,11.14)

Opstandelsen og livet (Joh 11,25)

Vejen, sandheden og livet (Joh 14,6)

Det sande vintræ (Joh 15,1.5)

Alfa og omega (Åb 1,8; 21,6 og 22,13)

Ideer: Flere af disse ord er blevet symboler i kirkeudsmykning, salmer og anden kristen kunst. Det kan undervisningen knytte til ved.

Jesus, farisæerne og de skriftkloge

Farisæerne

Ideer: Se Bibelens ordforklaring om farisæerne.

Helbredelsen af den blindfødte (Joh 9,1-41)

Kvinden i farisæerens hus (Luk 7,36-50)

Veråb over farisæere og skriftkloge (Matt 23,1-36)

Jonastegnet (Matt 12,38-42)

Nikodemus (Joh 3,1-21 og 19,38-42) – som undtagelse blandt farisæerne

Den snævre port (Luk 13,22-30, Matt 7,13-14)

Lignelser i relation til farisæerne:

Kongesønnens bryllup (Matt 22,1-14)

Farisæeren og toldereren (Luk 18,9-14)

Pladserne ved bordet (Luk 14,7-14)

Ukrudtet i hveden (Matt 13,24-30)

Arbejderne i vingården (Matt 20,1-16)

De to sønner i vingården (Matt 21,28-32)

De onde vinbønder (Matt 21,33-46)

Jesus, Satan og dæmonerne

Manden med den urene ånd (Mark 1,21-28)

Drengen med den urene ånd (Mark 9,14-29)

De besatte i gerasenernes land (Mark 5,1-20)

Hvilken magt bruger Jesus over Satan? (Mark 3,20-30)

Løftet ved syndefaldet (1 Mos 3,15)

Fristelsen i ørkenen (Matt 4,1-11)

Jesus i Getsemane (Luk 22,39-46)

Ideer: Jesu død og opstandelse.

Jesus og hans familie

Jesus er født ind i en familie, og familierelationen viser hans menneskelige side. På et tidspunkt fremstår han tydelig som verdens frelser og Guds Søn, og det giver problemer for familien.

Ideer: Den tolvårige Jesus i templet (Luk 2,41-52)

Brylluppet i Kana (Joh 2,1-12)

Jesu sande slægtninge (Matt 12,46-50)

Jesus og hans brødre (Joh 7,3-10)

Jesus og hans mor ved korset (Joh 19,25-27)

Jakob, Jesu bror, møder den opstandne (1 Kor 15,7)

Jesu mor og brødre slutter sig til menigheden allerede inden pinsedag (ApG 1,14)

Jakob bliver leder af menigheden i Jerusalem

Jakob anerkender sin bror som Guds Søn

Skriftsteder om Jakob: Gal 1,19 og 2,9; ApG 12,17; ApG 15,13; ApG 21,18;

Jakob 1,1 (Jakobsbrevet er sandsynligvis skrevet af Jesu bror).

Kristen tro og etik

Forsagelsen

En kristen holdning til Satan og det onde, jf. trosbekendelsens indledende forsagelse.

Salme: Vor Gud, han er så fast en borg (Luther / Mynster)

Guds navne og egenskaber

Gud som frelseren

Beskrivelser af Gud

Ideer: Gud er livets kilde og menneskenes lys. Gud er hellig, retfærdig og kærlig.

Gud er hyrde for sit folk.

Idéer til bibeltekster kan findes vha. bibelordbog, søgefunktionen på www.bibelen.dk og bibelleksikon. Ligeså forklaringer på de vanskeligere ord, der beskriver Gud.

(Bemærk: Emnet Gud Fader har været anvendt i 4. kl., hvor der sættes fokus på Gud som skaberen og opretholderen, som vores far og beskytter.)

Symboler for Gud og treenigheden: Trekanten og øjet.

(Bemærk sammenhængen til Jesu "Jeg er"-ord. Gud er den treenige Gud, Herren, "Jeg er".)

Salmer: Lovsynger Herren, min mund og mit indre (Grundtvig)

Måne og sol (Hallquist / Lissner)

Nu takker alle Gud (Rinckart)

Fader, Søn og Helligånd (Hønningdal)

Helligånden

Helligånden som livgiveren (1 Mos 1,1-2; Sl 104,27-30; Ez 37,14)

Profeti fra Det gamle Testamente om Åndens udgydelse (Joel 3)

Jesu løfte om Helligånden og den første pinse (Joh 14,16-19 og ApG 1,1-2,36)

Helligåndens opgaver

Ideer: Han herliggør Jesus, giver mennesker troen og barnekåret hos Gud (Joh 16,8-12; Joh 16,14; 1 Kor 12,3; Rom 8,15)

Han vil omforme kristne til at ligne Jesus mere og mere (Gal 5,22ff)

Han udruster kristne til tjeneste (1 Kor 12)

Helligånden skænkes i dåben (ApG 2,38; Tit 3,5; Joh 3,5-6)

Helligånden er knyttet til Guds Ord (Joh 15,26-27; Joh 16,12-15,2; Tim 3,16; 1 Pet 1,10-12)

Symboler for Helligånden: Due og ild

Salmer: I al sin glans nu stråler solen (Grundtvig)

Nu bede vi den Helligånd (Tysk 12. årh. / Luther / Grundtvig)

At tro

Hvad vil det sige at tro?

Helligåndens betydning

At mødes med andre kristne i forskellige menighedssammenhænge om Bibel, forkyndelse, bøn, sang og nadver

Hvilken betydning har troen for forskellige sider af ens liv?

Officeren i Kapernaum som forbillede for troen (Luk 7,1-10)

Sang: Guds barn jeg er (Stenbäck / Rosenius)

Familieliv

Mand og hustru, forældre og børn (Hustavlerne fra Ef 5,21- 6,4)

Diakoni

Lignelsen om Den barmhjertige samaritaner (Luk 10,25-37)

Skoleliv og arbejdsliv

Hverdagsopgaverne som en tjeneste for Gud og medmennesket

Adiaforaspørgsmål

Ideer: Spørgsmålene, som kristne kan se lidt forskelligt på er mange. De kan danne udgangspunkt for et tværfagligt arbejde: Fx mode, film, musik og computerbrug.

Emnerne under dette emne kan i det hele taget bruges tværfagligt.

Salme: Herre, jeg vil gerne tjene (Østergaard)

Kristendommens historie og nutid

Middelalderen og reformationen

Middelalderen

Ideer: Frans af Assisi

Salme: Almægtige og kære Gud (Frans af Assisi / Jørgensen)

Reformationen

Ideer: Johann Huus, Martin Luther, Calvin

Salmer: Nu fryde sig hver kristen mand (Luther)

Vor Gud, han er så fast en borg (Luther)

Missionshistorie

Den katolske kirke

Den katolske kirke under reformationen og den katolske kirke i dag

Kirkens diakonale arbejde, historisk og nutidigt

Jesu lignelse om den barmhjertige samaritan, munkevæsenet under den katolske kirke samt diakonalt arbejde i dag

Salmer og kristne sange

Salmedigteren N.F.S. Grundtvig

Ideer: Salmer - se salmelisten

Sange fra vækkelsestraditionen og kristne ungdomssange

Kristen kunst kan inddrages i undervisningen i relevante sammenhænge

Ikke kristne religioner og andre livsopfattelser

Jødedom

Jødernes historie fra hjemkomst fra Babylon til år 0

Jødedommens kilder

Ideer: Torah'en

Det gamle Testamente

Talmud

Jødiske skikke og fester

påske, Ideer: Omskærelsen, Bar og Bat Mitzva, spiseregler, sabbatten, synagogen, pinse, løvhyttefesten, Jom Kippur, purimsfesten, hanukkafesten, nytårsfesten (Bemærk: Påske, pinse, løvhyttefest og Den store forsoningsdag (Jom Kippur) er omtalt i GT-undervisningen i 5.kl. De kan gentages her.)

Undervisningsemner efter elevernes egne ønsker

Emner på tværs af kundskabsområderne eller som egner sig til tværfaglig undervisning

Guds navne og egenskaber

Emnet kan bruges som andagtsrække i forbindelse med skoleandagten.

Gud og afguderne

Materialet "Gud og afguderne", Astrid Reuss Schmidt, Kristent Pædagogisk Forlag, som består af elevhæfte, kopiark og lærervejledning, indeholder flere af emnerne fra 6. klasse: "Israel i eksilet, hjemkomst og genopbygning" (Jeremias, Daniel, Ezekiel, Ezra, Nehemias og dronning Ester), "Messiasprofetier", "Det gamle Testaments tilblivelse" samt emner fra "Jødedom".

GT og jødedom

I emnet "Israel i eksilet, hjemkomst og genopbygning" berøres en lang række af de temaer, som bliver centrale for udformningen af jødedommen.

Ondskab, Satan og besættelser

Emnerne "Jesus og dæmonerne" og "Forsagelsen" befrugter hinanden og kan udbygges med erfaringer fra besættelser og uddrivelser i forskellige missionsområder.

Tro

Emnet "At tro" kan perspektiveres med emnerne "Jesus, farisæerne og de skriftkloge", "Reformationen" og "Den katolske kirke". Emnerne sætter spørgsmålet om troen på spidsen: Hvad er det, der går galt for de klart overbeviste farisæere, som virkelig satsede på troen i deres liv? Og så er vejen banet for også at tale om middelalderen, reformationen og den katolske kirke.

Grundtvig har stærke salmer om troen og Helligåndens gerning. Menighedsbegrebet kan inddrages. Arbejdet med det diakonale kan modsige den misforståelse, at gerningerne er ligegyldige, når bare man tror.

Familien

At spejle sit eget familieliv i Jesu familieliv giver gode perspektiver på frigørelse og fortsat samhørighed på nye præmisser.

Emnet er oplagt til et samarbejde med dansk.

Diakoni

Her er det oplagt at knytte forbindelsen til diakonale institutioner og initiativer, historisk og nutidigt.

Inviter evt. en repræsentant fra en kirkelig diakonal organisation eller tag på besøg.

3. forløb: 7.-9. klasse

7/8. klasse

Klasseplanen skal ses i sammenhæng med fagformål og slutmål for faget, læseplanen, samt introduktionen til klasseplanerne s. 18.

Bibelen

Bibelbrug

Ideer: Måder at få Bibelen ind i hverdagen: Bibellæseplan, salmer, sange, sms-/mail-andagter og bibelord, plakater, personlig andagt, mv.

Idéer til bibeltekster til emnet: Uddrag af Sl 1 og Sl 119; ApG 8,26-39; 2 Tim 3,16 ff.; Luk 24,27 ff.

Salmer: Du levende ord (Olsen)

Op alle folk på denne jord (Brorson)

Himlene, Herre, fortælle din ære (Grundtvig)

Et GT-skrift: Salmernes Bog, Amos eller Jonas

Ideer: Salmernes Bog: Forskellige salmetryper, fx takkesalmer, klagesalmer, kongesalmer. Og salmer til forskellige situationer i livet, fx Sl 16, 27, 100, 103, 118, 121, 139

Amos: Profeten imod den sociale uretfærdighed

Jonas: Et kort skrift, der er nemt at læse og indeholder væsentlige temaer

Uddrag af Lukasevangeliet

En sammenhængende Jesus-biografi med forståelse for forhold i Jesu samtid og Jesu betydning dengang og nu

Ideer: Jesu liv fra undfangelse til himmelfart, mødet med mennesker, Jesu undere og Jesu lignelser. Forhold i Jesu samtid: De religiøse grupper, messiasforestillingerne og besættelsesmagten.

Paulus' breve

Brevlitteraturens karakter

En konkret menighed

Paulus forkyndelse

Ideer: Brevene behandles for at:

- få kendskab til brevlitteraturens karakter.

- beskæftige sig med en konkret menighed med dens problemer – én udvælges som eksempel.

- beskæftige sig med Paulus' forkyndelse.

Udpluk fra Filipperbrevet eller Efeserbrevet: Se brevet i lys af vores viden fra ApG om byen og Paulus' besøg der.

Kristen tro og etik

2. Trosartikel: Hvem var/er Jesus?

Trosbekendelsens beskrivelse af Jesus som sand Gud og sandt menneske.

Ideer: Præeksistens, undfangelse, undere, forsoningsdød, opstandelse, ophøjelse og genkomst.

Bibeltekster til emnet: Hebr 1,1-4; Fil 2,1-11; Kol 1,12-23; evt. tekster fra evangelierne.

Salmer/sange: Lovet være du, Jesus Krist (Luther / Grundtvig)
Du ser måske Jesus (Byfuglien)
Du er livet (Sprint)
Hvad mener I om Kristus? (Aastrup)
(Bemærk: Se tilsvarende emne i 4. kl.)

Menneskesyn og identitet

Ideer: Skabt i Guds billede. Mennesket skabt med krop, sjæl og ånd (1 Mos 1-2; Sl 8; Sl 139)
Mennesket skabt som Guds forvalter til at stå under ham, ved siden af medmennesket og over naturen (1 Mos 1-2)
Syndefaldet og dets konsekvenser i forhold til Gud, medmennesket og naturen (1 Mos 3; Rom 3,9-20; 5,12-21)
Frelsen og håbet om forløsning (Rom 3,23-24; 8,18-23)

Natursyn

Ideer: Naturen som tilfældig materie, som besjælet eller som skabt.
Skabelse kontra evolution.
Mennesket som en del af naturen, men samtidig over naturen.
Miljøspørgsmål i lys af forvaltertanken, syndefaldet og nyskabelsen.
Salmer/sange: Se nu stiger solen af havets skød (Jakob Knudsen)
O kristelighed (Grundtvig)

Autoriteter

Ideer: Forældre, lærere og arbejdsgivere, ledere i fritids- og sportsklubber, ledere i menigheden. Landets love, folketing, regering, politi og domstole. Gud som autoritet.
Bibeltekster til emnet:
2 Mos 20,12 (Det 4. Bud)
Rom 13,1-7 (om at adlyde øvrigheden)
Ef 6,1-9 (om forholdet til forældre og arbejdsgivere)
Matt 15,1-9 (om ikke at nedprioritere pligten over for forældrene)
Matt 22,15-22 (om Guds og kejserens)
ApG 4,13-22 (at adlyde Gud mere end mennesker)
1 Tim 2,1-4 (at bede for øvrigheden)
Joh 16,1-4 og Åb 13,11-18 (når en øvrighed bliver antikristelig)

Arbejde

Ideer: Hvorfor skal vi arbejde? Se fx 1 Mos 1,28; Ef 4,28; 1 Thess 4,9-12; Kol 3,22 ff.
Bibelske forbilleder og formaninger: fx Paulus (ApG 20,34-35), kvinden i Ordsprogenes bog (Ordsp 31,10-31), desuden 1 Thess 2,9; 2 Thess 3,6-12
En kristen og arbejdsmarkedet
Salmer/sange: Du gav mig, o Herre (C.R. Sundell)
Herre, jeg vil gerne tjene (Østergaard)

Penge og forbrug, materialisme og gavmildhed

Ideer: Materielle goder som gaver fra Gud (1 Mos 1,28-29; Matt 6,11; 1 Tim 4,1-5)
Forvaltning af Guds gaver i taknemmelighed, gavmildhed og givertjeneste (2 Kor 8,1-7; 1 Tim 6,17-19)
Rigdom som en fare (Matt 6,19-34; Ef 5,5; 1 Tim 6,6-10)
Den rige unge mand (Mark 10,17-30)
Lignelsen om den rige bonde (Luk 12,13-21)
Lignelsen om den rige mand og Lazarus (Luk 16,19-31)

Lignelsen om den uærlige godsforvalter (Luk 16,1-13)
Findes der en kristen livsstil? Skal kristne have en alternativ livsstil?
Hvad kan vi som enkeltpersoner og som samfund gøre for fattige i Danmark og i verden?
Bibeltekster til emnet: Mark 1,16-20; 10,17-22; Luk12,16-21; Kol 3,5.
Der kan refereres til Judas.
Dagens aviser kan altid levere friske eksempler på pengenes magt.

Troværdighed, ærlighed og sprogbrug

Ideer: Det 2. og 8. Bud og Luthers forklaringer til disse.
Bibeltekster til emnet:
Ef 4,25-5,7 (en lang formaningsrække, der omfatter vores ord)
Matt 5,33-37 (om ja og nej)
Matt 7,12 (den gyldne regel)
Jak 3,1-12 (om tungens magt)
Evt. eksempler fra Ordsprogenes Bog (7,21; 10,19; 12,18; 12,25; 15,1; 15,23; 18,8; 31,26).

Kristendommens historie og nutid

Folkekirken med dens retninger og bevægelser

Den evangelisk-lutherske tro
Folkekirkens opbygning
Traditionelle retninger i kirken
Ideer: Indre Mission
Luthersk Missionsforening
Evt. Evangelisk Luthersk Missionsforening
KFUM & K
Grundtvigianerne
Tidehverv
Der trækkes linjer fra rationalismen, pietismen og de store vækkelser i 1800-tallet frem til i de traditionelle retninger i kirken i dag.
(Bemærk: I 9. kl. arbejdes der med de nyeste strømninger i dansk og international kirkeliv.)
Sange fra vækkelsestraditionen fx: På nåden i Guds hjerte (Rosenius)

Salmer og kristne sange

Ideer: Aldrig er jeg uden våde (Thomas Kingo)
Hjerte, løft din glædes vinger (Paul Gerhardt)
Du Herre Krist (H.C. Sthen)
Den yndigste rose (Hans Adolf Brorson)
Hvo vil mig anklage (Hans Adolf Brorson)
Jeg vil gi dig o Herre, min lovsang (Christer Hultgren, Hæfte: Hvem er Kristus?)

Kristen kunst kan inddrages i undervisningen i relevante sammenhænge

Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser

Eksempler på nyreligiøse bevægelser med rod i Østens religioner

Ideer: New Age og Transcendental Meditation.

Østens religioner

Ideer: Hinduisme og buddhisme.

Påvirkninger fra Østens religioner

Ideer: Aktuelle problemstillinger og temaer:

Karma

Reinkarnation

Et energetisk menneskesyn med alternative helbredelsesmetoder

Indflydelse på tænkning om undervisning og erhvervsliv

Et østligt natursyn

Undervisningsemner efter elevernes egne ønsker

Emner på tværs af kundskabsområderne eller som egner sig til tværfaglig undervisning

Hvem er Kristus?

Materialet "Hvem er Kristus?", Inge Bøgel Lassen, Kristent Pædagogisk Forlag, som består af elevhæfte og lærervejledning, indeholder flere af emnerne fra 7./8. klasse: "Uddrag af Lukasevangeliet", "Hvem var/er Jesus?", samt "Bibelbrug".

Desuden inddrages nogle salmer. Elevhæftet kan bruges som materiale til afsæt for selvstændig læsning af Bibelen.

Desuden kan emnet lægge op til andre vinkler: Jesus-billeder i kunsten og opfattelsen af Jesus i de nyreligiøse bevægelser.

Emnet kan evt. kombineres med tros lærestoffet, som samler sig om spørgsmålet: Hvem var Jesus?, men som primært henter tekster fra brevlitteraturen.

Penge og forbrug

Emnet kan varetages som tværgående emne mellem Lukasevangeliet og Paulus' breve. Profeten Amos' bog kan inddrages. Der kan arbejdes tværfagligt med samfundsfag.

Troværdighed, ærlighed og sprogbrug

Emnet kan være emnelæsning i Efeserbrevet.

Litteratur, brevkasser og aviser indeholder masser af stof til perspektivering af emnet.

Menneskesyn og natursyn, samt arbejde

I disse tre emner er det oplagt med sammenligninger mellem kristendom, nyreligiøse bevægelser og Østens religioner på disse områder. Emnerne er endvidere oplagte til tværfagligt samarbejde med dansk, naturfagene og/eller samfundsfag.

9. klasse

Klasseplanen skal ses i sammenhæng med fagformål og slutmål for faget, læseplanen, samt introduktionen til klasseplanerne s. 18.

Bibelen

Bibelsyn

Om Bibelen som Guds tale til mennesker, hans åbenbaring af sig selv og af sin vilje for mennesker

Forholdet mellem den guddommelige og den menneskelige tilblivelse af Bibelen, tekstens overlevering og kanondannelsen

Om forskellige bibelsyn, fx det ortodokse, det konservative, det historisk-kritiske, det narrative
Idéer: Kanonstridighederne i oldkirken kan belyses i sammenhæng med de kristologiske stridigheder og bekendelsesdannelserne. Da Vinci-mysteriet o.lign. kan inddrages.

Bibeltekster: 2 Tim 3,15-17, 2 Pet 1,19-21; Joh 5,39-47; Luk 10,16, 2 Pet 3,15-18.

Salmer/sange: Guds ord det er vort arvegods (Grundtvig)

Gud, lad dit ord i nåde lykkes (Landstad)

Oversigtsmæssig gennemgang af GT

Overblik over GT's historie

Kendskab til de forskellige skrifter og teksttyper (historiske, poetiske og profetiske)

Bibelske nøglebegreber som udvælgelse, pagt, Guds folk, landløfter, profetier

Idéer: Kristusforbilleder: konge (se fx 5 Mos 17,14-20; 2 Sam 7; Sl 2 og 110; Es 7 og 11), præst og profet

Templet og ofringer og ypperstepræsten, herunder Tabernaklet og tempeltjeneste under den gamle pagt (2 Mos 25-31; 3 Mos 1-11 og 16-17)

Forskellige offertyper, den store forsoningsdag, også i NT's lys

Bibelens frelsesplan og sammenhænge mellem GT og NT

Messiasprofetier

Sammenhæng mellem profeti og opfyldelse.

Sammenknytningstekster fra Matthæusevangeliet: "Dette skete, for at det skulle gå i opfyldelse..."

Forbindelseslinjer fra GT til nytestamentlige hovedbegreber

Idéer: Udvælgelse, Guds folk, Det forjættede land og Guds rige, Jesus som den salvede (ypperstepræst (Hebr 7-10), konge, profet), den gamle pagt og den nye pagt, Påske i GT og NT, omskærelse og dåb.

Kristen tro og etik

Det bibelske gudsbillede

Den treenige Gud, hellig og kærlig, åbenbaret og skjult, almægtig og skaber af alt, historiens Gud, velsignereren, frelseren og dommeren.

Idéer: Lad eleverne bruge bibelleksika, bibelordbog og andre opslagsværker til at finde bibelsk belæg for ovenstående og en udfoldelse af indholdet.

Brug de kirkelige bekendelser i arbejdet.

Treenig: De oldkirkelige bekendelser, specielt den apostolske (1 Mos 1,26-27; Sl 2; Matt 28,19; Joh 1,1-4; 10.30; 2 Kor 13,13)

Hellig: Fuldkommen, giver af loven, hader alt ondt (2 Mos 34,14; 3 Mos 19,2; Es 6; Rom 1,18)

Kærlig: Guds opretholdelse forhold til skabningen, hans frelsesvilje og frelsesgering (Es 53; ApG 17,24-28; Rom 3,21-5,12; Hebr 1,1-3)

Åbenbaret og skjult:

- Åbenbaret i Jesus (Joh 1,14; 10,29-31; 14,9-10; Fil 2,5-10; 1 Joh 1,1-3)
Jesu dobbelte natur – gerne med kirkehistorisk aspekt

- Åbenbaret i Bibelen (Joh 1,18; Hebr 1,1; 2,3; 2 Pet 1,19-21)

- Åbenbaret i naturen (Rom 1,19-20; ApG 17,24-28)

- Helligånden åbenbarer Jesus (Joh 16,12-15; 1 Kor 2,10-12)

Almægtig og skaber af alt (Job 1-2 samt 38-41; Sl 104; Es 44-45)

Historiens Gud (Es 45,1-4; Dan 2, Åb 5-6; 8-9; 16, 20-21)

Velsigner: Betydningen af velsignelse, den aronitiske og apostolske velsignelse (4 Mos 6,23-27; 2 Kor 13,13)

Frelseren (Sl 42,6; Sl 106,21; Es 43,3-4; Luk 1,47; 1 Tim 1,1; 1 Tim 2,3-4; Tim 2,13)

Dommeren (Sl 50,6; ApG 10,42; Hebr 12,23; Åb 20,11-15)

Salmer/sange: Nu rinder solen op af østerlide (Kingo)

Lover den Herre, den mægtige konge med ære! (Joachim Neander)

Aleneste Gud i Himmerig (Græsk 2. årh. / Brandt)

O Gud! hvor er du mer end skøn (Brorson)

At være kristen – Nåde midlerne, troen og menigheden

Hvordan bliver man kristen? Hvad er tro og hvordan får man troen? Hvordan vokser man i troens liv med Gud? For at besvare disse spørgsmål skal vi se på nådemidlerne, troen og menigheden.

Nåde midlerne: dåb og nadver

Ideer: Definition af nådemidler

Dåbens indhold og betydning samt forskellige dåbssyn (Matt 28,18-20;

Rom 6,1-11; Gal 3,27-28; Kol 2,12; Tit 3,5 samt Luthers forklaring til dåben)

Nadverens indhold og betydning samt forskellige nadversyn (Matt 26,17-29;

1 Kor 10,16-17; 1 Kor 11,17-34 samt Luthers forklaring til nadveren)

Salmer/sange: Jeg har et pas i hånden (Sprint)

Troen

Ideer: Drømmen om den frie vilje og adgangen til Gud

Troens væsen og at komme til tro

Helligåndens person og gerning

Frelsesvished – tro og tvivl

Bibeltekster til emnet: Matt 28,16 ff.; Mark 9,24; Joh 6,37; Joh 16,5-11;

Joh 20,24 ff.; ApG 16,30-34; Rom 4,18; Rom 8,15 f; Rom 10,17; 1 Pet 1,3,

desuden Luthers forklaring til 3. trosartikel.

Salmer/sange: Hvo vil mig anklage (H.A. Brorson, Hæfte: At være kristen)

Nu fryde sig hver kristen mand (Martin Luther, Hæfte: At være kristen)

Menigheden

Ideer: Menighedsbegrebet: Menighed og kirke samt forskellige fællesskaber. Forskellige menighedstyper

Nåde gaver og tjenester

En kristen som en aktiv del af menigheden

Bibeltekster til emnet: Joh 15,5.16; ApG 2,42; 1 Kor 12,7-31, Ef 3,15 ff.; Ef 4,1-16 desuden Luthers forklaring til 3. trosartikel.

Salmer/sange: Guds kirkes grund alene (Stone /Widding / Rosendal)

Nu bede vi den Helligånd (Luther / Malling / Grundtvig)

Vi kommer til dit hus, far (Martin Alfsen, Hæfte: At være kristen)

Guds menighed (Fangen)

Fremtiden – De sidste tider, døden og håbet

Håbet, døden, de sidste tider, Israel i endetiden, Jesu genkomst, opstandelsen, dommen med dens to udgange, nyskabelsen

Idéer: Begravelsesritualet kan inddrages

Forslag til bibeltekster: Matt 24-25, Rom 9-11, 1 Kor 15, Fil 1,21-26; 1 Thess 4,13-5,11; 2 Thess 2,1-12; Hebr 9,27; 1 Joh 3,1-3;

Åb i uddrag fx kap. 7,9 ff.; 13, 20-22.

De sidste tider

Ideer: Man kan med udgangspunkt i Matt 24-25 koble til temaer i åbenbaringsbogens forkyndelse om de sidste tider, se fx materialet "Fremtiden" fra Kristent Pædagogisk Forlag.

Israel og de sidste tider

Døden

Begravelsesritualet kan inddrages, ligesom flere tekster om død og opstandelse. Kødets opstandelse og håbet om det evige liv

Herlighedshåbet

Dommedag, Jesus som dommer, de to udgange

Genoprettelsen på den nye jord

Som alternativ til åbenbaringsbogen kan man bruge teksterne om Jesu genkomst i thessalonikerbrevene.

Der lægges vægt på, at menighedens forventning til Jesu genkomst er optimistisk.

Salmer/sange: Den store hvide flok, vi se (Brorson, Hæfte: Fremtiden)

Da skal glæden bryde frem (Roland Utbult/Tore W. Aas, Hæfte: Fremtiden)

I dag er Nådens tid (Brorson)

Ja, engang mine øjne skal (Karl Marthinussen, Hæfte: Fremtiden)

Rejs op dit hoved, al kristenhed! (Grundtvig, Hæfte: Fremtiden)

Hil dig, Frelser og Forsoner (Arnulf af Louvain, Hæfte: Fremtiden)

Kristen etik og etisk argumentation

Bibelen som etisk norm. De 10 Bud, Bjergprædikenen og formaninger

Sammenhæng mellem lære og liv

Jesus som forbillede

Lovens tre brug:

1) lovgiver i samfundet, se fx Rom 2,14-16; Rom 13,1-10

2) driver til Kristus, se fx Rom 3,19-20; Gal 3,19-25

3) retleder den kristne, se fx Matt 5-7; Rom 12,1-2; Kol 3,1-14

Salmer/sange: Sig månen langsomt hæver (Claudius /Hauch)

Etisk argumentation

Ideer: Bud og regler, sindelagsetik, formålsetik, konsekvensetik.

Idéer til emner, der kan vise argumentationsformerne: Abort og medicinsk etik, værnepligt, sort arbejde, musikkopiering, kopivarer mv.

Bibelske perspektiver på mand og kvinde

Ideer: Forskelle og ligheder mellem mand og kvinde i forhold til parforhold og menighed.

Bibeltekster til emnet: 1 Mos 1-3; Rom 16,1-4; 1 Kor 14,34-38; Gal 3,28;

Ef 5,21 ff.; Kol 3,18 ff.; 1 Pet 3,1 ff.

At finde sin ægtefælle (Sl 25; 1 Thess 4,1-8)

Seksualitet (1 Mos 2,24; Sl 51; Højsangen; 1 Kor 7,2-6; 1 Tim 4,3-4)

At passe på sit ægteskab og sin familie (vielsesritualet og dets skriftsteder)

Skilsmisse (1 Mos 2,24; Matt 19,1-12; Mark 10,1-12; 1 Kor 7,10-16 samt vielsesritualet)

At leve alene (1 Kor 7,7; 1 Kor 7,32-34; Matt 19,11-12)

Homoseksualitet og registreret partnerskab (3 Mos 20,13; Rom 1,24-27;

1 Kor 6,9)

Salme: I blev skabt som mand og kvinde (Johansen)

Bibelske perspektiver på abort

Ideer: Bibelske og menneskelige etiske argumenter angående abort.

Guds skabelse og livets undfangelse. Mennesket som værdifuld fra undfangelsen. Abortproblematikker i forbindelse med skyldfølelse og ansvar. At være næste og samfund i forhold til hjælp og omsorg for kvinder, som gennemfører svangerskabet.

Samfundsmæssige konsekvenser: Ændring af værdigrundlag og menneskeværd som konsekvens af legal abort. Bibeltekster til emnet: Sl 8; Sl 139; Det 5. Bud.

Kristendommens historie og nutid

Frikirker

Ideer: Baptistkirken

Pinsevækkelsen

Aktuelle strømninger i dansk kirkeliv

Ideer: Karismatik, alles frelse-læren, Gud-er-død-teologien, herlighedsteologien, økumeni, spiritualitet

Den aktuelle kirkelige situation i Danmark

Sogne-, valg- og frimenigheder

Kirkens højrefløj og dens organisationer

Det 20. århundrede og vor tid

Ideer: Markante personer fx Kaj Munk, Bonhoeffer, Maximilian Kolbe, Mother Teresa.

Mission blandt jøder, muslimer, nyreligiøse og mennesker med naturreligion

Danske missionsorganisationer

Et konkret missionsprojekt. Tag kontakt til et missionselskab, kontakt til en missionær.

Salmer og kristne sange

Ideer: Salmer - se salmelisten.

Kristne ungdomssange, nyere salmer, sange fra vækkelsestraditionen.

Kristen kunst inddrages i undervisningen i relevante sammenhænge

Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser

Grundlæggende elementer i islam

Hovedlinjer i islams historie

Muslimsk tro og liv

Retninger i islam

Islams betydning for samfund og folkeliv i muslimske lande og i Vesten

Forholdet mellem islam og kristendom i Danmark og i verden

Grundlæggende elementer i jødedom

Træk fra jødedommens og jødefolkets historie

Jødisk tro og liv

Retninger i jødedommen

Forståelsen af Israel som Guds folk

Jødedom i Danmark og i verden

Forståelsen af staten Israel
Messiasforventninger i fortid og nutid
Forholdet mellem jødedom og kristendom
Forholdet mellem jødedom og islam

Sammenligning mellem de tre skriftreligioner

Der ses på ligheder og forskelle mellem jødedom, kristendom og islam

Idéer: Forholdet mellem Bibelen, Koranen og Torah'en
Forståelsen af troen på én Gud og treenigheden
Forholdet til Jesus
Forståelsen af frelsen
Trospraksis og etik

Nyreligiøse bevægelser, livssyn og strømninger fra Vesten

Ideer: Scientology
Spiritisme
Okkultisme, fx ånden i glasset

Mødet mellem kristendommen og religionerne

Ideer: Ikke-kristne religioner og mission i udlandet så vel som i Danmark
Animistiske religioner og naturreligioner og sammenhæng med danske missionsbevægelser arbejder i Afrika

Undervisningsemner efter elevernes egne ønsker

Emner på tværs af kundskabsområderne eller som egner sig til tværfaglig undervisning

At være kristen

Materialet "At være kristen", Robert Bladt, Kristent Pædagogisk Forlag, som består af elevhæfte og lærervejledning, dækker delemnerne fra denne læseplans emne om at være kristen. Emnet egner sig desuden til at inddrage bibelsyn, kristne kirkesamfund og retninger og bevægelser i folkekirken.

Fremtiden

Materialet "Fremtiden", Knud W. Skov, Kristent Pædagogisk Forlag, som består af elevhæfte, lærervejledning og kopsisider, dækker delemnerne fra denne læseplans emne om fremtiden fx "De sidste tider", "Israel", "Døden", "Herlighedshåbet", "Bibelsyn" samt emner i relation til "Kristen etik". Emnerne Bibelsyn og Aktuelle strømninger i dansk kirkeliv kan bidrage til emnet. Emnet egner sig endvidere til samarbejde med dansk, biologi, geografi og samfundsfag om emner som klima og forurening, død og begravelse, befolkningsudvikling, masseødelæggelsesvåben, nye sygdomme osv.

Hvem er Gud?

Emnet Bibelsyn matcher emnet Det bibelske gudsbillede og kan perspektivere aktuelle strømninger i dansk kirkeliv, bl.a. med tanken om forskelle mellem GT's og NT's Gud. Emnet kan videre bruges til sammenligning mellem de tre skriftreligioner ang. Guds åbenbaring og menneskets vej til erkendelsen af Gud. Her kan også sammenlignes med østlig religion og religiøsitet og deres vej til erkendelse af Gud.

De forskellige religioners gudsbilleder kan sammenlignes med Bibels gudsbillede og således skærpe forståelsen af såvel den enkelte religion som af kristendommen.

Her kan også inddrages perspektiver på skabelse kontra evolution samt det ondes oprindelse og magt.

Frelse

Også dette emne kan samle stof bredt fra kundskabsområderne. Det kan bruge stof fra bibelsyn, den bibelske frelsesplan, det bibelske gudsbillede, kristne kirkesamfund, retninger i kirken og andre religioner.

Kirken og verdensmissionen

Emnet egner sig til at samle stof på tværs af kristendommen og mission i det 21. århundrede, kulturmødet og ikke-kristne religioner, og der kan arbejdes tværfagligt med geografi.

Mand og kvinde

Emnet egner sig til samarbejde med dansk, sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab, biologi og samfundsfag.

Medicinsk-etiske spørgsmål

Unge kan gå med mange eksistentielle spørgsmål. I lyset af den moderne teknologi opstår mange overvejelser om, hvornår mennesket overskrider sine grænser og gør sig til herre over liv og død. Hvad gør vore valg af grænser ved vores forståelse af at være menneske?

Disse spørgsmål og svarene på dem kan være en demonstration af forskellige former for etisk argumentation.

Temaer i relation til den medicinske etik og den stadig mere flydende overgang mellem liv og død, når mennesket selv vælger blandt mulighederne: Abort, medlidenhedsdrab, selvmord, genmanipulation, stamcelleforskning på embryoer, osv.

Disse spørgsmål egner sig til samarbejde med biologi og samfundsfag.

Ikke-kristne religioner og religiøse bevægelser

Emnet egner sig til samarbejde med historie og samfundsfag mhp. at varetage spørgsmålene fx om islams samfundsmæssige konsekvenser og integrationsspørgsmålet i vestlige kulturer.

4. forløb: 10. klasse

10. klasse – friskoler

Klasseplanen skal ses i sammenhæng med fagformål og slutmål for faget, læseplanen, samt introduktionen til klasseplanerne s. 18.

10. klasse ser meget forskellig ud fra skole til skole og er ofte meget anderledes end den 9. klasse, som klassen er udgået fra. Undervisningens indhold bør udvælges og tilrettelægges med henblik på de elever, som er i klassen. Det anbefales at tage udstrakt hensyn til elevernes ønsker til såvel indhold som arbejdsform på dette frivillige klassestrin. Ud over nedenstående forslag vil en række af temaerne fra 7.-9. kl. kunne uddybes i 10. klasse.

Bibelen

Et evangelium i uddrag, fx Johannesevangeliet

Ideer til Johannesevangeliet: Der kan sættes fokus på Jesu tegn, de stærke kontraster mellem liv og død, Djævel og Gud, løgn og sandhed, mørke og lys osv., Jesu undervisning af disciplene eller hans lidelse, død og opstandelse.

Oversigt over Johannesevangeliet.

Idéer til tekstudvalg:

1,1-18: Jesus som "Ordet"

1,35-51: De første vidner

2,1-12: Det første tegn

3,1-21: Troens begyndelse

9,1-41: Den blindfødte og verdens lys

11,1-57: Livets sejr over døden

13,1-20: Jesu tjeneste – og vor

14,15-26; 15,26ff; 16,5-15: Helligåndens gerning

15,1-17: Livet i troen

18,28 - 19,16: Processen mod Jesus

20,19-31: Sejren proklameres

Man kan evt. også inddrage:

6,22-59: Jesus som livets brød

8,1-11: Jesus og synderinden

8,12-47: Jesus som lys og frihed

10,1-21: Jesus som den gode hyrde

Livsbilleder fra Bibelen

Gennem fortælling om og et arbejde med bibelske personer, som eleverne (måske) kender fra deres barndom, men som de nu har en helt anden baggrund for at forstå og arbejde med, kan der åbnes for indsigt i troen og troens liv med Gud og medmennesker.

Ideer:

Abraham (1 Mos 11,17-25,11; Rom 4; Gal 3,6-14; Hebr 11,8-19; Jak 2,20-26)

Sara

Josef

Moses

Rehab

David

Abigajil

Kirkens lære og kampen mod vranglære

Ideer: Der kan refereres til opgøret med falske profeter i GT, NT's opgør med vranglære samt kirkehistoriske og nutidige bevægelser.

Bibeltekster til emnet: ApG 20,28-32; Gal 1-3; 1 Joh 4; Matt 23.

Kristen tro og etik

Udvalgte emner

Ideer: Lidelse (Jobs Bog; Sl 73)

Frelse, offer og forsoning

Guds ledelse, lydighed/ulydighed

Venskab og venskaber

Kristendom og politik

Kristendommens historie og nutid

Kristne personligheder i fortid og nutid

Diakonalt arbejde

Ideer: NT-tekster om betydningen af diakonalt arbejde

Diakonalt arbejde i Danmark, fx Kirkens Korshær, Blå Kors, KFUM's Sociale Arbejde, Agape, besøgstjenester eller telefontjenester

Forholdet mellem mission og diakoni

Kristen i et pluralistisk samfund

Ideer: Vilkkårene for kirken og enkeltkristne i kristendommens første århundreder
Udfordringer til kirken og enkeltkristne i dag i samfundet, i forskellige erhverv, i mission

Salmer og kristne sange

Ideer: Salmer – se salmelisten.

Kristne ungdomssange, nyere salmer, sange fra vækkelsestraditionen.

Kristen kunst kan inddrages i undervisningen i relevante sammenhænge

Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser

Oversigt over religionernes udbredelse i verden

En eller flere ikke-kristne religioner eller religiøse bevægelser

Der udvælges ét eller flere af nedenstående emner:

Jødedom: Træk fra jødedommens og jødefolkets historie, jødisk tro og liv, forståelsen af Israel som Guds folk, forståelsen af staten Israel, messiasforventninger i fortid og nutid, forholdet mellem jødedom og kristendom, forholdet mellem jødedom og islam samt jødedom i Danmark.

Islam: Hovedlinjer i islams historie, muslimsk tro og liv, retninger i islam, islams betydning for samfund og folkeliv i muslimske lande og i Vesten samt forholdet mellem islam og kristendom i Danmark.

Nyreligiøse bevægelser: Nyreligiøse bevægelser, kristne sekter og bevægelser med relation til kristendommen, bevægelser med relation til de østlige religioner (hinduisme, buddhisme, taoisme og shintoisme), bevægelser med relation til okkultisme.

Nyreligiøse strømninger: Centrale begreber som fx karma, reinkarnation, energier, aura, holisme mv., væsentlige ytringsformer som meditation, healing, okkulte fænomener, gudsbegreb, menneskesyn, verdensforståelse og sygdomsforståelse.

New Age.

Naturreligioner: Naturreligionerne kan berøres i tilknytning til fænomener i GT og til fænomener i nyreligiøse bevægelser og desuden i tilknytning til missionshistorien.

Undervisningsemner efter elevernes egne ønsker

Emner på tværs af kundskabsområderne eller som egner sig til tværfaglig undervisning

Et liv som kristen

De to emner "Livsbilleder fra Bibelen" og "Kristne personligheder i fortid og nutid" egner sig til at spejle spørgsmålene om, hvad det vil sige at være kristen, og hvordan det er at leve som kristen.

Hvad er sandhed?

Både fra Bibelen, kirkehistorien og vores tid kender vi til forskellige kristendomsforståelser (Se "Kirkens lære og kampen mod vranglære"). I vores pluralistiske land og ikke mindre, når vi ser ud over verden, er der forskel på, hvad man mener, er sandheden om Gud og menneskelivet (Se "Kirken i et pluralistisk samfund" og "Oversigt over religionernes udbredelse"). Det store spørgsmål som disse emner rejser er: Hvad er sandhed?

Kristendom og samfund

Emnerne "Kristendom og politik", "Diakonalt arbejde" og "Kristen i et pluralistisk samfund" kan samles i et større tema om kristendommen og samfundet. Her er det oplagt at inddrage samfundsfag og evt. historie i arbejdet.

Religion og samfund

I forbindelse med emnerne inden for "Kristendom og samfund" rejser sig det større spørgsmål om religioners rettigheder i og betydning for samfundene. Det gælder både i Danmark og på verdensplan, og det er derfor naturligt at inddrage "Oversigt over religionernes udbredelse i verden" og se sammenhænge mellem dette og det politiske verdenskort. Også her er det oplagt at samarbejde med samfundsfag og evt. geografi.

10. klasse – efterskoler

Klasseplanen skal ses i sammenhæng med fagformål og slutmål for faget, læseplanen, samt introduktionen til klasseplanerne s. 18.

Bibelen

Bibelen som bog

Den bibelske historie i hovedpunkter

Bibelens tilblivelse, oversættelse og udbredelse

Bibelens sprog og genrer, det synoptiske problem

Indøvelse i tolknings- og arbejdsmetoder, introduktion til forskellige opslagsværker/ordbøger

Det bibelske kærlighedsbegreb – Israel som Guds hustru

Tekster til emnet: Højsangen; Hoseas Bog; Ez 16 og 23; Sl 45; Ef 5,21-33.

Johannesevangeliet i uddrag

Oversigt over Johannesevangeliet

Jesu tegn

Kontraster mellem liv og død, Djævel og Gud, løgn og sandhed, mørke og lys osv.

Jesu undervisning af disciplene

Jesu lidelse, død og opstandelse

Idéer til tekstudvalg:

1,1-18: Jesus som "Ordet"

1,35-51: De første vidner

2,1-12: Det første tegn

3,1-21: Troens begyndelse

9,1-41: Den blindfødte og verdens lys

11,1-57: Livets sejr over døden

13,1-20: Jesu tjeneste – og vor

14,15-26; 15,26ff; 16,5-15: Helligåndens gerning

15,1-17: Livet i troen

18,28 - 19,16: Processen mod Jesus

20,19-31: Sejren proklameres

Man kan evt. også inddrage:

6,22-59: Jesus som livets brød

8,1-11: Jesus og synderinden

8,12-47: Jesus som lys og frihed

10,1-21: Jesus som den gode hyrde

Den første menighed og dens mission – Menighedsdannelse og menighedsfunktioner

Ideer: Bibeltekster til emnet: Uddrag af Apostlenes Gerninger og Paulus' hyrdebreve.

Lærebrev fra NT

Et lærebrev, hvor der lægges vægt på hovedbegreber i NT

Ideer: Romerbrevet eller Galaterbrevet gennemgås helt eller delvist.

Kristen tro og etik

(Bemærk: Vægten inden for dette kundskabsområde er lagt på 3. trosartikel. Man kan vælge at tage afsæt i 1. og 2. trosartikel, inden de grundige emner om 3. trosartikel, så helheden i den kristne tro varetages.)

Helligånden i den enkeltes liv – Frelse og kristenliv

Frelseslære og nådemidler

Ideer: Vejen til frelse, tilegnelse i tro – retfærdiggørelse af tro

Ordet som det primære nådemiddel

Skrift og forkyndelse – som lov og evangelium

Dåbens løfte og gave (luthersk og reformert dåbssyn)

Nadveren (luthersk, reformert og katolsk nadversyn)

Skriftemål

Livet som kristen

Ideer: Den dobbelte natur (Rom 7)

Både synder og retfærdig – i alle forhold i livet – kampen i livet med den dobbelte natur – forsagelse – fald og genrejsning – åndens frugter (vintræet og grenene (Joh 15)) – lastekatalog (Gal 5)

Guds vilje som norm for det kristne liv

Lovens 3 brug:

1) lovgiver i samfundet

2) driver til Kristus

3) døder og retleder den kristne

De 10 Bud

Guds vilje som åbenbaring i den kristnes liv

Guds kald og ledelse – samvittighedens plads i forhold til Ordet

Lydighed/ulydighed

Adiafora (mellemting = etisk emne, hvor der ikke findes normative udsagn i Bibelen) fx kulturbestemte emner som dans, rygning, alkohol, påklædning eller film
Lidelse

Helligånden i menigheden - Nådegaver og tjenester

Ideer: Kirken som Guds folk på jord

Nådegavernes sunde brug og ordninger

Vranglære og bedømmelse af ånder

Under dette emne kan lære og praksis i forskellige kristne kirkesamfund/ folkekirkelige retninger præsenteres

Bibelttekster til emnet: 1 Kor 12-14.

Etiske perspektiver

Ideer: Der kan behandles aktuelle problemstillinger, se fx ideer under "Emner på tværs", eller emner efter elevernes ønsker. Se idelisten under 9. kl.

Kristendommens historie og nutid

Kort oversigt over kirkehistorien og kirkesamfundene

Ideer: Urkirken, oldkirken, middelalderen (ortodoks og katolsk kirke), reformationen (luthersk, reformert, anglikansk og baptistisk kirke), ortodoksien, vækkelserne i 1800- og 1900-tallet (forskellige kirkelige retninger og bevægelser, pinsekirke, apostolsk kirke, karismatisk vækkelse).

Kirkens reformation og reformationen i Danmark

Et rids over de store kirkehistoriske begivenheder i relation til reformationen og dansk kirkeliv

Ideer: *Kirkens reformation med fokus på Luther*: Den samfundsmæssige baggrund, Luthers klosterkampe i jagten på en nådig Gud, Luthers 95 teser, rigsdagen i Worms, Luthers fangenskab og udbredelsen af evangelisk-luthersk tro.

Reformationen i Danmark: Den politiske baggrund for reformationen (Chr. II), gennemførelsen af reformationen og danske personer (Hans Tavsén m.fl.)

Efterreformatriske strømninger: Ortodoksi og pietisme – også gerne som de finder udtryk i salmer (P. Gerhardt, Kingo og Brorson) samt Brødremenighedens udbredelse og missionsindsats.

Kirkernes situation i Danmark og internationalt

Kirkernes situation verden over
Engelske og amerikanske vækkelsesbevægelser
Aktuelle strømninger i dansk kirkeliv

Mission og kirkevækst

Verdensmissionen og kirkevækst i Afrika, Asien, Mellemøsten, Israel og Sydamerika
Kirkens møde med islam, jødedom, traditionel religion og Østens religioner/nyreligiøsitet
Tværkulturel mission i Danmark

Kristen kunst kan inddrages i undervisningen i relevante sammenhænge

Ikke kristne religioner og andre livsopfattelser

Oversigt over religionerne og deres udbredelse i verden

En eller flere ikke-kristne religioner og nyreligiøse bevægelser

Ideer: Der udvælges ét eller flere af nedenstående emner:

Jødedom: Træk fra jødedommens og jødefolkets historie, jødisk tro og liv, forståelsen af Israel som Guds folk, forståelsen af staten Israel, messiasforventninger i fortid og nutid, forholdet mellem jødedom og kristendom, forholdet mellem jødedom og islam samt jødedom i Danmark.

Islam: Hovedlinjer i islams historie, muslimsk tro og liv, retninger i islam, islams betydning for samfund og folkeliv i muslimske lande og i Vesten samt forholdet mellem islam og kristendom i Danmark.

Nyreligiøse bevægelser: Nyreligiøse bevægelser, kristne sekter og bevægelser med relation til kristendommen, bevægelser med relation til de østlige religioner (hinduisme, buddhisme, taoisme og shintoisme), bevægelser med relation til okkultisme

Nyreligiøse strømninger: Centrale begreber som fx karma, reinkarnation, energier, aura, holisme mv., væsentlige ytringsformer som meditation, healing, okkulte fænomener, gudsbegreb, menneskesyn, verdensforståelse og sygdomsforståelse.

New Age.

Naturreligioner: Naturreligionerne kan berøres i tilknytning til fænomener i GT og til fænomener i nyreligiøse bevægelser og desuden i tilknytning til missionshistorien.

Undervisningsemner efter elevernes egne ønsker

Emner på tværs af kundskabsområderne eller som egner sig til tværfaglig undervisning

Hvad vil det sige at være kristen?

En række emner inden for Kristen tro og etik og Kristendommen historisk og nutidigt rejser spørgsmålet om, hvad det egentlig vil sige at være kristen og hvordan et kristent liv ser ud – i det personlige liv med Gud og i det kristne fællesskab.

Hvad er sandhed?

Både fra Bibelen, kirkehistorien og vores tid kender vi til forskellige kristendomsforståelser (Se "Kirkens lære og kampen mod vranglære"). I vores pluralistiske land og ikke mindre, når vi ser ud over verden, er der forskel på, hvad man mener, er sandheden om Gud og menneskelivet (Se "Kirken i et pluralistisk samfund" og "Oversigt over religionernes udbredelse"). Det store spørgsmål som disse emner rejser er: Hvad er sandhed?

Kristendom og samfund

Emnerne "Kristendom og politik", "Diakonalt arbejde" og "Kristen i et pluralistisk samfund" kan samles i et større tema om kristendommen og samfundet. Her er det oplagt at inddrage samfundsfag og evt. historie i arbejdet.

Religion og samfund

I forbindelse med emnerne inden for "Kristendom og samfund" rejser sig det større spørgsmål om religioners rettigheder i og betydning for samfundene. Det gælder både i Danmark og på verdensplan, og det er derfor naturligt at inddrage "Oversigt over religionernes udbredelse i verden" og se sammenhænge mellem dette og det politiske verdenskort. Også her er det oplagt at samarbejde med samfundsfag og evt. geografi.

Salmer i undervisningen

Når vi synger salmer, synger vi med på ord, som har haft slidstyrke til at bære generationer før os gennem livet, og som har sat sig spor i vores kultur. I håb om at styrke elevernes kendskab til salmerne indeholder denne vejledende læseplan et forslag til et udvalg af centrale salmer. Salmerne er udvalgt efter følgende kriterier: De skal være kendte, de skal dække mange sider af den kristne tro og det kristne liv, de skal repræsentere de centrale salmedigtere, og de skal være rimelige at synge og arbejde med på de forskellige faser i skoleforløbet.

Sange fra vækkelsestraditionen, nye salmer og kristne børne- og ungdomssange har også deres styrkesider. Her kan det være sværere at udvælge "kernesalmer/sange", så det er der ikke gjort forsøg på her. Der må gerne være plads til alle kategorier af kristen sang på en kristen skole. Nogle af salmerne kan bare synges almindeligt; ved andre kan man arbejde med indholdet gennem valg af lydstyrke, tempo, vekselsang mv. Nogle salmer kan gennemgås, andre kan bearbejdes kreativt gennem tegning eller billedkunst. Nogle salmer kan spilles på cd – måske mens eleverne tegner. Nogle salmer kan læres udenad ... Mulighederne er mange, og opgaverne kan evt. fordeles mellem musik, kristendom, billedkunst, dansk og morgensang. Melodierne til salmerne fra Den Danske Salmebog kan alle høres på www.dendanskesalmebogonline.dk

Nogle salmer og sange kan genfindes i flere forløb. Det skyldes, at vi har placeret salmer og sange der, hvor de er velegnede, og hvor de passer godt pga. tema eller forfatter, men de kan sagtens anvendes andre steder i undervisningsforløbet.

Der er ikke foretaget en prioritering blandt de udvalgte salmer/sange, så den enkelte skole må selv vurdere, om omfanget er rimeligt. Nogle salmer kunne anvendes ved andagterne, men ved disse lejligheder følges de sjældent af en egentlig gennemgang af salmen. Derfor kunne salmegennemgangen med fordel suppleres med anvendelsen af salmen i forbindelse med andagten. Og salmer skal synges som fællessange!

Salmer og sange i kristendomsundervisningen

Bh.-2. klasse

Morgen- og aftensalmer

I østen stiger solen op (Ingemann, DDS 749)
Nu titte til hinanden (Ingemann, DDS 750)
Jeg er træt og går til ro (Hensel / Arentzen, DDS 770)
Nu lukker sig mit øje (Foersom, DDS 789)

Højtids- og årstidssalmer og sange

Vær velkommen, Herrens år, Advent (Grundtvig, DDS 74)
Et barn er født i Betlehem (Latin 14. årh. / Grundtvig, DDS 104)
Her kommer, Jesus, dine små (Brorson, DDS 123)
Dejlig er den himmel blå (Grundtvig, DDS 136)
Se, hvor nu Jesus træder (Kingo, DDS 176)
Hil dig, Frelser og Forsoner (Arnulf af Louvain / Grundtvig, DDS 192)
Lad os bryde brødet sammen (Lissner, DDS 470)
Blodet som randt (Hanningdal, FS 6)
Vi låste vores dør (Hans Inge Fagervik, FS 181)
Han er opstanden. Halleluja! (Kyamanywa / Brodal, HJ 210)
Krist stod op af døde (Tysk 12. årh. / Grundtvig, DDS 218)
Opstanden er den Herre Krist (Latin 14. årh. / Grundtvig, DDS 222)
Jesus lever, graven brast (Nordahl Brun, DDS 233)
Nu falmer skoven trindt om land (Grundtvig, DDS 729)

Kernesalmer og sange

Op, al den ting (Brorson, DDS 15)
Lille Guds barn, hvad skader dig? (Grundtvig, DDS 41)
Ingen er så tryk i fare (Sandell, DDS 49)
Frelseren er mig en hyrde god (Ingemann, DDS 664)
Jesus, kom dog nær til mig (Scheffler / Svendsen, DDS 680)

3.-6. klassetrin

Morgen- og aftensalmer

Den signede dag med fryd vi ser (Grundtvig, DDS 402)
Den mørke nat forgangen er (Sthen, DDS 736)
Nu rinder solen op (Kingo, DDS 743)
Morgenstund har guld i mund (Grundtvig, DDS 752)
Jeg er træt og går til ro (Hensel / Arentzen, DDS 770)
Nu går solen sin vej (Lissner, DDS 786)
Du, som har tændt millioner af stjerner (Johansen, DDS 787)
Nu lukker sig mit øje (Foersom, DDS 789)

Højtids- og årstidssalmer

Blomstre som en rosengård (Grundtvig, DDS 78)
Tak og ære være Gud (Held / Holm, DDS 80)
Du kom til vor runde jord (Kaalø, DDS 70)
Det kimer nu til julefest (Grundtvig, DDS 94)
Velkommen igen, Guds engle små (Grundtvig, DDS 99)
Dejlig er jorden (Ingemann, DDS 121)
Se, vi går op til Jerusalem (DDS 172)
Hil dig, Frelser og Forsoner (Arnulf af Louvain/ Grundtvig, DDS 192)
Stat op, min sjæl i morgengry (Wexels, DDS 224)
Dig være ære (Budry / Fjelberg, DDS 240)
Nu ringer alle klokker mod sky (Ingemann, DDS 408)
I al sin glans nu stråler solen (Grundtvig, DDS 290)
Vi pløjed', og vi så'de (Claudius / Campbell / Jakob Knudsen, DDS 730)

Kernesalmer og sange

Lovsynger Herren, min mund og mit indre (Grundtvig, DDS 3)
Til himlene rækker din miskundhed, Gud (Ingemann, DDS 31)
Befal du dine veje (Gerhardt / Stenersen, DDS 36)
Jeg gik i marken og vogtede får (Grundtvig, HS 443)
Skriv dig, Jesus, på mit hjerte (Kingo, DDS 208)
Vor Gud han er så fast en borg (Luther / Mynster, DDS 336)
Herre, jeg vil gerne tjene (Østergaard, DDS 373)
Op, alle folk på denne jord (Brorson, DDS 385)
Du, som vejen er og livet (Richardt, DDS 484)
Nu fryde sig hver kristen mand (Luther / Grundtvig, DDS 487)
Jesus han er syndres ven (Schrader / Brorson, DDS 511)
Aldrig er jeg uden våde (Kingo, DDS 644)
Frelseren er mig en hyrde god (Ingemann, DDS 664)
Måne og sol (Hallquist / Lissner, DDS 13)
Jeg har et pas i hånden (Sprint, FS 117)
Guds menighed (Fangen, DDS 345)

7.-10. klassetrin

Morgen- og aftensalmer

Den signede dag med fryd vi ser (Grundtvig, DDS 402)
Se, nu stiger solen (Jakob Knudsen, DDS 754)
Sig månen langsomt hæver (Claudius /Hauch, DDS 769)
Tunge mørke natteskyer (Jakob Knudsen, DDS 785)

Højtids- og årstidssalmer

Blomstre som en rosengård (Grundtvig, DDS 78, Hæftet: Hvem er Kristus?)
Tak og ære være Gud (Held / Holm, DDS 80)
Lovet være du, Jesus Krist (Luther / Grundtvig, DDS 108)
Hjerte, løft din glædes vinger (Gerhardt /Brandt, DDS 114)
Den yndigste rose er funden (Brorson, DDS 122)
Hil dig, Frelser og Forsoner (Arnulf af Louvain, DDS 192)
Påskeblomst, hvad vil du her (Grundtvig, DDS 236)
Nu bede vi den Helligånd (Tysk 12. årh. / Luther / Grundtvig, DDS 289)
Det dufter lysegrønt af græs (Wirsén / Johansen, DDS 725)
Du gav mig, o Herre, en lod af din jord (Sundell / Aastrup, DDS 728)

Kernesalmer og sange

Love den Herre, den mægtige konge med ære (Joachim Neander, DDS 2)
Du, Herre Krist, min frelser est (Sthen / Hammerich, DDS 52)
Hvad mener I om Kristus? (Aastrup, DDS 54)
Rejs op dit hoved, al kristenhed (Grundtvig, DDS 274, Hæftet: Fremtiden)
O kristelighed (Grundtvig, DDS 321)
Guds kirkes grund alene (Stone / Widding / Rosendal, DDS 334)
Din rigssag, Jesus, være skal (Reichelt, DDS 361, Hæftet: Fremtiden)
Guds ord det er vort arvegods (Grundtvig, DDS 401)
Aleneste Gud i Himmerig (Græsk 2. årh. / Brandt, DDS 435)
Nu fryde sig hver kristen mand (Luther / Grundtvig, DDS 487)
Hvo vil mig anklage (Brorson, DDS 512)
På nåden i Guds hjerte (Rosenius, DDS 521)
Den store hvide flok vi se (Brorson, DDS 571, Hæftet: Fremtiden)
I dag er nådens tid (Brorson, DDS 592)
Aldrig er jeg uden våde (Kingo, DDS 644)
Jeg vil gi dig o Herre, min lovsang (Christer Hultgren, FS 124)
Du er livet (Sprint, FS 25)
Vi kommer til dit hus, Far (Martin Alfsen, FS 180)
Du ser måske Jesus (Jan Byfuglien, FS 36, Hæftet: Hvem er Kristus?)
Da skal glæden bryde frem (Roland Utbult/Tore W. Aas, FS 33, Hæftet: Fremtiden)
Ja, engang mine øjne skal (Karl Marthinussen, DDS 569, Hæftet: Fremtiden)

Undervisningsvejledning

Perspektiver på faget kristendomskundskab på kristne skoler

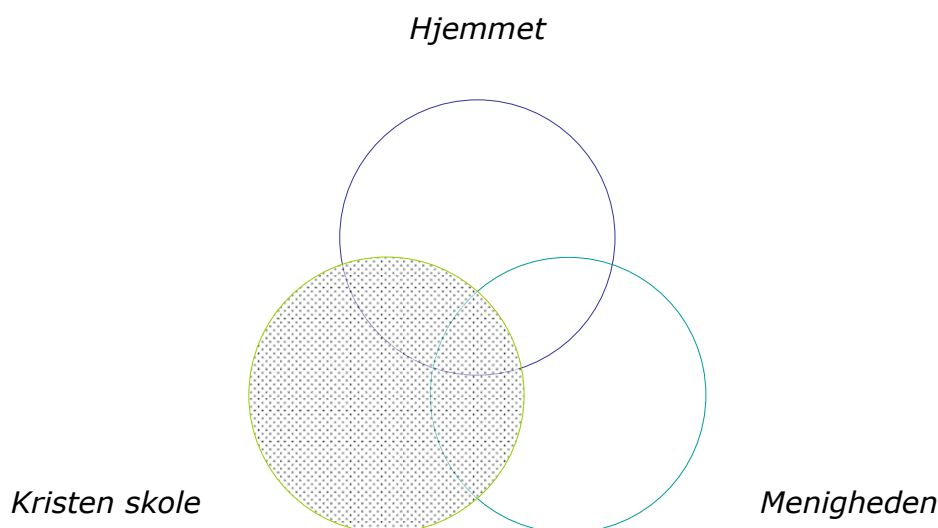
Børn har behov for et mangesidigt møde med den kristne tro og det kristne liv. De har brug for:

- At møde ordet til tro
- Indlevelse og indøvelse i troen
- At leve og tjene som en del af Guds folk
- Indsigt i Bibelen, den kristne tro og den kristne etik
- Forståelse for kristendommen i samfundet og kulturen
- At udrustes til et liv som kristen i møde med mennesker med anden baggrund
- At udrustes til et liv som samfundsborger på basis af kristne værdier

Benytter vi os af Luthers to-regimentstænkning, kan vi sige, at børnene har brug for kristendommen på to felter: De har brug for den i det åndelige regimente, hvor det handler om livet med Gud, fællesskabet med Guds folk og tjenesten i Guds rige. Og børnene har brug for kristendommen i det verdslige regimente, hvor det handler om at forstå vores kulturelle baggrund, vores samfund og vores medmennesker og at blive klogere på den kristne etik og det kristne livssyn i relation til livet som borgere i samfundet. I bilag 6 er de syv punkter uddybet.

Hvad er skolens opgave?

Der er tre grundlæggende instanser for barnets møde med kristendommen: hjemmet, menigheden og den kristne skole. Derfor er det hensigtsmæssigt med en afklaring af de tre forskellige instansers særlige muligheder og opgaver over for barnet. Dermed kan vi tydeligere indkredse det særlige ved den kristne skoles muligheder og opgaver.

Hjemmets muligheder

Når det gælder hjemmet, vil nogle hjem på en kristen skole have en eksplicit kristen praksis, andre vil have en positiv tilgang til kristendommen, uden at den er særlig synlig i hjemmet, og nogle vil være uden kristen præference. Hos forældre til børn på en kristen skole vil det være sjældent at møde direkte modstand mod kristendommen, men der kan dog være elementer i en række hjem (både de erklærede kristne, som de erklærede ikke-kristne), som i praksis modarbejder troens muligheder i barnets liv.

Hjemmets særlige muligheder i barnets kristne oplæring er – ideelt set – at barnet her kan møde en trospraksis integreret i hverdagslivet. Barnets første identifikationsfigurer (forældrene) kan lade barnet opleve troens betydning og udtryk i deres eget liv, og de kan omgive barnet med en kristen trospraksis: aftenbøn, bordvers, morgensang, højtlesning af bibelhistorie, alt efter hvad hjemmet nu har valgt at praktisere. Det spontane har dog mindst lige så stor betydning. I hjemmet er der mulighed for at samtale om dagligdagens mange små og store emner og at inddrage kristendommens bidrag til disse, hvor det er relevant; ligesom dagligdagens udfordringer kan inddrages i bønner. Hvad barnet oplever af troens betydning – eller mangel på samme – i hjemmet vil give dem en grundlæggende tilgang til troen. Er forældrene uafklaret i troens spørgsmål, vil det gøre stor forskel for barnet, om forældrene er åbne over for samtale om kristendom, om de opmuntrer barnet til at lære Gud at kende, og om de selv gør en indsats for at finde vej i troens spørgsmål.

Menighedens muligheder

Menighedens særlige muligheder over for barnet ligger dels i fællesmenigheden, hvor alle aldre er repræsenteret, og dels i det kristne børne-, junior- og ungdomsarbejde. I fællesmenigheden kan barnet – ideelt set – opleve det kristne fællesskab mellem mennesker i alle aldre og sociale baggrunde. Det kan opleve sig som en del af helheden, hvor det kan leve sig ind i og indøve en kristen trospraksis, og hvor det kan få lov både at nyde og at yde. I et arbejde tilrettelagt for børn på barnets alder kan barnet på en særlig måde få et fællesskab med jævnaldrene og få en forkyndelse og en indlevelse og indøvelse i en kristen trospraksis, som er tilrettelagt for den pågældende aldersgruppe. En af menighedens helt store forcer er, at barnet ikke vokser ud af den. Menigheden kan være for hele livet (selv om en lokalmenighed kan udskiftes med en anden), mens skolen kun hører en begrænset livsfase til.

Både i det kristne hjem og i menigheden står den kristne trospraksis og forkyndelsen af ordet til tro og til vækst i troen i centrum af kristendomsformidlingen. Og både det kristne hjem og menigheden er et kristent fællesskab, en del af Guds folk. Der er forskel fra menighed til menighed og fra hjem til hjem på, hvor systematisk man arbejder på at give børnene en dyb og bred indsigt i Bibelen og den kristne tro og etik, men det indgår i et eller andet omfang. Tilsyneladende fylder forståelsen for kristendommen i samfundet og udrustningen til livet som kristen i mødet med andre mennesker ikke så meget i menighederne, det gælder også udrustningen til livet som samfundsborger. Dette skyldes menighedens særlige opgave inden for det åndelige regimente, som kun kaster perspektiver ind over disse områder, men ikke fokuserer på dem. Både den kristne skole og det kristne hjem har opgaver inden for begge regimenter, men med hovedvægten (kvantitativt) på det verdslige regimente. Det vil variere meget fra hjem til hjem, hvor meget spørgsmål om kristendommens plads og betydning i samfundet og i vores liv i samfundet vil fylde i hjemmet.

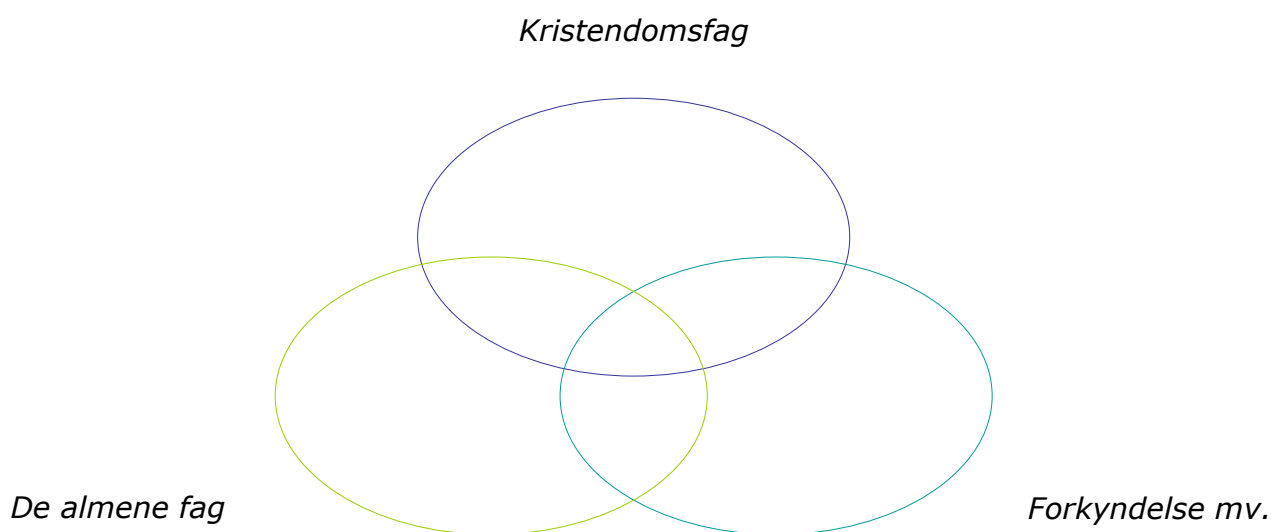
Skolens muligheder

Det er ikke muligt at angive én optimal arbejds- og ansvarsfordeling mellem hjem, menighed og kristen skole. Men det vil i hvert fald være en fordel, hvis der tænkes i en fordeling, så barnet ikke oplever det samme alle tre steder. Samtidig er det også vigtigt, at der alle tre steder gives et genuint møde med kristendommen, og at de børn, der kun møder kristendommen i skolen, får et nogenlunde helt billede af troen. Det betyder, at det må være mere hensigtsmæssigt at tale om en vægtforskydning mellem de tre instansers opgaver end om en fuldstændig adskilt opgavefordeling. Der vil dog være elementer, som kun hører til ét af stederne, fx forvaltningen af dåb og nadver. Når det gælder den kristne efterskole, vil situationen være anderledes end på friskolen. Da de unge bor på efterskolen og i dagligdagen er væk

fra såvel hjemmet som menigheden, må efterskolen i højere grad end friskolen integrere elementer fra både det kristne hjem og den kristne menighed.

Hvad er da den kristne skoles særlige muligheder? I forhold til kristentroen rummer skolen tre forskellige organiserede fora for mødet med troen: Morgensangen/morgenandagten (og evt. andre forkyndende samvær), kristendomsundervisningen og de øvrige fag. Det giver mulighed for en vis arbejdsdeling mellem de tre fora – igen uden at det behøver at betyde en knivskarp afgrænsning af fora'erne i forhold til hinanden. Desuden rummer skolen uformelle samvær i frikvarterer, sfo, på ture osv. med de muligheder, som disse giver.

Morgensangen og andre forkyndende samvær (fx aftenandagt på efterskolen, bibeltimer, forkyndende møder mv.) er de steder, hvor skolen er tættest på at antage menighedskaraktter: kristen sang, forkyndelse, bøn, måske trosbekendelse. Alt sammen tager sigte på at skabe og nære troen hos børnene og de unge og give dem mulighed for indlevelse og indøvelse i troens liv og måske også for muligheden for oplevelsen af et kristent fællesskab. De forkyndende samvær vil tydeligt være tænkt som en funktion inden for det åndelige regimente.

De almene fag derimod har deres tydelige opgave inden for det verdslige regimente. De har til opgave at åbne hele livet for børnene og ruste dem til at leve livet i aktiv tjeneste i samfundet. Her er det en opgave at inddrage den kristne etik og den kristne livsopfattelse i arbejdet med det enkelte fags emner, hvor det er relevant. Også mødet med andre mennesker med forskellig baggrund ruster en række af fagene til. Selv om fagenes fokus er på det verdslige regimente, har det også betydning for Guds åndelige regimente, at nogle kan regne, skrive, synge, tegne osv.

Og så er der *kristendomsfagets* opgave. Fagets særlige muligheder i forhold til hjemmets og menighedens kristendomsformidling er

- 1) en systematisk opbygning af det samlede undervisningsindhold.
- 2) dets omfang på (ofte) to lektioner om ugen gennem et helt skoleforløb.
- 3) dets placering i skolesammenhæng, hvor de øvrige fags metoder naturligt kan benyttes, og et fagsamarbejde med fagene kan etableres.

Disse vilkår gør det nærliggende at satse på, at faget giver eleverne en grundig indsigt i Bibelen, den kristne tro og den kristne etik, forståelse for kristendommen i samfundet, samt ruste eleverne til et liv som kristen i møde med andre mennesker. I samarbejde med fagene kan kristendomsfaget være med til at ruste eleverne til et liv som aktive samfundsborgere. Kristendomsfaget kan således have en hovedfunktion inden for det åndelige regimente, men samtidig påtage sig væsentlige opgaver inden for det verdslige.

Hvordan kan vi da karakterisere kristendomsfaget på en kristen skole? Et forslag kan være: Kristendomsfaget på en kristen skole er *et kristent skolefag*. Det er kristent, dvs. forpligtet på kristentroens sandhed og livskraft, og det er et skolefag, hvor viden, færdigheder, oplevelser, diskussioner, arbejdsmetoder, et bredere stofvalg osv. osv. giver det et anderledes præg end menighedens og det kristne hjemms kristendomsformidling. Et andet forslag kunne være: Et kateketisk fag. Se nærmere drøftelsen af dette under afsnittet "Forkyndelse og påvirkning".

Samtidig med skolefagets klare forcer vil det på det fleste friskoler være sådan, at faget er et mindre velegnet sted end menighederne og de kristne hjem til at hjælpe børnene til indlevelse og indøvelse i troen og til at leve og tjene som en del af Guds folk. Dette gælder ikke i samme grad de kristne efterskoler.

Kristendomsundervisningens kerneområder

En normativ tilgang til kristendomsundervisningen må have *Bibelen* som sit første og vigtigste kerneområde. Her har vi Guds åbenbaring af, hvem han er, og hvem vi er, hvad han har gjort for os, og hvad han vil med os.

Bibelen foreligger som 66 forskellige bøger, samlet i GT og NT. Et overblik over, hvad Bibelen lærer, finder vi i *troslæren* og *etikken*. Hvordan livet med Gud leves, har han givet en række anvisninger på, så *den kristne trospraksis* har et fundament i Bibelen, fx Fadervor, dåb, nadver, tjenesten ... Samtidig er meget overladt til os selv og de kristne menigheder at udmønte, fx: Hvordan vælger vi at bygge en gudstjeneste op?

Hermed er vi over i en mere deskriptiv tilgang til kristendommen: *Hvordan ser kristendommen rent faktisk ud* - historisk og nutidigt? Her kan vi inddrage folkekirken, kirkelige retninger og organisationer, andre konfessioner, kirkehistorien mv. Og vi kan gå lidt i dybden og se på kristendommens aftryk i vores kultur: kunst, litteratur, musik og ikke mindst de værdier, som er blevet mere eller mindre fælleseje i den vestlige verden og som har sin rod i den kristne livs- og menneskesyn og den kristne etik.

Fagets metoder

Metode betyder vej. At vælge metode handler derfor om at finde en vej for mødet mellem stoffet og eleverne.

Fra stoffet til eleverne

Det centralt kristelige stof er givet med Bibelen, hvor Gud har åbenbaret sig selv og sin vilje med os, og med Bibelens sammenfatning i troslære og etik. Pga. dette stofs karakter springer særligt tre metoder i øjnene, som har karakter af didaktiske grundformer for faget:

- Fortællingen, der har sin begrundelse i Bibelens historiske karakter
- Tekstarbejdet, der har sin begrundelse i Bibelen som skriftlig kilde
- Emnearbejdet, der har sin begrundelse i troslærens og etikens temastruktur

Hver af disse overordnede metoder kan rumme et væld af delmetoder. Både i bibel-, troslære- og etikundervisningen samt i undervisningen i fagets øvrige områder kan læreren gøre brug af metoder fra skolens øvrige fag. I metodevalget er det hensigtsmæssigt at tænke forskellige "intelligenser" og forskellige læringsstile med, så eleverne får et mangearteret møde med kristendommen, fx gennem sang, musik, fortælling, tekstarbejde, billeder, skemaer, oversigter, billedkunst, drama, foredrag, film, besøg, skønlitteratur, ekskursioner, notater, forskellige former for mundtlig og skriftlig fremstilling, interview ...

Det kan her være på sin plads at gøre opmærksom på, at man i folkeskolens kristendomsfag kan arbejde med metoder, som grundlæggende er fremmede over for Bibelens åbenbaringskarakter, fx den historisk-kritiske metode og den religionshistoriske metode. Som veje ind i det faglige stof hører de ikke til på en kristen skole, men som emner og som udfordring til undervisningen kan det være hensigtsmæssigt at give eleverne kendskab til disse på en kristen skole. De ligger i logisk forlængelse af en almen tankegang, der ikke inddrager muligheden af Guds åbenbaring og handlen i historien, og eleverne kan møde dem senere i deres uddannelsesforløb.

Fra eleverne til stoffet

I metodevalget kan man tænke fra stoffet til eleven, og man kan også tænke fra eleven til stoffet. Hvilke emner fra elevernes verden relaterer til det bibelske stof? Og hvordan kan en undervisning tilrettelægges med udgangspunkt i elevernes verden, så undervisningen skaber en vej for eleverne ind i det faglige stof? Her står de eksistentielle og etiske spørgsmål centralt. Det er en væsentlig faglig udfordring at udvælge emner, der på én gang er væsentlige for eleverne og fagligt centrale. I arbejdet med livsspørgsmålene har kristentroen enten svar eller perspektiver at give. Vælger man et metodisk udgangspunkt i sådanne emner, har man to muligheder.

1. Man kan på forhånd gøre det klart for eleverne, at da det er i kristendomstimerne, vi arbejder med emnet, er det de kristne svar/perspektiver, vi vil bruge tid på (ellers kan eleverne føle sig snydt, hvis det faktisk er det, der sker). Det vil betyde, at det alligevel ikke er alle elever, der får opfattelsen af, at der er taget udgangspunkt i deres liv, hvad ellers var meningen.
2. Eller også må man inddrage de forskellige svar/perspektiver, som eleverne finder relevante i undervisningen, og lade svarene og perspektiverne brydes indbyrdes. Det betyder, at kristendommen kommer til at fylde mindre i undervisningen, men at den kommer tydeligere frem i samtale med elevernes forskellige forudforståelser. Vælger man denne løsning, vil et fagsamarbejde i nogle tilfælde være hensigtsmæssigt.

Den metodiske tilgang fra eleverne til stoffet har i folkeskolen udkrystalliseret sig i et selvstændigt kundskabsområde: Livsfilosofi og etik. Dette område har ikke et selvstændigt fagligt stof – hvad det jo i sagens natur heller ikke kan have, da det sagligt set ikke er et stofområde. Det er en metodisk tilgang til fagligt stof, der hentes fra kristendommen, fra religionerne og fra andre livssyn. Der kan være en tendens til, at selve den metodiske tilgang i folkeskolen nedtoner spørgsmålet om sandt og falsk, og at "stofområdet" fremmer en synkretistisk forståelse, hvor alle religioner og livssyn hver for sig åbner op for adgang til en såkaldt "religiøse dimension" i tilværelsen. Den enkelte religion i sig selv bliver mindre interessant i forhold til, hvad jeg kan hente af inspiration til mit eget livsprojekt fra religionernes verden. Det er dog ikke nødvendigt at tolke Fælles Mål 2004's beskrivelse på denne måde. Det er i høj grad muligt at forstå "livsfilosofi og etik" blot som en metodisk vej fra eleverne til stoffet.

Forkyndelse og påvirkning

Et stadigt diskussionsemne er spørgsmålet om, hvorvidt kristendomsundervisningen på en kristen skole skal være forkyndende. Dette spørgsmål er næsten umuligt at forholde sig til, da ordet forkyndelse bruges på så mange forskellige måder.

Al god undervisning påvirker eleverne, og det er et centralt ønske og mål for de kristne skoler, at eleverne må møde Ordet til tro og vækst i troen. Vi regner kristentroen for sand og virkelig og ønsker derfor, at eleverne skal lære sandheden at kende og få del i livet med Gud. Det giver syn for at få det centrale i kristentroen formidlet i faget, og det giver læreren engagement i undervisningen. Nogle vil kalde dét for forkyndelse.

Andre vil sætte fokus på, at det er muligt at skille nogle specifikke formidlingsformer ud af undervisningen og overvejende reservere dem til morgensang og menighedernes forkyndelse. Det handler om den direkte tiltale af eleverne: Dette gælder dig/jer! Det skete for dig/jer! Du/I skal ...! Og det gælder konteksten for formidlingen, hvor bøn, lovsang, trosbekendelse, evt. tændte stearinlys o. lign. sætter formidlingen ind i en åndelig ramme, hvor vi eksplicit står for Guds ansigt med det, vi gør. Nogle vælger at sige, at i den forstand skal

kristendomsundervisningen ikke være forkyndelse. Sat på spidsen kan man udkrystallisere det specifikt forkyndende som proklamation og tiltale, mens det specifikt undervisende kan defineres som omtale og samtale. I den specifikt forkyndende formidlingsform står læreren bag stoffet og rækker det til eleverne, mens hun i undervisningen står (engageret!) ved siden af stoffet, taler *om* det til eleverne og taler *med* eleverne. I fortællingen bryder denne skelnen dog sammen. Her bliver læreren redskab for den direkte formidling af en bibelsk beretning. Til gengæld rummer fortællingen ikke i sig selv en direkte henvendelse til eleverne. Et forkyndelsessamvær kan udmærket rumme fortællende og undervisende elementer, og på samme måde kan en undervisning ind i mellem give plads for specifik forkyndelse.

Det kan måske være en hjælp til afklaring, hvis vi gør brug af ordet *kateketisk*. Kirkens undervisning har op gennem kirkehistorien været kaldt for kateketik – og bliver det også i dag. Kateketisk undervisning er undervisning, der sigter mod børnenes (eller de voksnes) oplæring i troen og indføring i livet med Gud. Kateketisk undervisning har altid haft en samlet oplæringsplan, som samtidig har givet den et sagligt/fagligt tilsnit, der har adskilt den fra gudstjenestens forkyndelse. Som kristne skoler er vi gået ind i den kateketiske tradition: Da folkeskolen brød båndene til folkekirken, oprettede kristenfolket kristne skoler, bl.a. for at kristendomsfaget fortsat skulle kunne fungere som en væsentlig del af kirkens dåbsoplæring. Udtrykket "kateketisk undervisning" kan derfor måske på én gang varetage de anliggender, som fortalere for et undervisende kristendomsfag har, og de anliggender, som fortalere for et forkyndende kristendomsfag har. Udtrykket et kateketisk fag opfanger dog ikke de elementer i faget, som faget også kan påtage sig mhp. også at virke inden for det verdslige regi. Her kan udtrykket *et kristent skolefag* bedre dække begge sider af fagets muligheder.

Uanset, hvordan den enkelte skole vælger at lægge snittene mellem skolens fag, kristendomsundervisningen, morgensangen/morgenandagten og menighedens forkyndelse og oplæring, er det vigtigt at værne om elevernes integritet. Som holdningskole har vi et stort ansvar for at påvirke eleverne i respekt for deres integritet, så eleverne oplever frihed i holdningsdannelsen. Vi må bestræbe os på, at ingen føler sig gået for tæt på og udsat for åndeligt overgreb – såvel for elevernes, som for evangeliets skyld. Evangeliet kan kun tilegnes i frihed. Som skole, der tilbringer så mange timer om ugen sammen med børnene i så mange år af deres liv, må vi – i lighed med det kristne hjem – give eleverne et stort personligt frirum. Samtidig må vi som lærere stå som forbedere, rollemodeller og vejledere for vores elever.

Perspektiver på ikke-kristne religioner og andre livssyn

På en kristen skole er en væsentlig del af kristendomsfagets identitet at hjælpe eleverne til at lære sandheden at kende: sandheden om Gud og mennesket, om livet og døden, om rigtigt og forkert. I den sammenhæng er ikke-kristne religioner og andre livssyn et fremmedelement i faget. Imidlertid er der i det foregående lagt op til – hvad der også har været praksis på en lang række kristne skoler – at kristendomsfaget påtager sig mere orienterende og kulturformidlende opgaver, hvor eleverne lærer kristendommens udformning i samfundet at kende, dens bidrag til dansk/vestlig kultur og dens med- og modspil i forhold til andre strømninger i samfundet. Herfra er skridtet til at inddrage andre religioner i faget ikke så langt. Fordelen ved at gøre dette er mange:

- På seminarierne er det samme linjefag, der giver kompetence til undervisning i såvel kristendommen som ikke-kristne religioner.
- Nogle af de emner, der kan indgå i kristendomsfaget, inddrager i forvejen andre religioner og livssyn: Mission; eksistentielle og etiske spørgsmål, hvor eleverne bidrager med synspunkter, som stammer fra andre religioner og livssyn; kristendommen i det offentlige rum – hvad må vi, og må andre så det samme?
- Sammenlignende undervisningsforløb mellem temaer i kristendommen og religionerne kan skærpe elevernes forståelse for kristendommens egenart – og for den enkelte religions egenart, da de gensidigt perspektiverer hinanden.
- Folkeskolen gør det, som vi kan se i Fælles Mål 2004.

En række af de temaer, som rejser sig i forholdet til ikke-kristne religioner og kristendommens plads i det offentlige rum, kan man vælge at behandle i samfundsfag. I kristendomsfaget kan man da behandle religionerne i sig selv. Eller man kan indgå fagsamarbejde om disse spørgsmål, ligesom geografi kan inddrages i forhold til religionernes betydning i de forskellige lande og regioner i verden.

Den største ulempe ved at inddrage religionerne i kristendomsfaget er tidsforbruget. Skal en række religioner og religiøse strømninger have plads i kristendomsfaget, handler det ikke blot om enkeltelementer udvalgt for at perspektivere kristendommen, men først og fremmest om at give viden om religionen i sig selv og forståelse for mennesker, der tilhører den pågældende religion. Det kræver tid, og det tager tid fra undervisningen i kristendom. Ønsker man et rent kateketisk kristendomsfag, eller har man valgt et lavt timetal for faget, må man overveje, om man vil lægge undervisningen i ikke-kristne religioner i et andet fag. En anden mulighed er, at flere fag pålægges at løfte undervisningen i ikke-kristne religioner i fællesskab.

At føre til prøve

Faget kristendomskundskab i folkeskolen blev et prøviefag i 2007. Faget er sammen med historie og samfundsfag i lodtrækning om, hvilket af disse fag den enkelte skole skal føre til prøve i det pågældende år. Fra 2008 er prøven mundtlig. En fri skole kan fravælge prøven med den begrundelse, at faget på skolen har en anden karakter end folkeskolens fag. I givet fald skal eleverne på den skole til prøve i historie eller samfundsfag i stedet.

Når man skal vurdere, om man som skole ønsker at føre til prøve eller ej, er der tre afgørende spørgsmål, der må overvejes:

1. Da det er folkeskolens kristendomsfag, sådan som ministeriets bestemmelser beskriver faget, der prøves i, må den kristne skole overveje, om undervisningen på skolen i tilstrækkelig grad opfylder de krav, der er til folkeskolens kristendomsfag. Og om man ønsker, at den kristne skole skal opfylde de krav, der er til folkeskolens kristendomsfag.
2. Man må overveje, hvad en afslutning på et kristendomsforløb med prøve og karaktergivning betyder for undervisningen
3. Man må overveje, hvad en afslutning på et kristendomsforløb med prøve og karaktergivning betyder for eleverne.

Folkeskolens kristendomsfag

Folkeskolens kristendomsfag adskiller sig væsentligt fra den kristne skoles fag, når det gælder fagets grundlag og sigte. Den kristne skole er forpligtet på Bibelen som sandheden, og det centrale sigte for faget er at give eleverne mulighed for at tro og vokse i troen. Folkeskolen har ikke et fast defineret værdigrundlag, og faget kristendomskundskab har et kulturelt og almindennende sigte. Det betyder, at kristendommen på den kristne skole hovedsagligt behandles normativt: "Dette er sandheden om Gud og mennesket og verden. Det gælder alle mennesker, men nogle tror, og andre tror ikke." I folkeskolen behandles kristendommen primært deskriptivt: "Sådanne bibelfortællinger findes. Kirken og kristendommen findes – og det har haft og har fortsat en væsentlig betydning for vores kultur og samfund og dermed for alle mennesker, og fungerer som en væsentlig inspirationskilde for mange." Når det gælder de to fags indhold er forskellen væsentlig mindre. Ifølge Fælles Mål 2004 har kristendomskundskab følgende fire kundskabsområder:

- Livsfilosofi og etik
- Bibelske fortællinger
- Kristendommen og dens forskellige udtryk i historisk og nutidig sammenhæng
- Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser

Alt dette bør den kristne skole dække – ikke nødvendigvis i kristendomsfaget alene, men så i skolens samlede fagrække:

"Livsfilosofi og etik" er egentlig ikke et kundskabsområde, men handler om etiske, eksistentielle og kristne og/eller religiøse spørgsmål, som eleverne skal arbejde med vha. stof

fra religioner, livssyn, medier mv. Eleverne på de kristne skoler må både i kristendomsfaget og i andre fag kunne tage udgangspunkt i sådanne spørgsmål og relatere disse (hvor det er relevant) til kristendommen og drøfte dem i relation til andre holdninger. Det praktiseres i vid udstrækning, både i dansk, samfundsfag, biologi og kristendomskundskab. I tolkningen af folkeskolelovens bestemmelser er der en tendens blandt en række fagfolk til at lade "Livsfilosofi og etik" blive løftestang for et værdirelativistisk livssyn og en almenreligiøs livsforståelse. Men dette er ikke en nødvendig tolkning af bestemmelserne. Denne læseplan arbejder med emner fra tros læren og etikken, hvilket er en kristendomsfaglig kvalificering af samme kundskabsområde. I samme grad, som vi lader kristendommens budskab gå i samtale med andre holdninger, såvel i kristendomsfaget som i andre fag, dækker vi fuldt ud dette kundskabsområde ind.

"Bibelske fortællinger" dækker vi særdeles (godt og) grundigt ind på de kristne skoler.

"Kristendommen og dens forskellige udtryk i historisk og nutidig sammenhæng". Denne plan dækker området ind i kundskabsområderne "Kristen tro og etik" og "Kristendommen i historisk og nutidig sammenhæng". Det er imidlertid også muligt at lægge dele af stoffet fra "Kristendommen i historisk og nutidig sammenhæng" til andre fag: Kirkehistorien (og evt. kendskab til de forskellige kirkesamfund i forbindelse med deres historiske oprindelse) kan lægges til historie. Salmer og kristendommens kunstneriske udtryk kan behandles i musik, dansk og billedkunst. Den aktuelle kirkelige situation i samfundsfag. Og dele af det etiske stof kan behandles i dansk, biologi og samfundsfag.

"Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser". Dette kundskabsområde anbefaler denne læreplan også at lægge i kristendomsfaget. Der er imidlertid intet til hinder for, at man underviser i dette i et andet fag, fx historie, geografi eller samfundsfag, og dækker emnet ind på denne måde. Vigtigt er det dog, at eleverne øves i sammenligninger mellem forskellige elementer i religionerne og livssynene og især at sammenligne med kristendommen, da det er væsentligt for folkeskolefaget, men også væsentligt for en klarere forståelse af både kristendommens egenart og de ikke-kristne religioners egenart. Religionernes samfundsmæssige betydning står forholdsvis stærkt i folkeskolens bestemmelser. Det er bestemt ikke oplagt, at det skulle høre til netop i kristendomsfaget. Men emnet må behandles i et eller flere af den kristne skoles fag, hvis skolen skal kunne føre til prøve i faget, og der skal hentes opgivelser til brug for dette i kristendomsfagets afgangsprøve.

Indholdsmæssigt er der således intet til hinder for, at en kristen skole kan føre eleverne til afgangsprøve i folkeskolens kristendomsfag – hovedsageligt med opgivelser direkte fra kristendomsundervisningen, men via fagsamarbejde også gerne med opgivelser hentet fra andre fag. Det vigtige i denne sammenhæng er, at eleverne ser og forstår kristendommen også i dens kulturelle og samfundsmæssige udformning og betydning og ikke blot i dens personlige udfordring til tro. Og at de kan drøfte etiske, eksistentielle og kristne eller religiøse spørgsmål med inddragelse af kristendommen og med sammenligning til ikke-kristne religioner og livssyn.

Ser vi på de øvrige bestemmelser for faget i "Fagformål og slutmål", er de eneste bekymrende elementer talen om "en religiøs dimension" og "religiøst sprog". Disse begreber er uheldige og tolkes let som en relativistisk tilgang til religionerne og en historisk-kritisk tilgang til Bibelen, hvor underne fratages deres historiske virkelighed. Det er dog ikke nødvendigt at tolke bestemmelserne sådan. "Den religiøse dimension" kan blot være en fællesbetegnelse for menneskers forskellige trosliv. "Religiøst sprog" kan blot handle om bibelske begreber og begreber fra ikke-kristne religioner. Vælger en skole at føre til prøve, kan det dog være hensigtsmæssigt, at eleverne er introduceret til disse begreber, hvis en censor skulle begynde at spørge til dem. Det falder naturligt inden for emner som "Bibelsyn" og "Aktuelle kirkelige strømninger" i 9. kl.

Denne læreplan har alle de nødvendige elementer med, så en skole kan føre eleverne til prøve efter folkeskolens fag, som det er beskrevet i Fælles Mål 2004. Men det er fuldt ud muligt og forsvarligt at lægge dele af denne fagbeskrivelse over til andre fag for at værne ekstra om det centrale trossigte i faget. Og har man et lavt timetal på skolen, er det absolut tilrådeligt at gøre dette.

Andre aspekter i forholdet til folkeskolens kristendomsfag

Analysen ovenfor bygger på forståelsen af folkeskolens kristendomsfag som et kulturelt dannelsesfag. Det er en forståelse, som deles af en lang række politiske partier og enkeltpolitikere, og som har tungtvejende argumenter i de bestemmelser for faget, som gælder i foråret 2008. Det er imidlertid ikke den eneste forståelse af faget, som råder i folkeskolen. I Religionslærerforeningen og blandt en række fagfolk inden for folkeskolen forstås faget som et almenreligiøst fag, og bestemmelser for faget tolkes længst muligt i den retning, ligesom der til stadighed arbejdes for at udvikle faget videre i den retning gennem kurser, skribentvirksomhed og undervisningsmaterialer til folkeskolen.

Så nok kan kristendomsfaget på en kristen skole lede frem til folkeskolens afgangsprøve, men det betyder ikke, at hvad der findes af undervisningsmaterialer til eleverne, prøveforberedende materiale, kurser og skriftlig inspiration til lærerne automatisk kan give konstruktiv støtte til undervisningen på de kristne skoler, hvis den ønsker at føre til prøve i faget.

Et andet aspekt, som skaber afstand mellem folkeskolens fag og den kristne skoles fag, er forståelsen af kristendommen. I folkeskolen er der ikke defineret et grundlag for faget – hvad man næppe heller kan som en sekular og pluralistisk institution. De kristne skoler har et bibeltro udgangspunkt, som – trods nogle forskelle i tolkningen af Bibelen – samler skolerne om en klassisk kristendomsforståelse. Der kan derfor være markant forskel på kristendomsforståelsen i materialer og kurser til folkeskolen og den kristendomsforståelse, som en kristen skole ønsker at formidle til eleverne.

Opsummering

Vi kan opsummere: Hvis den kristne skole skal kunne føre til afgangsprøve i folkeskolens kristendomsfag, må følgende betingelser være opfyldt i kristendomsfaget og/eller i andre fag:

- Undervisningen skal omfatte et samfundsmæssigt og kulturelt perspektiv på kristendommen: Folkekirken og dens ritualer og betydning, værdier fra kristendommen i dansk kultur, kristendommens betydning i kunsten, kirkelige retninger og kirkesamfund.
- Eleverne skal øves i at gå fra almene tilværelsesspørgsmål (etiske og eksistentielle) til kristendommens svar/bidrag til perspektiver på svar på spørgsmålene.
- Eleverne skal være undervist i ikke-kristne religioner.
- Eleverne skal være øvet i sammenligninger mellem kristendommens svar/bidrag til livsspørgsmålene og andre religioners og livssyns svar/bidrag og kunne diskutere og perspektivere.

Og spørgsmålet er da, om den enkelte skole og lærer oplever, at der bliver plads nok til de mere direkte trosoplærende emner i faget, hvor bibeltekster og emner fra tros læren og etikken bliver behandlet udelukkende med tanke på at få indsigt i troen og mulighed for tilegnelse af den. Svaret på det spørgsmål afhænger af, hvordan arbejdsfordelingen mellem skolens kristendomsundervisning, undervisningen i andre fag, skolens andagter og relationen til kirkens/menighedens arbejde tilrettelægges på den enkelte skole.

Der er dog tre faktorer, der taler for, at der kan være plads til at forberede eleverne til prøven i et kristendomsfag, der bevarer den primære karakter af trosoplæring: 1) Vore elever har gennemsnitligt en bedre faglig baggrund for undervisning i faget end folkeskolens elever, 2) Vore elever får ofte to ugentlige lektioner kristendomsundervisning samt en daglig andagt, mens folkeskolen typisk har én ugentlig lektion, og 3) Trosoplærende undervisning vil samtidig give almene og kulturelle kompetencer (fx kendskab til bibelhistorien, salmer, ritualer mv.), så det trosoplærende og det almindendannende sigte er delvist overlappende, hvad gælder indholdet i faget.

Hvad betyder prøve og karaktergivning for undervisningen?

I første række vil vi se på, hvilke bestemmelser der er for prøven, for derefter at se på, hvordan den kan påvirke undervisningen.

Fra prøvebekendtgørelsen og vejledningen til den mundtlige prøve kan vi trække en række forhold frem, som giver yderligere perspektiver på, hvad dét at føre til prøve

indebærer (så længe denne bestemmelse gælder), og som derfor må influere på undervisningen, der leder frem til prøven:

Krav til pensumopgivelser

- Opgivelserne skal omfatte tekster og andre udtryksformer.
- Opgivelserne skal omfatte både fiktion og ikke-fiktion.
- Opgivelserne skal dække alle Fælles Måls trinmål efter 9. kl. (hvad den vejledende læreplans slutmål også gør).

Prøveoplæg

- Prøveoplæggene skal være bredt sammensat inden for folkeskolens fire kundskabsområder: Livsfilosofi og etik, Bibelske fortællinger, Kristendommen og dens forskellige udtryk i historisk og nutidig sammenhæng og Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser. Det tilstræbes, at alle slutmål for faget dækkes.
- Hvert prøveoplæg skal normalt knytte an til mere end ét af folkeskolens fire kundskabsområder og knytte an til mål inden for flere af disse områder.
- Prøveoplæggene består af kilder i form af tekster, billeder, genstande og udtryksformer – alle ukendte for eleverne – samt spørgsmål hertil.
- Prøveoplæggene skal indeholde spørgsmål inden for følgende grupper: Data og beskrivelser, Forklaringer og fortolkninger, Vurderinger, perspektivering og/eller handlemuligheder.

Forberedelsen

- I forberedelseslokalet har eleverne adgang til opslagsværker, som har været brugt i undervisningen.
- I forberedelsestiden har eleverne adgang til at benytte egne optegnelser og optegnelser fra gruppearbejde, lærerens udleverede oversigter mv.
- Eleven forbereder en sammenhængende fremlæggelse af sin besvarelse.

Eksaminationen

- Læreren leder eksaminationen.
- Eleven skal fremlægge en samlet redegørelse for sit forberedte stof og derefter kunne indgå i en drøftelse med lærer og censor.
- Eleverne prøves i følgende: 1) At forholde sig til et eller flere udtryk, som knytter an til religiøse, etiske og/eller livsfilosofiske spørgsmål samt spørgsmål vedrørende forhold mellem religion og samfund, 2) At relatere prøveoplægget til elevens hverdag og/eller til en større sammenhæng, og 3) At anvende det faglige stof.
- Eleven har ret til at inddrage viden, som er erhvervet i andre fag og uden for undervisningen.

Evalueringen

- Den rigtig gode præstation er karakteriseret ved: 1) På baggrund af oplægget foretager eleven en klar og fokuseret redegørelse med både bredde og dybde, 2) Eleven viser fagligt overblik gennem præcis indkredsning af det fagligt relevante og inddrager faglig indsigt, der bidrager til fortolkning og uddybning, og 3) Gennem brug af det faglige stof og egne erfaringer og med tydelig kobling herimellem vurderer og perspektiverer eleven problemfeltet og formulerer en velargumenteret og reflekteret stillingtagen.

Hvad sker der med undervisningen ved at lede frem til en sådan prøve? Det vil naturligvis afhænge af den enkelte skole og den enkelte lærer, men en rimelig forventning er:

- Der er en høj grad af indre motivation for faget hos ledelse og lærere på de kristne skoler – men med prøver og karakterer gives der en ydre motivation for til stadighed at udvikle sig, dygtiggøre lærerne og satse på gode undervisningsmaterialer. Da der er mange krav til lærerne og til skolerne, kan det være en støtte for faget, hvis der tilsættes denne ydre motivation til at satse mærkbart på dette – midt i alt det andet, man skal satse på. Og det er en styrke, hvis det vel at mærke bliver inden for det, den kristne skole vil med faget, at vi bliver dygtigere og får bedre undervisningsmaterialer.
- Prøver og karaktergivning sætter fokus på et ydre fagligt udbytte: viden, færdigheder, perspektivering, diskussion osv. Undervisningen vil da skulle prioritere at fremme dette, og læreren skal sikre sig at få kendskab til den enkelte elevs faglige udbytte. Dette er ikke nødvendigvis en modsætning til den personlige holdningsdannelse, da det også er en fær-

dighed at kunne danne sig en holdning, argumentere for den og perspektivere den i relation til andre holdninger, og da en kvalificeret holdningsdannelse kræver viden. Men prøven sætter fokus på elevens evne til at dokumentere sin viden og argumentere for sine holdninger, og ikke blot på det, at eleverne får et mere udefinerbart indre udbytte af undervisningen og er undervejs i en proces i forhold til kristendommen. Dette er ikke nødvendigvis negativt, men kan skabe en sund afstand til det kristendomsfaglige stof, netop den afstand nogle af eleverne kan have brug for, for lettere at kunne udtrykke sig om kristendommen, og – paradoksalt nok – også lettere at kunne tilegne sig den.

- Undervisningen må lære eleverne at arbejde med relevante håndbøger.
- Undervisningen kan med fordel bruge undervisningsnotater, oversigter mv.
- Undervisningen må lære eleverne at referere loyal, at analysere, diskutere og begrunde.
- Vil læreren magte at forberede eleverne til folkeskolens afgangsprøve uden at lade folkeskolens kristendomsfag skrive dagsordenen for faget? Fører man til prøve, er meningen, at den kristne skoles fag med dets grundlag, formål, slutmål og læseplan i fuldt tilstrækkeligt omfang kan forberede eleverne til folkeskolens prøve. Men kan læreren fastholde det, eller vil læreren opleve sig presset af folkeskolefaget, fordi det er folkeskolefagets prøve, der afslutter undervisningsforløbet?
- Da kristendoms læreren skal være den, der fører til prøve, kan det være svært at overgive dele af prøvestoffet til andre fag og lærere – hvis skolen ønsker det sådan. Det kræver en bevidst indsats for fagsamarbejdet.
- Læreren kan få prøven som fokus i stedet for, at eleverne må "lære for livet". Denne fare kender vi fra andre fag. At arbejde hen mod at kunne opfylde prøvens krav kan dog også være en støtte for, at der arbejdes på et højt fagligt niveau med de emner, som er vigtige for livet.
- Læreren er forpligtet ifølge friskoleloven til en løbende evaluering af eleverne. Hvis faget afsluttes med prøve, vil det være naturligt, men næppe et krav, at denne evaluering også har form af karakterer. Hvordan vil det påvirke lærerens undervisningsmetoder og evalueringsformer undervejs i overbygningens undervisning, hvis der skal gives karakterer og således også undervejs være fokus på de mere målbare sider af faget? Igen kan dette være en støtte for det høje faglige niveau, der fremmer "læren for livet", men det kan også blive en skævvridning af fokus for faget.
- Derudover kan man forudse, at en skole vil skulle bruge en del tid på prøveforberedelse.

Hvad betyder evaluering, prøve og karaktergivning for eleverne?

- Faget får status sammen med andre prøfefag med karakterer og signalerer dermed over for eleverne, at det er vigtigt at dygtiggøre sig i faget. Det kan for nogle elever være en betydningsfuld ydre motivationsfaktor for arbejdet med faget. Men det rummer også en fare for eleverne: At de nu lærer for prøvens skyld i stedet for at "lære for livet" – sådan som prøven også rummer en fare for de øvrige prøfefag.
- Elevernes indsats og dygtighed i faget vil til en vis grad hænge sammen med deres forhold til kristentroen:
  - Véd og kan nogle elever en masse i faget, fordi de kommer fra et kristent hjem og er vokset op i en menighedssammenhæng? Og oplever de sig derfor "gode" i faget? Og er det positivt eller negativt for den generelt svage elev? Og for den generelt stærke elev?
  - Er nogle elever "kristeligt overfodret" og synes ikke, at undervisningen byder på nok nye udfordringer, så de er uengagerede? Vil prøve og karakterer så fremme deres indsats på en positiv måde? Eller vil de betyde, at eleven ikke kan få det fri rum omkring fagets indhold, som de har brug for?
  - Er nogle elever i en personlig overgangsfase, hvor de ikke ved, hvilket ben de skal stå på, og hvor arbejdet med kristendomsfaglige emner opleves kritiske for dem? Er det da positivt at kunne arbejde lidt "objektivt" med nogle emner, eller er det negativt, at de ikke ustraffet kan holde undervisningen lidt på afstand i en periode?

- Er nogle elever relativt uvidende, men nysgerrige og stærkt engageret i faget? Vil de blive straffet karaktermæssigt for deres manglende kristne baggrund?
- Er nogle elever i opposition og reagerer følelsesmæssigt på undervisningen i stedet for sagligt? Vil de opleve evt. dårlige karakterer som en kommentar til deres opposition?
- Har nogle elever en oplevelse af, at kristendomsfaget er for de kristne, og at det derfor ikke er interessant for dem? Vil prøve og karaktergivning da kunne ramme en pæl igennem en sådan opfattelse ved at signalere, at dette fag er vigtigt for alle uanset tro?
- Hvordan vil eleverne opleve selve prøvesituationen? Som en god anledning til en samlet fremstilling af et aspekt af faget? Som alle andre prøver? Som ubehagelig, hvis emnet har personlig og følsom karakter?

Det vil være væsentligt, at læreren både i prøvespørgsmålene og i prøvesituationen lægger vægt på de objektive elementer: Hvad siger teksten? Hvad udtrykker billedet osv. De personlige holdninger og begrundelser for disse skal der være plads til, sådan som prøvebekendtgørelsen lægger op til, men eleven må ikke opleve et pres for personlig stillingtagen. Der kan være undervisningsemner eller delemner, som læreren vælger ikke at lægge prøvespørgsmål indenfor, da det kunne blive for personligt nærgående for nogen.

Konklusion

Konklusionen må være, at den enkelte skole selv skal vurdere, om den oplever fordelene ved at føre til prøve større end de mulige ulemper. Uanset hvad skolen vælger, må der gives en grundig redegørelse for valget og dets konsekvenser til såvel elever som forældre. Vælger man ikke at føre til prøve, kan man overveje, om man på anden vis kan få de positive muligheder ved prøven implementeret i faget. Og vælger man at føre til prøve, må man overveje, hvordan man mindsker de negative muligheder ved dette valg.

Vælger man at føre eleverne til prøve, må dette valg revurderes, hver gang folkeskolen får nye bestemmelser for faget: Er folkeskolens fag fortsat sådan, at vi som kristen skole ønsker at forberede eleverne til prøve i dette fag gennem kristendomsfaget og evt. andre fag?

Lokal tilpasning af læreplanen

Som nævnt flere steder i læreplanen er det enkelt at tilpasse læreplanen til lokale ønsker og behov. Det kan handle om, at faget har få timer på skolen, eller det kan handle om, at man ønsker, at faget i endnu højere grad skal sætte fokus på oplæringen i troen. Endvidere kan det handle om, at man har ønsker, der er knyttet til skolens kirkelige tilhørsforhold.

Faget er i denne plan beskrevet omfattende, så mange forskellige aspekter af fagets muligheder er medtaget. Faget har primært en opgave i det åndelige regimente som et fag med et trossigte, men samtidig har det påtaget sig væsentlige opgaver i det verdslige regimente. På den baggrund har det været muligt at beskrive et fag, som på én gang er et gedigent kristent fag i en kristen skole, og som samtidig lever op til kravene til folkeskolens afgangsprøve, sådan som de ser ud i foråret 2008.

Ønsker en skole et kristendomsfag, som i endnu højere grad fokuserer på trosoplæringen i faget, er det nemt at nedprioritere omfanget af eller udskille flere eller færre af de dele af læreplanen, som har med kristendommens historie og nutid at gøre, og som har med ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser at gøre. Da eleverne har brug for disse stofområder, anbefales det, at de samtidig indarbejdes i andre fags læseplaner, og at lærerne i de andre fag accepterer, at de skal påtage sig disse opgaver, når deres fag i forvejen rummer mange vigtige muligheder. Denne fordeling mellem fagene – eller krav om fagsamarbejde – kan foretages, hvad enten skolen vælger at føre til prøve eller ej. Fører man til prøve på baggrund af et stærkere kateketisk fag end det, der er beskrevet her i planen, er det blot nødvendigt, at andre fag indgår i et samarbejde med kristendomsfaget om undervisningsemner og opgivelser.

Det er også muligt at afgive dele af fagplanen til en læseplan for andagter eller morgensang på skolerne.

Supplerende litteratur om kristendomsfaget på en kristen skole:
Birgitte Kjær: Hva' ska' vi lære i kristendom? Kristent Pædagogisk Forlag 1998.
Hæftet kan rekvireres gratis ved henvendelse til Pædagogisk Forening.

Bilag 1: Oversigter over kundskabsområdernes indhold

Bibelen

Klassetrin	Bibelen generelt	GT	NT
0. kl.	Præsentation af Bibelen	Urhistorien Bibelske personer	Jesus og børnene Beretninger til jul og påske Jesus som den gode hyrde
1. kl.	Bibelske billeder og symboler	Patriarkerne Josef	Jesus som barn Jesus begynder sit virke Beretninger fra Jesu virke (primært undere)
2. kl.		Moses	Jesu lidelse, død og opstandelse Jesu himmelfart og Helligåndens komme
3. kl.		Indtagelsen af Kanaan Dommertiden og Ruth	Jesus og Peter Liv og lærdom på Jesu tid
4. kl.	Bibelen i brug	Samuel, Saul og David	Johannes Døberen Jesus møder mennesker
5. kl.		Salomo og templet Det delte riges tid	Jesu syv korsord Paulus
6. kl.	Bibelens tilblivelse og udbredelse	Israel i eksilet, hjemkomst og genopbygning Messiasprofetier	Jesu "Jeg er"-ord Jesus, farisæerne og de skriftkloge Jesus, Satan og dæmonerne Jesus og hans familie
7./8. kl.	Bibelbrug	Et GT-skrift: Salmernes Bog, Amos eller Jonas	Uddrag af Lukasevangeliet Paulus' breve
9. kl.	Bibelsyn	Oversigtsmæssig gennemgang af GT	Bibelens frelsesplan og sammenhæng mellem GT og NT
10. kl. – friskole		Livsbilleder fra Bibelen	Et evangelium i uddrag, fx Johannesevangeliet Kirkens lære og kampen mod vranglære
10. kl. – efterskole	Bibelen som bog	Det bibelske kærlighedsbegreb Israel som Guds hustru	Johannesevangeliet i uddrag Den første menighed og dens mission Lærebrev fra NT

Kristen tro og etik

Kristen tro og etik består af en række elementer, som hører nøje sammen. Alligevel kan det støtte et overblik at forsøge at skelne mellem troslære / det kristne livssyn, kristen trospraksis og etik. Det betyder dog, at nogle emner må nævnes under flere af kategorierne.

Klassetrin	Troslære / det kristne livssyn	Kristen trospraksis	Etik
0. kl.	Tilgivelse Døden	Dåben Bøn	Tilgivelse
1. kl.	Naturen er skabt af Gud Jeg er skabt af Gud Familien		
2. kl.	Påske, Kr. himmelfart og pinse Himlen		De ti Bud
3. kl.		Bøn Fadervor	Den gyldne regel
4. kl.	Gud Fader Jesus: Gud og menneske	(Bibelen i brug)	De ti Bud og det dobbelte kærlighedsbud Venskab i lys af Bibelen
5. kl.	Jesus som forsoneren	Dåb og nadver	Bekymringer Taknemmelighed Gavmildhed og gæstfrihed
6. kl.	Forsagelsen Guds navne og egenskaber Helligånden	Forsagelsen At tro	Familieliv Diakoni Skole- og arbejdsliv Adiaforaspørgsmål
7./8. kl.	2. Trosartikel: Hvem var/er Jesus? Menneskesyn og identitet Natursyn	(Bibelbrug)	Autoriteter Arbejde Penge og forbrug, materialisme og gavmildhed Troværdighed, ærlighed og Sprogbrug
9. kl.	Det bibelske gudsbillede Fremtiden: De sidste tider, døden og håbet	At være kristen Nådebidlerne, troen og menigheden	Kristen etik og etisk argumentation Bibelske perspektiver på mand og kvinde Bibelske perspektiver på abort
10. kl. – friskole	Udvalgte emner	Udvalgte emner	Udvalgte emner
10. kl. – efterskole		Helligånden i den enkeltes liv. Frelse og kristenliv Helligånden i menigheden. Nådebidler og tjenester	Etiske perspektiver

Kristendommens historie og nutid

Klassetrin	Kristendommens historie	Kristendommens nutid	Salmer og sange
0. kl.		Kirken og dens inventar Fortællinger om mission og diakoni	Salmer og kristne (børne)sange
1. kl.		Fortællinger om mission og diakoni	Salmer og kristne (børne)sange
2. kl.		Fortællinger om mission og diakoni	Salmer og kristne (børne)sange
3. kl.	Fortællinger om mission	Gudstjeneste og kirkebygning Fortællinger om mission	Evt. salmedigter: B.S. Ingemann
4. kl.		Kirkeåret og dets farver Kirkelige handlinger	Salmebogens opbygning Salmedigter: H.A. Brorson
5. kl.	Oldkirken, den tidlige middelalder og Nordens kristning		Salmedigter: Thomas Kingo Sange fra vækkelses-traditionen Nyere salme- og sangskrivning
6. kl.	Middelalderen og reformationen Missionshistorie Kirkens diakonale arbejde	Den katolske kirke Kirkens diakonale arbejde	Salmedigter: N.F.S. Grundtvig Sange fra vækkelses-traditionen Nyere salme- og sangskrivning
7./8. kl.		Folkekirken med dens retninger og bevægelser	Salmer og kristne sange
9. kl.		Frikirker Aktuelle strømninger i dansk kirkeliv Det 20. årh. og vor tid	Salmer og kristne sange
10. kl. – friskole	Kristne personligheder	Kristne personligheder Diakonalt arbejde Kristen i et pluralistisk samfund	Salmer og kristne sange
10. kl. – efterskole	Kort oversigt over kirkehistorien... Kirkens reformation og reformationen i Danmark	Kort oversigt over kirkesamfundene Kirkernes situation i Danmark og internationalt Mission og kirkevækst	

Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser

Klassetrin	Indhold
0. kl.	
1. kl.	
2. kl.	
3. kl.	
4. kl.	
5. kl.	Islam: Muhammed og Koranen Troens fem søjler Muslimske skikke og fester
6. kl.	Jødedom: Jødernes historie fra hjemkomst fra Babylon til år 0 Jødedommens kilder Jødiske skikke og fester
7./8. kl.	Eksempler på nyreligiøse bevægelser med rod i Østens religioner (evt. Østens religioner) Påvirkninger fra Østens religioner
9. kl.	Grundlæggende elementer i islam (evt. Grundlæggende elementer i jødedom) Sammenligninger mellem de tre skriftreligioner Nyreligiøse bevægelser, livssyn og strømninger fra vesten Mødet mellem kristendommen og religionerne
10. kl. – friskole	Oversigt over religionernes udbredelse i verden Én eller flere ikke-kristne religioner eller religiøse bevægelser
10. kl. – efterskole	Oversigt over religionernes udbredelse i verden Én eller flere ikke-kristne religioner eller religiøse bevægelser

Emner på tværs af kundskabsområderne eller som egner sig til tværfaglig undervisning

Klassetrin	Emner	
0. kl.	Dåb Døden	Mission og diakoni
1. kl.	Guds gode verden Julefejring	Familien Mission og diakoni
2. kl.	Himlen Påske Kr. himmelfart og pinsen	Mission og diakoni
3. kl.	At være modig og stærk Bøn og salmer / hverdagsritualer	Den gyldne regel Kirkerum og kirkearkitektur Mission
4. kl.	Gud Fader	Venskab Et godt liv
5. kl.	At få Gud som ven og far	Glæde / lykke
6. kl.	Guds navne og egenskaber Gud og afguderne GT og jødedom Ondskab, Satan og besættelser Tro	Familien Diakoni
7./8. kl.	Hvem er Kristus?	Penge og forbrug Troværdighed, ærlighed og sprogbrug Menneskesyn og natursyn, samt arbejde
9. kl.	At være kristen Fremtiden Hvem er Gud? Frelse	Mand og kvinde Medicinsk-etiske spørgsmål Kirken og verdensmissionen Ikke-kristne religioner og religiøse bevægelser
10. kl. – friskole	Et liv som kristen Hvad er sandhed?	Kristendom og samfund Religion og samfund
10. kl. – efterskole	Hvad vil det sige at være kristen? Hvad er sandhed?	Kristendom og samfund Religion og samfund

Bilag 2: Kort emneoversigt fordelt på klassetrin

Børnehaveklassen

Bibelen

Præsentation af Bibelen
Urhistorien
Forskellige bibelske personer
Jesus og børnene
Beretninger i forbindelse med jul og påske
Jesus som den gode hyrde

Kristen tro og etik

Dåben
Bøn
Tilgivelse
Døden

Kristendommens historie og nutid

Kirken og dens inventar
Fortællinger om mission og diakoni
Salmer og kristne sange

Emner på tværs

Dåb
Døden
Mission og diakoni

1. klasse

Bibelen

Patriarkerne
Josef
Jesus som barn
Jesus begynder sit virke
Beretninger fra Jesu virke
Bibelske billeder og symboler

Kristen tro og etik

Naturen er skabt af Gud
Jeg er skabt af Gud
Familien

Kristendommens historie og nutid

Fortællinger om mission og diakoni
Salmer og kristne sange

Emner på tværs

Julefejring
Familien

Guds gode verden
Mission og diakoni

2. klasse

Bibelen

Moses
Jesu lidelse, død og opstandelse
Jesu himmelfart og Helligåndens komme

Kristen tro og etik

Påske, Kr. himmelfart og pinse
Himlen
De 10 Bud

Kristendommens historie og nutid

Fortællinger om mission og diakoni
Salmer og kristne sange

Emner på tværs

Påske
Kr. himmelfart og pinsen
Himlen
Mission og diakoni

3. klasse

Bibelen

Indtagelsen af Kanaan
Dommertiden og Ruth
Jesus og Peter
Liv og lærdom på Jesu tid

Kristen tro og etik

Bøn
Fadervor, Matt 6,9-13
Den gyldne regel, Matt 7,12

Kristendommens historie og nutid

Gudstjeneste og kirkebygning
Fortællinger om mission i fortid og nutid
Salmer, evt. Ingemann

Emner på tværs

At være modig og stærk
Den gyldne regel
Bøn og salmer/Hverdagsritualer
Kirkerum og kirkearkitektur
Mission

4. klasse

Bibelen

Bibelen i brug
Samuel, Saul og David
Johannes Døbereren
Jesus møder mennesker

Kristen tro og etik

Gud Fader
Jesus: Gud og menneske
De ti Bud og Det dobbelte kærlighedsbud
Venskab i lys af Bibelen

Kristendommens historie og nutid

Kirkeåret og dets farver
Kirkelige handlinger
Salmebogens opbygning
Salmedigteren H.A. Brorson

Emner på tværs

Gud Fader
Venskab
Et godt liv

5. klasse

Bibelen

Salomo
Templet, tempeltjenesten og festerne
Ordsprogenes Bog
Det delte riges tid
Jesu syv korsord
Paulus

Kristen tro og etik

Jesus som forsoneren
Dåb og nadver
Bekymringer
Taknemmelighed
Gavmildhed og gæstfrihed

Kristendommens historie og nutid

Oldkirken, den tidlige middelalder og Nordens kristning
Salmedigteren Thomas Kingo

Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser

Islam i hverdag og fest

Emner på tværs

At få Gud som ven og far

Glæde/lykke

6. klasse

Bibelen

Bibelens tilblivelse og udbredelse
Israel i eksilet, hjemkomst og genopbygning
Messiasprofetier
Jesu "Jeg er"-ord
Jesus, farisæerne og de skriftkloge
Jesus, Satan og dæmonerne
Jesus og hans familie

Kristen tro og etik

Forsagelsen
Guds navne og egenskaber
Helligånden
At tro
Familieliv
Diakoni
Skoleliv og arbejdsliv
Adiaforaspørgsmål

Kristendommens historie og nutid

Middelalderen og reformationen
Missionshistorie
Den katolske kirke
Kirkens diakonale arbejde, historisk og nutidigt
Salmedigteren N.F.S. Grundtvig

Ikke kristne religioner og andre livsopfattelser

Jødedom

Emner på tværs

Guds navne og egenskaber
Gud og afguderne
GT og jødedom
Ondskab, Satan og besættelser
Tro
Familien
Diakoni

7/8. klasse

Bibelen

Bibelbrug
Et GT-skrift: Salmernes Bog, Amos eller Jonas
Uddrag af Lukasevangeliet
Paulus' breve

Kristen tro og etik

2. Trosartikel: Hvem var/er Jesus?

Menneskesyn og identitet

Natursyn

Autoriteter

Arbejde

Penge og forbrug, materialisme og gavmildhed

Troværdighed, ærlighed og sprogbrug

Kristendommens historie og nutid

Folkekirken med dens retninger og bevægelser

Salmer og kristne sange

Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser

Eksempler på nyreligiøse bevægelser med rod i Østens religioner

Evt. Østens religioner

Påvirkninger fra Østens religioner

Emner på tværs

Hvem er Kristus?

Penge og forbrug

Troværdighed, ærlighed og sprogbrug

Menneskesyn og natursyn, samt arbejde

9. klasse

Bibelen

Bibelsyn

Overigtsmæssig gennemgang af GT

Bibelen frelsesplan og sammenhænge mellem GT og NT

Kristen tro og etik

Det bibelske gudsbillede

At være kristen – Nådebidlerne, troen og menigheden

Fremtiden – De sidste tider, døden og håbet

Kristen etik og etisk argumentation

Bibelske perspektiver på mand og kvinde

Bibelske perspektiver på abort

Kristendommens historie og nutid

Frikirker

Aktuelle strømninger i dansk kirkeliv

Det 20. århundrede og vor tid

Salmer og kristne sange

Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser

Grundlæggende elementer i islam

Evt. grundlæggende elementer i jødedom

Sammenligning mellem de tre skriftreligioner

Nyreligiøse bevægelser, livssyn og strømninger fra Vesten

Mødet mellem kristendommen og religionerne

Emner på tværs

At være kristen
Fremtiden
Hvem er Gud?
Frelse
Kirken og verdensmissionen
Mand og kvinde
Medicinsk-etiske spørgsmål
Ikke-kristne religioner og religiøse bevægelser

10. klasse – friskoler

Bibelen

Et evangelium i uddrag, fx Johannesevangeliet
Livsbilleder fra Bibelen
Kirkens lære og kampen mod vranglære

Kristen tro og etik

Udvalgte emner

Kristendommens historie og nutid

Kristne personligheder i fortid og nutid
Diakonalt arbejde
Kristen i et pluralistisk samfund
Salmer og kristne sange

Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser

Oversigt over religionernes udbredelse i verden
En eller flere ikke-kristne religioner eller religiøse bevægelser

Emner på tværs

Et liv som kristen
Hvad er sandhed?
Kristendom og samfund
Religion og samfund

10. klasse – efterskoler

Bibelen

Bibelen som bog
Det bibelske kærlighedsbegreb – Israel som Guds hustru
Johannesevangeliet i uddrag
Den første menighed og dens mission - Menighedsdannelse og menighedsfunktioner
Lærebrev fra NT

Kristen tro og etik

Helligånden i den enkeltes liv – Frelse og kristenliv
Helligånden i menigheden – Nåde-gaver og tjenester
Ethiske perspektiver

Kristendommens historie og nutid

Kort oversigt over kirkehistorien og kirkesamfundene
Kirkens reformation og reformationen i Danmark
Kirkernes situation i Danmark og internationalt
Mission og kirkevækst

Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser

Oversigt over religionerne og deres udbredelse i verden
En eller flere ikke-kristne religioner og nyreligiøse bevægelser

Emner på tværs

Hvad vil det sige at være kristen?
Hvad er sandhed?
Kristendom og samfund
Religion og samfund

Bilag 3: Undere

Jesu undere kan opdeles i fire grupper: 1) naturundere, 2) helbredelse af sygdomme og handicap, 3) dæmonuddrivelse og 4) dødeopvækkelse.

Underne gengives i ét eller flere af evangelierne. Nedenfor er Jesu undere listet op, og der er anført skrifthenvielse. Optræder underet i flere evangelier, angives der én henvisning plus initialer for de øvrige evangelier, hvor underet findes (Mattæus: M, Markus: m, Lukas: L, Johannes: J). Der er fortrinsvis valgt henvisning til den gengivelse af underet, som er mest udførlig. Der kan alligevel være detaljer i begivenheden, som kun andre evangelister har valgt at tage med.

Enkelte steder kan man også være i tvivl, om der er tale om et under eller "blot" om en overnaturlig viden (Peters fiskefangst, mønten i fiskens mund). Evangelierne har ikke beskrevet alle Jesu undere. Flere steder i evangelierne får vi en kort beskrivelse af, at Jesus helbredte mange (fx Matt 4,23-25; Matt 15,29-31; Mark 1,39).

De undere, som Gud lader ske ved Jesu fødsel, hans død og hans opstandelse, samt de overnaturlige ting, som den opstandne Jesus kan gøre, indgår ikke i oversigten.

I nederste højre hjørne angives på hvilke(t) klassestrin, underet indgår i klassefordelingsplanerne i læreplanen. (-) betyder, at underet ikke er medtaget i planen.

Ud over den direkte angivelse af underne i læreplanen læses der uddrag af Lukasevangeliet i 7./8. klasse og af Johannesevangeliet i 10. kl. Her vil en række af underne blive gentaget fra tidligere undervisning eller optræde for første gang i undervisningen.

Naturundere	Jesu magt over sygdomme og handicap	Jesu magt over dæmoner	Døde-opvækkelser
Brylluppet i Kana (Joh 2,1-12) 6	Helbredelsen af Peters svigermor og andre syge (Lukas 4,38-41, M, m) 3	Manden med den urene ånd (Mark 1,21-28, L) 6	Enkens søn i Nain (Luk 7,11-17) 4
Peters fiskefangst (Luk 5,1-12) 3	Helbredelsen af en spedalsk (Mark 1,40-45, M, L) 1	De(n) besatte i gerasenernes land (Mark 5,1-20, M, L) 6	Jairus' datter (Mark 5,21-24 og 35-43, M, L) 0, 3
Stormen på søen (Mark 4,35-41, M, L) 1	Helbredelsen af den lamme i Kapernaum (Mark 2,1-12, M, L) 1	En besat, der er stum (Matt 9,32f) (-)	Opvækkelsen af Lazarus (Joh 11,1-44) 1, 4
Bespisningen af de fem tusinde (Joh 6,1-15; M, m, L) 0	Helbredelsen af manden med den visne hånd (Luk 6,6-11, M, m) (-)	Den hedenske kvindes datter (Matt 15,21-28; m) 4	
Vandringen på søen (Matt 14,22-33; m, J) 1, 3	Officeren i Kapernaum (Luk 7,1-10, M) 6	Drengen med den urene ånd (Mark 9,14-29; M, L) 6	
Bespisningen af de fire tusinde (Mark 8,1-10; M) (-)	Kvinden med blødninger (Mark 5,25-34; M, L) 3	Den besatte, der var blind og stum (Matt 12,22-23) (-)	
Forbandelsen af figentræet (Matt 21,18-22; m) (-)	Helbredelsen af to blinde (Matt 9,27-31) (-)	En besat, der er stum (Luk 11,14-15) (-)	
Mønten i fisken (Matt 17,24-27) (-)	Helbredelsen af den blindfødte (Joh 9,1-41) 6		
	Den kongelige embedsmænds søn (Joh 4,46-54) 0		
	Den syge ved Bethesda Dam (Joh 5,1-18) (-)		
	Helbredelsen af den døve og stumme (Mak 7,31-37; M) 1		
	Helbredelsen af den blinde i Betsajda (Mark 8,22-26) 1		
	Helbredelsen af den krumbøjede kvinde (Luk 13,10-17) (-)		
	Helbredelsen af manden med vand i kroppen (Luk 14,1-6) (-)		
	Helbredelsen af de ti spedalske (Luk 17,11-19) 0		
	De(n) blinde ved Jeriko (Mark 10,46-52; M, L) 0		
	Helbredelsen af tjenerens øre (Luk 22,50-51, M, m, J) 3		

Bilag 4: Lignelser

Jesus brugte mange billeder i sin undervisning og forkyndelse. Nogle gange udfoldede han billederne til små historier og gav dem en selvstændig plads i en tale. Disse små historier kaldes lignelser.

Små historier med billeder, som ikke har en selvstændig plads i Jesu taler, regnes ikke til lignelserne, fx: Hvedekornet, der lægges i jorden og dør, Ung vin, der hældes på gamle lædersække, Vintræet og grenene. På samme måde er heller ikke sammenligninger alene regnet som lignelser, fx I er verdens lys, Kast ikke perler for svin.

Jesus brugte somme tider samme lignelse i forskellig sammenhæng, men valgte forskellige pointer ud fra lignelsen, fx Lignelsen om det vildfarne får / Lignelsen om det mistede får. Andre gange brugte han samme grundide til en lignelse, men udfoldede den forskelligt i forskellig sammenhæng, fx Lignelsen om de betroede pund / Lignelsen om de betroede talenter, og Lignelsen om det store festmåltid / Lignelsen om kongesønnens bryllup.

Lignelserne rummer forskellige temaer. I læreplanen er lignelserne oftest sat ind i sammenhæng med et af de temaer, som lignelsen rummer. Det er ikke muligt at kategorisere lignelserne helt firkantet efter tema. Fx er dommen et tema i rigtig mange af lignelserne. Nedenstående er en oversigt over lignelserne i de fire evangelier. Hvis samme lignelse er gengivet i flere evangelier, er der fuld teksthenviisning til et af stederne og blot initial for de øvrige evangelier, hvor lignelsen er gengivet: M, m, L og J. Desuden er placeringen på klassetrin i denne plan angivet, ligesom det emne, som lignelsen bidrager til, er nævnt. I 7./8. kl.'s plan er Lukasevangeliet nævnt. Her kan en række af lignelserne blive repeteret eller komme med i undervisningen.

Lignelsen om ...	Skrifthenvi­ning	Kl.	Placering under emne
Det vildfarne får	Matt 18,12-14	-	
Det mistede får	Luk 15,1-7	0.	Jesus som den gode hyrde
Den tabte mønt	Luk 15,8-10	0.	Tilgivelse
Den fortabte søn	Luk 15,11-32	0.	Tilgivelse
Den gældbundne tjener	Matt 18,21-35	0. 3.	Tilgivelse Fadervor (5. bøn)
Surdejen	Matt 13,33; L	-	
Skatten	Matt 13,44	2.	Himlen
Perlen	Matt 13,45-46	2.	Himlen
Voddet	Matt 13,47-50	-	
Det store festmåltid	Luk 14,15-21	2.	Himlen
Lyset i stagen	Mark 4,21-25; L	-	
Det voksende korn	Mark 4,26-29	-	
Sennepsfrøet	Mark 4,30-32; M	3.	Fadervor (2. bøn)
Enken og den uretfærdige dommer	Luk 18,1-8	3.	Bøn
De to huse	Matt 7,24-27; L	4.	Bibelen som bog
Sædemanden	Matt 13,1-23; m; L	4.	Bibelen som bog
Den barmhjertige samaritaner	Luk 10,25-37	4. 6.	De ti Bud (5. bud) Diakoni
Farisæeren og tolderen	Luk 18,9-14	6.	Jesus, farisæerne og de skriftkloge
Kongesønnens bryllup	Matt 22,1-14	6.	Jesus, farisæerne og de skriftkloge
Arbejderne i vingården	Matt 20,1-16	(6.)	(Jesus, farisæerne og de skriftkl.)
Ukrudtet i hveden	Matt 13,24-30	(6.)	(Jesus, farisæerne og de skriftkl.)
De to sønner i vingården	Matt 21,28-32	(6.)	(Jesus, farisæerne og de skriftkl.)
De onde vinbønder	Matt 21,33-46; m; L	(6.)	(Jesus, farisæerne og de skriftkl.)
Pladserne ved bordet	Luk 14,7-14	(6.)	(Jesus, farisæerne og de skriftkl.)
Den rige bonde	Luk 12,13-21	7./8.	Penge og forbrug
Den uærlige godsforvalter	Luk 16,1-13	7./8.	Penge og forbrug
Den rige mand og Lazarus	Luk 16,19-31	7./8.	Penge og forbrug
Figentræet uden frugt	Luk 13,6-9	-	
Figentræet og sommeren	Matt 24,32-36; m; L	9.	Fremtiden (Matt 24-25)
De ti brudepiger	Matt 25,1-13	9.	Fremtiden (Matt 24-25)
De betroede talenter	Matt 25,14-30	9.	Fremtiden (Matt 24-25)
De betroede pund	Luk 19,11-27	-	

Bilag 5: Jesu møde med mennesker

Evangelierne gengiver en række episoder, hvor Jesus møder enkeltpersoner. I en del tilfælde udfører Jesus et under eller benytter anledningen til at fortælle en lignelse. Disse er anført i egne oversigter. Her er anført møder, der hverken har ført til et under eller fortællingen af en lignelse.

Samtaler med og undervisning af folkeskarer, grupper af farisæere og skriftkloge eller disciple er udeladt her, herunder også møder med Jesu egen familie (6. kl.), Johannes Døberen (1. og 4. kl.), Peter (3. kl.), andre disciple (Judas, Andreas, Thomas, Filip, Natanael, Levi/Mattæus, Johannes, Jakob m.fl.) og personer omkring Jesu fødsel, død og opstandelse.

Til gengæld er beretningen medtaget, hvor Jesus møder en helt særlig gruppe: Forældre med børn. Og der er medtaget en enkelt beretning, hvor Jesus strengt taget ikke møder mennesket, men blot bruger hende som forbillede: Den fattige enke. Her kunne barnet, som Jesus bruger som forbillede for disciplene, også være medtaget. Den indgår ikke i klasseplanerne.

Person eller gruppe	Skrifthenvi sning	Kl.	Placering under emne
Jesus og de små børn	Matt 19,13-15; Mark 10,13-16; Luk 18,15-17	0.	Jesus og børnene
Zakæus	Luk 19,1-10	1.	Beretninger fra Jesu virke
Den samaritanske kvinde	Joh 4,4-46	4.	Jesus møder mennesker
Maria Magdalene	Matt 27,56-61; Matt 28,1ff; Mark 15,40-47; Mark 16,1ff; Luk 8,2; Luk 24,10; Joh 19,25; Joh 20,1-18	4.	Jesus møder mennesker
Martha og Maria Maria salver Jesus	Luk 10,38-42 Joh 12,1-8; Matt 26,6-13; Mark 14,3-9	4.	Jesus møder mennesker
Kvinden grebet i ægteskabsbrud	Joh 8,1-11	4.	Jesus møder mennesker De ti Bud (6. bud)
Den rige unge mand	Matt 19,16-30; Mark 10,17-31; Luk 18,18-30	4.	De ti Bud (1. bud)
Zebedæussønnernes (mors) ønske	Matt 20,20-28 (Mark 10,35-45)	(4.)	(Venskab)
Den fattige enkes gave	Mark 12,41-44; Luk 21,1-4	5.	Gavmildhed og gæstfrihed
Nikodemus	Joh 3,1-21 og Joh 19,38-42	(2.) 6.	(Pinse) Jesus, farisæerne og de skriftkloge
Kvinden i farisæerens hus	Luk 7,36-50	6.	Jesus, farisæerne og de skriftkloge

Bilag 6: Børns behov for at møde kristendommen

- At møde ordet til tro

Børnene er skabt af Gud og har brug for at lære ham at kende og leve i troen på ham. Guds ord er det middel, hvorigennem Gud kan skabe troen i det enkelte menneske. Børnene har derfor brug for at møde Ordet til tro og til vækst i troens liv med Gud.

- Indlevelse og indøvelse i troen

Kristentroen udfolder sig og vokser igennem et liv, hvor Ordet møder os i forskellige former. Børnene har brug for at leve sig ind i formerne og lære at bruge dem, fx bøn, sang, nadver, velsignelsen, den åndelige samtale, bibellæsning mv. Det gælder både i menighedslivet, i hjemmet og i det personlige liv med Gud.

- At leve og tjene som en del af Guds folk

Børnene har brug for at høre til i menigheden og være en del af et kristent fællesskab, hvor de både kan nyde og yde. Børnene må mødes i deres åndelige og menneskelige behov, og de må få lov at tjene fællesskabet med deres åndelige og menneskelige udrustning.

- Indsigt i Bibelen, den kristne tro og den kristne etik

Børnene har brug for grundigt kendskab til Bibelen, så de vokser op til personlig myndighed i troen, hvor de kan skelne sandt fra falsk, både i egne tanker og følelser og i, hvad de møder omkring sig. De har både brug for at kunne arbejde med Bibelen selv og for at få et overblik over Bibelens budskab, sammenfattet i den kristne tro og den kristne etik.

- Forståelse for kristendommen i samfundet og kulturen

Børnene har ikke blot brug for at møde kristendommen som livsfundament og som sandheden. De har også brug for at kende kristendommens udtryk i samfundet særligt gennem et grundigt kendskab til folkekirken, kristne organisationer og kirker, og til kristendommens betydning for dansk kultur

- At rustes til et liv som kristen i møde med mennesker med anden baggrund

Børnene vil op gennem livet møde mennesker med meget forskellige baggrunde. De har brug for at udrustes til disse møder, så de både kan møde andre mennesker med et åbent sind, hvor de er villige til at lære nyt, og hvor de er rodfæstede i det, som er uopgiveligt for deres tro, og villige til at dele dette med andre. De har brug for at udrustes til mødet med kristne fra andre menighedskulturer, kirkelige retninger og konfessioner, og de har brug for at rustes til mødet med mennesker med andre religioner eller livssyn. Og det forudsætter kendskab til dem.

- At rustes til et liv som samfundsborger

Børnene har brug for en udrustning til at implementere kristen etik og kristne værdier i deres liv i nærmiljø, på arbejdsplads, i foreninger, i politik og i den offentlige debat. I den sammenhæng har de også brug for at lære at skelne mellem

- 1) områder, hvor Bibelen har ét svar, fx "Du må ikke stjæle", "Du må ikke begå drab"
- 2) områder, hvor Bibelen har værdier, som kan implementeres på forskellig vis, fx omsorgen for nødlidende, forvaltningen af naturen, og hvor kristne derfor kan være uenige om implementeringer og prioriteringer
- 3) områder, hvor Bibelen kun bidrager med et grundlæggende perspektiv på livet og intet konkret har at sige, fx om kostsammensætning, farvevalg og læringsstile

Bilag 7: Uddrag af ” Bekendtgørelse af lov om friskoler og private grundskoler m.v.”

LBK nr 891 af 08/07/2007 Gældende

§ 1 a. **Skolen fastsætter slutmål for de fagområder, som folkeskolens fagkreds naturligt kan opdeles i, og for folkeskolens obligatoriske emner.**

Stk. 2. **Skolen udarbejder undervisningsplaner for de fagområder og emner, der er nævnt i stk. 1. Undervisningsplanerne skal angive udviklingen hen mod slutmålene, beskrive, på hvilke klasse- eller alderstrin der arbejdes med de forskellige fagområder og emner,** samt beskrive, hvorledes det samlede undervisningstilbud giver mulighed for alsidig personlig udvikling.

Stk. 3. Skolen fastsætter mål for undervisningen i dansk, regning/matematik, engelsk, geografi, biologi og fysik/kemi på bestemte tidspunkter i det samlede undervisningsforløb (delmål).

Stk. 4. **I det omfang skolen ikke har fastsat slutmål, jf. stk. 1, og delmål, jf. stk. 3, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, gælder de slutmål henholdsvis trinmål (Fælles Mål), der er fastsat for undervisning i folkeskolen.**

Stk. 5. For en nyoprettet skole skal de i stk. 1-4 nævnte krav være opfyldt senest den 1. januar i det første skoleår.

§ 1 b. Skolen skal regelmæssigt underrette eleverne og forældrene, jf. § 38, om sit syn på elevernes udbytte af skolegangen.

Stk. 2. Som led i undervisningen skal skolen løbende foretage evaluering af elevernes udbytte. Evalueringen danner grundlag for, at undervisningen tilrettelægges, så den svarer til den enkelte elevs behov og forudsætninger med det formål, at eleven så vidt muligt tilegner sig de kundskaber og færdigheder, der følger af de fastsatte slutmål.

Stk. 3. Skolen skal regelmæssigt foretage en evaluering af skolens samlede undervisning og udarbejde en plan for opfølgning på evalueringen.

§ 1 c. **Skolen skal offentliggøre sine slutmål, delmål og undervisningsplaner, jf. § 1 a, og resultatet af evaluering og opfølgingsplan, jf. § 1 b, stk. 3, på skolens hjemmeside på internettet.**

(Min fremhævelse, KS)

Teksten er hentet fra:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=25430>

Bilag 8: Gode links

Fælles Mål for kristendomskundskab:

<http://www.faellesmaal.uvm.dk/fag/Kristendomskundskab/formaal.html>

Prøvevejledningen for kristendomskundskab:

<http://us.u%20vm.dk/grundskole/proeverogevaluering/?menuid=1020>

Prøvebekendtgørelsen:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=24798>

Materialefortegnelse til læreplanen:

<http://www.kristneskoler.dk/download/materialefortegnelse.doc>

Kristendomsrapporten, juni 2006:

<http://www.uvm.dk/06/documents/kristendomskundskab.pdf>

PF's vejledende læseplan for kristendomskundskab:

<http://www.kristneskoler.dk/download/Kr-laeseplan.doc>

Den Danske Salmebog i en online-version med melodier:

<http://www.dendanskesalmebog-online.dk>